

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI**

**TÜRK İŞ BİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSININ
SUDAN'DAKİ SOSYAL HİZMETLERE KATKISI**

Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi: İsmail AKYÜZ

AĞUSTOS - 2022

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK İŞ BİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSININ
SUDAN'DAKİ SOSYAL HİZMETLERE KATKISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet

“Bu tez 31/08/2022 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. İslam CAN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi İsmail AKYÜZ	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER

31/08/2022

ÖNSÖZ

Her şeyden önce, bu araştırmanın hazırlanmasındaki yardımları için Allah’a şükrediyorum. Sakarya Üniversitesi'ne sundukları eğitim imkânı için teşekkür ederim. Bu tezi tamamlamama vesile olan ve bu araştırmayı yürüten değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İsmail Akyüz'e en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Bu başarıyı annem Fatıma Adem'den başlayarak -Allah ona sağlık, sıhhat, afiyet ve uzun ömür versin- bana sabrı, pozitifliği ve zorluklara tahammülü öğreten ailemin tüm fertlerine en derinden teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bana olan güvenini kaybetmeyen aileme de tekrar selam eder ve teşekkürlerimi sunarım. Kardeşlerime bana her konuda maddi ve manevi destek verdikleri için teşekkürlerimi sunarım. Sudan'daki tüm aileme, akrabalarım ve arkadaşlarıma bu süreçte beni destekledikleri için teşekkür ederim. Ayrıca Sakarya'daki Sudanlı ve Türk arkadaşlarıma öğrenimim boyunca yanımda oldukları için çok teşekkür ederim. Sonuç olarak, bu araştırmaya katkı sağlayan ve beni destekleyen herkese teşekkür eder, sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER

31/08/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	5
---	---

1.1. Sudan'ın Kısa Tarihi.....	5
--------------------------------	---

1.2. Sudan'da Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Hayat.....	6
---	---

1.2.1. Sosyal Hayat.....	6
--------------------------	---

1.2.2. Ekonomik Hayat.....	7
----------------------------	---

1.2.3. Siyasi Hayat.....	8
--------------------------	---

1.3. Sudan'da Başlıca Sosyal Sorunlar	9
---	---

1.3.1. İşsizlik	10
-----------------------	----

1.3.2. Yoksulluk	11
------------------------	----

1.3.3. Suç ve Bağımlılık	12
--------------------------------	----

1.3.4. Göç	13
------------------	----

1.3.5. Güvenlik ve İstikrar Sorunu	14
--	----

1.4. Türkiye-Sudan İlişkileri.....	15
------------------------------------	----

1.4.1. Türkiye-Sudan İlişkilerine Kültürel Bakış	16
--	----

1.4.2. Türkiye-Sudan İlişkilerinde Dil Öğrenimi Etkisi	16
--	----

1.4.3. Sosyal Açıdan Türk-Sudan İlişkileri	17
--	----

1.4.4. Sağlık Açısından Türkiye-Sudan İlişkileri	17
--	----

1.4.5. Sudan- Türkiye İlişkilerinin Geleceği Hakkında.....	18
--	----

1.5. Sudan'da Sosyal Hizmet.....	19
----------------------------------	----

1.5.1. Sudan'da Sosyal Hizmet Eğitimi	19
---	----

1.5.2. Sudan'da Sosyal Hizmetin Bir Meslek Olarak Ortaya Çıkışının Başlangıcı. 22	
---	--

1.5.3. Sudan'daki Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve Alanları	23
--	----

1.5.3.1. Aile ve Çocukluk Alanındaki Sosyal Hizmet Faaliyetleri	23
---	----

1.5.3.2. Engelli Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri.....	24
---	----

1.5.3.3. Yaşlı Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri.....	24
---	----

1.5.3.4. Mülteci Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri.....	25
---	----

1.5.3.5. Mahkûmların Alanı	25
1.5.3.6. Okul Sosyal Hizmet Faaliyetleri	26
1.5.3.7. Tıp Alanındaki Sosyal Hizmet Faaliyetleri.....	26
1.6. Sudan'daki Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları	27
1.6.1. Sudan Sosyal İşler Bakanlığı Tarihi	28
1.6.2. Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı	28
1.6.3. Kamu Kurumlarına Yönelik Sosyal Hizmet Faaliyetleri (Yerel).....	29
1.6.4. Kamu Kurumları ve Uygulama Modelleri	30
1.6.4.1. Ulusal Sağlık Sigortası Sistemi.....	31
1.6.4.2. Zekât Sistemi	31
1.6.4.3. Sosyal Güvenlik Sistemi	32
1.6.4.4. Ulusal Emeklilik Sistemi	33
1.6.4.5 Ulusal Çocuk Refahı Konseyi.....	34
1.6.5. Sivil Toplum Kuruluşları.....	34
1.6.5.1. Sudan'da Uluslararası Kuruluşların Sosyal Hizmet Faaliyetleri	35
1.6.5.2. Organizasyonlar Faaliyetleri	37
1.6.5.3. Kuruluşların Listesi ve Çalışma Alanları.....	37
1.6.5.4.Sosyal Faaliyeti	39
1.6.5.5. Ekonomik Faaliyeti	39
1.6.5.6.Temel Altyapı Faaliyeti	39
1.6.5.7. Hizmet Faaliyeti	39
1.6.5.8. Sağlık Faaliyetleri	40
1.6.6. Sudan'da Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddetle Mücadele Vakfı.....	40
1.6.7. Sudan Kızılay Derneği	41
1.6.7.1.Sudan Kızılay'ının Sudan'daki Faaliyetleri ve Çalışma Alanları	41
1.6.8. Yetim Sponsorluk Kuruluşu	43
1.6.8.1. Kuruluşun Hedefleri.....	43
1.6.8.2. Kurumun Yürütülen ve Yürütülmeyen Faaliyetleri	44
1.6.8.3. Yetim Sponsorluk Kuruluşunun Projeleri.....	44
1.6.9. Bilan Organizasyonu	45
1.6.9.1. Örgütün Tarihçesi ve Sudan'daki Çalışma Alanları ve Faaliyetleri..	45
1.6.9.2. Kuruluşun Temel Faaliyetleri	46

1.6.9.3. Bilan Organizasyonu Faaliyetleri ve Çalışma Alanları.....	46
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	49
2.1. Araştırmanın Modeli	49
2.2. Araştırma Soruları	50
2.3. Veri Toplama Araçları.....	50
2.4. Verilerin Analizi.....	51
2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	51
BÖLÜM 3: TİKA’NIN SUDAN’DAKİ SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	53
3.1. TİKA’nın Kuruluşu ve Fonksiyonları	53
3.2. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı’nın Faaliyet Alanları	56
3.2.1. Sosyal Altyapı ve Hizmet Sektörü Alanı	57
3.2.2. Ekonomik Altyapı ve Hizmetler Alanı.....	58
3.2.3. Tarım ve Üretim Alanı	58
3.2.4. Acil Durumlarda Sağlanan İnsani Yardım Alanı	58
3.2.5. Su kuyuları	58
3.2.6. İdari ve Sivil Altyapı Geliştirme Alanı	59
3.3. TİKA’nın Sosyal Hizmet Faaliyetleri	59
3.3.1. Eğitim Alanı	60
3.3.2. Kadın ve Çocuk Alanı	61
3.3.3. İnsani Yardım Alanı	63
3.4. TİKA’nın Sudan’daki Sosyal Hizmet Faaliyetleri	64
3.4.1. Bağımlılıkla Mücadele	64
3.4.2. Korumaya İhtiyacı Olan Çocuklar	66
3.4.3. Engellilere Yönelik Faaliyetler	67
3.4.4. Kadın ve Aile Hizmetleri.....	68
3.4.5. Üretim.....	69
3.4.6. Sağlık Hizmetleri.....	70
3.4.7. Eğitim Faaliyetleri.....	72
3.4.8. Yaşlı Hizmetleri	74
3.4.9. Mültecilere Yönelik Çalışmalar	74
3.4.10. Yoksullukla Mücadele.....	75
3.4.11. Ortak Mirasın Korunmasıyla İlgili Çalışmaları.....	76

3.4.12. Temiz Suya Erişim alışmaları.....	76
3.4.13. Tarım ve Hayvancılık Destekleri	76
3.4.14. Acil İnsani Yardım Faaliyetleri	76
3.4.15. İdari ve Sivil Altyapıyı Güçlendirme alışmaları.....	77
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	80
ÖZGEçMİş	87

KISALTMALAR

A.E	: Aynı Eser
A.G.E	: Adı Geçen Eser
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
BMD	: Bit Malaki Derneği
D	: Danışman
Dr	: Doktor
FAD	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
HIV	: İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü
IOM	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü
ISBD	: Uluslararası Bipolar Bozukluklar Derneği
KCH	: Engelli Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
No	: Numara
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
Öğr	: Öğretim
S	: Sayfa
SS	: Sayfa Sayısı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TİKA	: Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Bakanlığı
TY	: Tarih Yok
UND	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNHCR	: Mültecileri Korumak ve Mültecilerin Sorunlarına Çözüm Bulmak
UNICE	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UNID	: Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı
YY	: Yer Yok
ET	: Erişim Tarihi

ÖZET	
Başlık: Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansının Sudan'daki Sosyal Hizmetlere Katkısı	
Yazar: Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İsmail AKYÜZ	
Kabul Tarihi: 31/08/2022	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 87 (ana kısım)
Sosyal hizmet, toplumsal refahı sağlamak amacıyla bireyi, aileyi ve toplumu ilgilendiren ve toplumsal sorunları çözen mesleklerden biridir. Bu çalışma Sudan Cumhuriyeti sınırları içerisinde TİKA'nın çalışmalarına odaklanmaktadır. Çalışma, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'da gerçekleştirdiği 2006'dan 2022'e kadar olan döneme ait verilere atıfta bulunarak sosyal hizmetle ilgili faaliyetlere katkısını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada fenomeni doğru bir şekilde tanımlamak için betimleyici bir yaklaşımı kullanıldı. Çalışma, TİKA'nın çalışma alanlarının çeşitliliğine ve çalışmanın sosyal ve gelişimsel yönüne odaklanmaktadır. TİKA'yı diğerlerinden ayıran özellik, Sudan Devleti ile Türkiye arasındaki ilişkilerin pek çok alanda gelişmesine ve çalışma alanlarının genişletilmesine katkı sağlamış olmasıdır. Araştırmada TİKA'nın sosyal hizmete katkısından bahsetmesi, Sudan'da sosyal nitelikli faaliyetler sunan tek kurumun TİKA olması değildir. Aksine, Sudan'daki diğer yerel örgütler gibi, ekonomik, siyasi ve kültürel faaliyetlerinin yanı sıra sosyal hizmetin bir parçasını sağlar. Çalışma, TİKA'nın etkin ve aktif olduğunu, hizmetlerinin insanlara hızla ulaştığını ve projelerinin başarılı olduğunu göstermektedir. Çalışma ayrıca Sudan'da sosyal hizmetin tarihini, sosyal hizmet eğitimi veren okulları, sosyal hizmet faaliyetlerini yürüten resmi ve gayri resmî kurumları ve sosyal hizmet alanlarını tanıtmıştır. Çalışma ayrıca Sudan'da sosyal hizmetlerle ilgili yerel, bölgesel ve uluslararası kuruluşlar gibi sosyal hizmet faaliyetlerini yürüten bazı kurumların deneyimlerini de varlığını kanıtlamıştır. Çalışma, Sudan'ın karşı karşıya olduğu başlıca sosyal sorunları netleştirmiştir. Gelecek çalışmalara yardımcı olabilecek bulgular ve araştırma önerileri sunulmaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Sudan, Afrika, Tika, Sosyal Hizmet, Sivil Toplum.	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Contribution of Turkish Cooperation and Coordination Agency to Social Services in Sudan	
Author of Thesis: Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER	
Supervisor: Assist. Prof. İsmail AKYÜZ	
Accepted Date: 31/08/2022	Number of Pages: vii (pre text) + 87(main part)
Social work is one of the professions that concerns the individual, family, and society by solving social problems to ensure social welfare. This study focuses on TIKA's work within the borders of the Republic of Sudan. The study aimed to determine the contribution of the Turkish Cooperation and Coordination Agency to social work-related activities by referring to the data from 2006 to 2022 in Sudan. A descriptive approach was used in this study to accurately describe the phenomenon. The study focuses on the diversity of TIKA's fields of work and the social and developmental aspects of the work. The feature that distinguishes TIKA from others is that it has contributed to the development of relations between the Sudanese people and Turkey in many fields for the expansion of its working areas. The fact that TIKA mentions its contribution to the social work in the research is not that TIKA is the only institution that offers social activities in Sudan. On the contrary, like other local organizations in Sudan, it provides a part of its economic, political, and cultural activities as well as social service. The study shows that TIKA's service is effective and active, by reaching quickly to the people and its projects are successful. The study also introduced the history of schools providing social work education, formal and informal institutions carrying out social work activities, and social work areas such as hospitals in Sudan. The study also provides the experience of some institutions that carry out social work activities in Sudan, such as local, regional and international organizations related to social services. The study clarified the main social problems facing Sudan. Findings and research recommendations that may assist future studies are presented.	
Keywords: Sudan, Africa, Tika, Social Work, Civil Society.	

GİRİŞ

Sosyal bakım hizmetlerinin bir yardım alanı ve insani sorunların çözümü olarak düşünülmesi insan hayatı kadar eskidir. Sosyal hizmetin amaçlarının insanlar arasındaki ilişkileri geliştirmeye çalışmak ve insanların dayanışma içinde yaşaması için yardım sağlamak olduğu bilinmektedir. Bunun nedeni, insanın hayatta kalması ve gelişmesinin dayanışma ile bağlantılı olmasıdır. Burada sosyal kurumların gelişmesinde sosyal hizmetin rolü çok büyüktür. Örneğin, aile kurumu sosyal ilişkiler yoluyla gelişir ve büyür. Aynı zaman da buradaki sosyal bakım kurumlar, organizasyonlar ve organlar arasında kurulan karşılıklı bağımlılık ve dayanışma yoluyla sosyal ilişkileri sürdürmek ile ilgilidir. Son olarak Sosyal hizmetin amacı, bireysel hem toplumsal dayanışmayı artırmaktır (ADAMS & Dominelli, 2009).

Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye'nin dış politika unsurlarından birisidir. Üstelik Türkiye'nin yakın iş birliği içerisinde olduğu ülkelerle ortak değerler, kültür ve mirasta ilişkilerini koordine etmekten sorumludur. Bunun yanı sıra, ihtiyaç duyulduğunda gerek Türkiye gerek yurt dışında faaliyet gösterdiği ülkelere destek ve yardım sağlamaktadır. Ayrıca TİKA faaliyet gösterdiği ülkelerde Türk mirasının korunmasından sorumludur (KESKİN, 2017).

Osmanlı İmparatorluğu'nun Sudan ile olan ilişkisi eski çağlardan beridir süregelmiştir. Aynı zamanda Sudan ile Türkiye arasındaki ilişki derin ve güçlü bir bağa sahip olmakla beraber Sudan'da TİKA'nın ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetlere katkısının çok ve çeşitli olduğunu belirtilmektedir. Toplumsal gelişmeye katkılar kapsamında ve altyapı inşaatı, ayrıca eğitim, sağlık, tarım, sanayi, ticaret ve diğer alanlara etkin katkıları bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların amacı toplumu ilerletmeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya çalışmaktır (TİKA, 2017).

TİKA'nın genel olarak birçok ülkede yaptığı yardım faaliyetlerinin olduğu bilinmektedir aynı zamanda dış politikanın önemli bir yumuşak güç unsurudur. Ayrıca bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, sosyal bilimlerde en yaygın araştırma yöntemidir. Üstelik araştırmacının mümkün olduğunca fazla nitelikli bilgi toplamasına yardımcı olur.

Bu çalışmada, TİKA verileri gibi birincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Ek olarak, söz konusu araştırmada doktora ve yüksek lisans tezleri (TİKA, Afrika, Türkiye, Sudan sosyal hizmet ve sosyal kalkınma alanları) kitaplar, ulusal ve uluslararası makaleler, çevrimiçi basılı dergiler, raporlar ve basın makaleleri gibi ikincil veri kaynaklarından da faydalanılmıştır. Bu tez çalışması ayrıca TİKA'nın sosyal hizmetler ve toplumsal hizmetlerinin açıklaması bakımından araştırmacıya araştırmacılara katkı sağlayabilecektir.

Araştırmanın Konusu

Sudan Devleti üzerine yapıldı, bu çalışmanın konusu TİKA'nın Sudan'daki sosyal hizmetler katkısıdır. Buna ek olarak, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı tarafından Sudan'da sağlık, eğitim, engelli, aile, çocuklar, gençler, kadın, bağımlılık ve büyümeye katkı sağlamak, diğer alanlarda sosyal hizmet ile ilgili yürütülen program ve faaliyetleri bilmek ve Sudan toplumunun kalkınması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, TİKA tarafından Sudan'da yürütülen faaliyet, hizmet ve program türlerini bildirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin genelde Sudan Devletine ve özelde Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansına (TİKA) yaptığı yardımların amacının bilinmesi, yardımların hacminin ve türünün bilinmesi ve bu hizmetlerin istenilen amaca ulaşp ulaşmadığının bilinmesi, aynı zamanda TİKA'nın Sudan'a sunduğu faaliyet ve hizmet türlerinin de bilinmesi gerekmektedir.

Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın Sudan'daki görevlerini yerine getirirken karşılaştığı güçlüklerin ve sorunların, TİKA'nın sunduğu hizmetlerin Sudan Devleti için geçici mi yoksa kalıcı mı olduğunun bilinmesi ve Sudan- Türkiye ilişkilerinin bu alandaki rolü hakkında değerlendirme yapılacaktır. Türkiye ile Sudan arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve genişletilmesi aynı zamanda bu çalışmada araştırmacının betimsel analitik yöntemi kullandığı tespit edilmektedir.

Araştırmacının amacına ek olarak, Sudan'da sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi, gelişim aşamaları ve Sudan toplumunun üyelerine sunduğu program ve hizmetlerin türünü belirlemenin yanı sıra, Sudan'ın siyasi ve ekonomik bozulma sonucunda karşı karşıya kaldığı başlıca sosyal sorunları tespit etmektedir. Bu meyanda, Sudan toplumunun

üyelerine çeşitli sosyal alanlarda yardım sağlamaktan sorumlu Sudan hükümet ve sivil toplum kuruluşlarının rolünü bilmek ve sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası kuruluşların Sudan'daki faaliyetlerini belirlemek, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı tarafından Sudan'da sunulan ve sosyal hizmetle ilgili program ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olabilmek çalışmada odaklanılacak noktalar arasındadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'daki toplumsal kalkınmadaki rolünü ve Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'da sunduğu hizmet ve program türlerini belirlemektir. Türkiye Devletinden Sudan Devletine yapılan bu desteğin ve yardımın amacını bilmek, görev ve çalışmaları ile TİKA'nın çalışma alanlarını ve Sudan'daki sosyal hizmet faaliyetlerini öğrenmek, faaliyet ve olayları bilmek Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı tarafından, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar tarafından Sudan'a yapılan yardım, program ve hizmetlere ilişkin bilgi ve sosyal hizmet bakış açısıyla yürütmek önem taşımaktadır.

Ayrıca Türkiye-Sudan ilişkisinin öğrenilmesi ve TİKA'nın Sudan'a sağlık alanında, eğitim alanında, aile ve çocuk, yaşlılar, yoksullar ve özel ihtiyaç sahibi kişilere yaptığı sosyal faaliyetlerin türünün ve miktarının bilinmesi Türkiye'nin Sudan'da gösterdiği yardım faaliyetlerinin amacının bilinmesinin yanı sıra Sudan Devletinin gelişimine de katkı sağlamaktadır. Ayrıca Sudan'da sosyal hizmet gelişiminin tarihi ve aşamaları, çalışma alanları ve Sudan'da sosyal hizmet tarafından yürütülen faaliyetler ve etkinlikler hakkında bilgi edinilmesi gerekmektedir. Sudan Devletine sağlanan yardımlar hükümet, kamu ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği içerisinde yürütülmektedir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'ının toplumsal kalkınmasındaki rolü ve Sudan'ın ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel yönlerine yaptığı katkılar tespit edilecektir. TİKA'nın Sudan'da yürüttüğü faaliyet, program ve hizmetleri tanımak için sosyal hizmet ile ilgili sosyal boyuta odaklanılmaktadır.

Bilimsel Önem

1. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından Sudan'da toplumsal kalkınmaya yönelik yürütülen program, etkinlik ve görevlerin bilinmesi,
2. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, TİKA, sivil toplum kuruluşları, kamu, sivil toplum kuruluşları ve kalkınmayı hedefleyen uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen faaliyetler ve etkinlikler hakkında araştırmacı ve uzmanlara bilgi, çözüm ve öneriler sunulması,
3. İnsani yardıma odaklandığı ve Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Sudan'daki çalışma alanlarını belirlediği için akademik alana gerçek bir katkı olarak değerlendirilmesinden ileri gelmektedir.

Pratik Önem

1. Türk resmi ve sivil toplum kuruluşları ve kuruluşlarının iş deneyimlerinin değerlendirilmesi.
2. TİKA'nın Sudan'daki deneyiminin değerlendirilmesi ve toplumsal kalkınmaya katkısının boyutunun bilinmesi,
3. Ek olarak bu çalışma, bilimsel alanda gerçek bir katkı olacak ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak olmasının yanı sıra,
4. TİKA'nın ve diğer gönüllü kuruluşların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik proje ve programlarda çalışmalarını geliştirecek öneriler ve çözümler sunulması açısından önem taşımaktadır (Fakiri Hüseyin, 2019).

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada araştırmacı, Sudan'da sosyal hizmet ile ilgili ve TİKA kaynak, veri, bilgi, kitap ve raporlarından ve referanslarından yararlanmıştır. Ne yazık ki, araştırmacı Sudan'daki istikrarsızlık nedeniyle bu çalışmada anketi kullanamayacaktır. Daha doğru veriler elde etmek için gözlemsel yaklaşım, betimsel yöntem, TİKA ve genel olarak kuruluşlardan elde edilen daha önceki deneyim ve çalışmalar kullanılmaktadır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Sudan'ın Kısa Tarihi

Sudan, kuzeydoğu Afrika'da bulunan bir ülkedir. Coğrafi konumu itibarıyla kuzeyde Mısır ile sınır komşusudur ve kuzeybatıdan Libya ve Çad batıdan ve güneybatıdan Orta Afrika, Güney Sudan güney ile sınırlanmıştır ve güneydoğuda Etiyopya, Doğudan Eritre ve kuzeydoğudan Kızıldeniz bulunmaktadır. Sudan daha önce Afrika'nın en büyük ülkesidir. Alan ve nüfus açısından, Resmi istatistiklere göre, Sudan'ın nüfusu 43,8 milyon olarak tahmin ediliyordu. Ayrıca Sudan çeşitli etnik, dini, kültürel ve tarihi bir yapıya sahiptir. Ancak Müslümanların ezici bir çoğunluğu oluşturuyor. Birçok kaynağına rağmen, henüz Sorunlar bitmemiştir çünkü siyasi ve ekonomik koşullarda bozulmak (Asari Jovas, Awad şhema, LoganSarah, Mathewson Patricius, 2020).

Aynı zamanda Sudan'ın arenasıydı, geçmiş yıllarda. Bir süredir bir tür kargaşa, bölünme, siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlık yaşıyordu. Bir darbe tarihi yaşıyor. Yaklaşık 16 darbe girişimi olduğu tahmin ediliyor. Sudan'ın 1 Ocak 1956'daki bağımsızlığından günümüze kadar (şhakir Al-Harsani Abu Osama, 2017).

Ancak geçiş hükümeti bu, 11 Nisan 2019'da İslami hareketin düşüşünden sonra geldi. Sudan silahlı kuvvetleri, Devlet Başkanı Omar Hassan Al-Bashir'i görevden aldı. Aylarca süren protestolar, sivil ayaklanmalar ve uzun bir sabırdan sonra. Ayrıca, Sudan'da geçiş yönetimi döneminin, hangisi siviller ve ordu arasında bir ortaklık imzalayan uzun sürmedi. Son darbe 25 Ekim 2021'de gerçekleşmek. Egemenlik Konseyi'nin sorumlu başkanı Korgeneral Abdal Fattah Al-Burhan tarafından gerçekleştirilen bir askeri darbe yapmaktır (Abbas, Salih, 2021).

Ancak bu darbe uluslararası, yerel ve bölgesel olarak kınalandı. Sudan'da sivil yönetimin yeniden kurulmasını talep edilmiş. Sudan'da siyasi hareketlilik geçmiş dönemlerde oldu gibi kalmıştı. Ayrıca Geçiş hükümetinin partileri (askeri-sivil bileşen) Sudan halkı ve hükümete katılan siyasi partiler arasında bir tür karmaşıklıktan muzdarip. Geçiş hükümetinin partileri (askeri-sivil bileşen), Sudan halkı ve hükümete katılan siyasi partiler arasında bir tür karmaşıklıktan muzdarip. Öte yandan silahlı hareketler arasında olmaktadır. Diğer dahili ve harici taraflarla ilgili, amacı Sudan halkının tüm kitlesini dağıtmak olabilir. Şimdi Sudan halkının kalp kırıklığı ve pişmanlık arasında kaldığı yer

ve başarısız darbeler türlüğini yaşanmaktadır. Çünkü ihtiyaç duyulan gerçek değişime ulaşamamıştır şimdiye kadar. Ayrıca, bu geçiş hükümetinin birçok görevinde eksiklikler olduğunu ve hala eksiklikleri olduğunu belirtmektir, Açıkça, Sudan halkının beklentilerinin aksine, ancak Sloganlarına ulaşamamış. Bunu (Özgürlük ve barış ve adalet). Yayılan ve savaşına belasından tükenmiş bir ülkede (Mohammed & Ali Youssef, 2020).

1.2. Sudan’da Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Hayat

1.2.1. Sosyal Hayat

İslam'ın bölgeye gelmesi ile birlikte Sudan toplumu, yaşamında İslami karakteri kazanmıştır. Sudan, halkının İslam dinine ve öğretilerine bağlılıklarıyla tanındığı yerdir. Sudan halkının âdetlerinden biri de iyiliği sevmek, zayıf ve muhtaçlara yardım etmek, misafire ikramda bulunmaktadır. Sudan toplumu sadeliğiyle karakterize olmuş hayatları ile bilinir. Bu toplumda anne, baba, kız kardeş, teyze, amca, büyükbaba ve büyükanneyi içeren geniş bir geniş aile sistemi vardır. Nüfusun büyük bir kısmı şehirlerde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanlar daha çok idari işlere mensup oldukları için köyde yaşayan insanlara kıyasla günlük yaşamları daha farklıdır. Büyük şehirler dil, din ve kültür olarak pek çok çeşitliliğe ev sahipliği yapar. Köylerde ve eyaletlerde ise toplumun bir kısmı tarım ve diğer el sanatlarında çalışmaktadır (Idries, 2019).

Dini ve Mimari Etki: Sudan toplumunda dinin mimarideki yeri günlük yaşamda en çok pazarlarda ve mahallelerde göze çarpmaktadır. Mahallelerde evlerin, pazarlarda ise satış alanlarının merkezine inşa edilen camiler bulunur. Camilerin merkezde olması Sudan toplumunda karakterize bir özelliktir. Bunun nedeni Müslümanların beş vakit namazda ve özellikle Cuma namazında camiye toplanması ile ilgilidir. Cuma namazına halk daha çok riayet etmektedir. Sudan’daki tüm camilerden ezan sesi duyulmaktadır.

Sosyal ilişkiler: Arkadaşlar, akrabalar, komşular, ebeveynler arasında kurulan ilişkiler Sudan ve Türk toplumlarında kurulan ilişki şekli ile aynıdır. Toplantılar, tanışmalar, tatillerde aile ve arkadaş ziyaretleri, özellikle kıdemli aile üyelerini (ebeveynler, anne, baba, büyükbaba ve büyükanne) ziyaret etmek ve onlara saygı göstermek dahil pek çok benzer özellik bulunmaktadır.

Cenaze törenlerinde: Sudan toplumunun örf ve adetleri Türk toplumuna benzer şekildedir. Cenazeyi defnetmek, ölen kişinin ailesine taziye ziyaretinde bulunmak ve onların üzüntülerini paylaşmak gibi benzer ritüeller bulunmaktadır.

Evlilikte: Sudan'da evlilik gelenekleri pek çok ülkedeki geleneklere benzerdir. Örneğin evlenecek erkeğin ailesi kızın evine gider, evlilik talebini dile getirir ve aileler tanışır. Onay verilirse nişan ilan edilir ve nişandan sonra evlilik töreni yapılır ve aile kurulur. Ailede yeni bir çocuğun doğması Sudan toplumunda neşe ile karşılanan bir durumdur (Elsadig & Ahmed, 2019).

İnanç ve dilde kültürel çeşitlilik: Arapça Sudan halkının dilidir. Bunun yanı sıra Sudan'ın farklı bölgelerinde dilde kültür çeşitliliği vardır. Bu durum Türkiye'deki şivelere benzetilebilir. Ayrıca Sudan'da Hadandawa, Beja, Mahas, Danagla ve Fur bölgelerinde dil ve kültürde ve inançta da çeşitlilik görülür bunun yanı sıra kabilesel veya bölgesel bağlılık vardır. Dil açısından bazı kabileler kendi dili vardır ancak resmi işlemlerde ve kurumlarda görünen resmi dil Arapça ve İngilizcedir (Atıf İçin: Göktaş & Karataş, 2022).

1.2.2. Ekonomik Hayat

Sudan büyük ekonomik kaynaklara sahip ülkelerden biridir. Nitekim geçtiğimiz yıllarda dünyanın “gıda sepeti” olarak biliniyordu. Siyasi çatışmalar ve kaynakların uygunsuz kullanımı nedeniyle ülke ekonomisi risk altındadır. Sudan, doğal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir; verimli tarım arazileri, hayvan, mineral, bitki ve su kaynakları bunlara örnek verilebilir. Sudan'da tarıma olan temel bağımlılık nüfusun faaliyetinin %80'ini oluşturur. Aynı zamanda özellikle şeker ve yağ gibi ürünlerde de tüketiciler endüstriye bağlıdır. Sudan ihracatı genel olarak petrol üretimine bağlı olarak işlemektedir. Hayvancılık sektörü ise Sudan ekonomisinde önem açısından ikinci sırada yer almaktadır. Çünkü Sudan'ın 130 milyondan fazla hayvan varlığı bulunmaktadır (Orakçı, 2018).

Madencilik alanında, mineraller Sudan bölgesinin yaklaşık %46'sını kaplar ve Kızıldeniz, doğu Sudan, kuzey Sudan'daki Bayuda Çölü, Nuba Dağları, güneydoğu Sudan'daki Anqasana Tepeleri bölgelerine yayılır. Orta Butana Ovaları ve Kuzey Kordofan Sudan topraklarındaki altın, gümüş, bakır ve çinko, demir, krom, manganez, alçıtaşı, mermer vb. mineraller bulunmaktadır. Bunun yanı sıra geleneksel altın madenciliği faaliyetleri son

zamanlarda çeşitli bölgelerde artış göstermiştir. Sudan altınların Körfez'e ve Rusya'ya ihraç edildiği yer olarak bilinmektedir (wikibidya, t.y.).

İthalat: 2010 yılında Sudan'ın ithalat hacmi yaklaşık 9.176 milyar ABD dolarını bulmaktadır. İthal edilen mallar gıda maddeleri, mamul mallar, ekipman, petrol cihazları, ilaçlar, kimyasallar ve giysilerden oluşmaktadır. Sudan ekonomisi çeşitli kaynaklarla karakterizedir.

Sudan ekonomisinin yaşadığı en belirgin sorunlar nelerdir ve bu sorunları çözmek için nasıl çalışmalar yapılabilir?

Dış borç krizi, küresel finansal sistemden izolasyon, terörizmin devlet sponsoru olarak sınıflandırılması, enflasyon, para birimi çöküşü ve işsizlik bu sorunların başında gelir.

Mevcut ekonomik kriz nasıl aşılabılır?

Silahlı kuvvetlerle içeride ve dışarıda barış ve güvenlik istikrarını sağlamak, yabancı ülkelerle iş birliğini genişletmek, yurtdışında Sudan havalelerinden yararlanmak ve ekonomiyi yeniden yapılandırmak gibi öneriler sunulabilir. Geçiş hükümeti kurulması neticesinde ise birçok konu ve krizin yer aldığı bir dosya ile karşı karşıya geldiği görülmektedir. Bu sorunların başında ekonomi yer almaktadır. Sudan hükümeti ekonomiye dikkat etmeli, beşerî sermayeye yatırım yapmalı ve ülke içinde ekonomik büyüme ve istikrarı sağlayan açık bir ekonomi politikası benimsemelidir (Akman, 2010).

1.2.3. Siyasi Hayat

Mevcut yönetim altında Sudan'daki siyasi duruma bakıldığında, Sudan'ın hem içeride hem de dışarıda çatışmalar ve krizlerden mustarip olması ve bu durumun hala devam ettiği gözlenmektedir. Hükümet, dışlama, adaletsizlik, özgürlüklerin gasp edilmesi, şiddet ve çok sayıdaki partinin siyasete katılımının engellenmesi gibi eylemleri açıkça yerine getirmektedir (YAMAK, 2020).

2019 yılı sonunda ekonomik krizin yaşanması, yaşam koşullarının bozulması ve diğer sebepler, Sudan halkının bir halk devrimini gerçekleştirmesine yol açtı. Bu halk yapılanmasının sloganları; özgürlük, barış ve adaletti. Devrimin, 11 Nisan 2019'da önceki hükümeti devirmeyi başardığını ve bir geçiş hükümeti getirdiği görülmektedir. Bununla birlikte, bu geçiş hükümeti, bir dizi siyasi partiyi izole ettiği ve siyasi katılımlarını engellediği için önceki hükümet tarafından uygulanan dışlayıcı davranışın aynısını

uygulamaktadır. Geçiş döneminin barışçıl bir şekilde geçmesi için siyasi iklimi de yaratmayı başaramadı ve Yetkilendirmeyi Kaldırma Komitesi adında bir komite kurdu. Binlerce çalışanı işten çıkardı, birçok gazete ve şirketi engelledi, kurumların yapısını tamamen değiştirdi ve eski rejimin mallarına el koydu.

Dışarıdan bakıldığında, bu geçiş hükümet, eski rejimin savaştığı bazı devletlerle ilişkileri sağlamlaştırmada, içerideki silahlı hareketlerle barışmada ve onlarla uzlaşma masasına oturma da önemli bir katkısı olduğunu görülmektedir. Tüm bu nedenler şimdiye kadar geçiş hükümetini koltuğunda tutmak için yeterliydi (Yunus, 2022)

1.3. Sudan’da Başlıca Sosyal Sorunlar

Sosyal problemler insanın yeryüzündeki varlığından beri sürekli ortaya çıkmaktadır. Zamandan zamana, yerden yere ve toplumdan topluma değişiklik göstererek süregelmiştir. Sosyal sorunlar farklı toplumlarda farklılık göstermektedir. Örneğin bir ülkede sosyal bir sorun olarak gördüğümüz bir şey, başka bir ülkede sosyal bir sorun olarak görülmeyebilir. Gelenek ve göreneklerdeki farklılığa göre bunun tersi de geçerli olabilir.

Aynı zamanda geçmişte toplumsal bir sorun olarak görülmeyen şey, günümüzde toplumsal bir sorun olarak kabul edilebilir. Bunlar gibi pek çok sosyal sorun bulunmaktadır: Yoksulluk, işsizlik, göç, uyuşturucu bağımlılığı, eşitsizlik, kadına yönelik şiddet, ırkçılık, savaşlar, suçluluk, erken evlilik, nüfus patlaması ve benzeri. Bu çalışmada araştırmacı, Sudan'ın karşı karşıya olduğu en büyük sosyal sorunlardan bahsetmektedir. Önümüzdeki yıllarda acil önlem gerektiren ciddi sosyal sorunlar olarak kabul edilmektedir. Sudan'ın tarihi, kültürel ve sosyal miras açısından çeşitlilik gösteren ülkelerden biri olduğu bilinmektedir.

Bu çeşitlilik, Sudan toplumunun üyelerinin çeşitliliğinin nedeni olmuştur. Yapılan araştırmalara göre, Sudan'ın gelenek, görenek, inanç, kabile ve kültür çeşitliliği ile karakterize olduğu tespit edilmiştir. Sudan'da yaklaşık 150-570 kadar kabile ve etnik grup vardır. Bu kabilelerin hepsinin dini inanç, dil, örf ve adetleri bakımından diğerlerinden farklı gelenekleri vardır. Aynı zamanda her bölgeye ve kabileye özgü yerel ekonomide bile farklılıklar vardır. Bu çeşitlilik Sudan halkını aşağıdakiler de dahil olmak üzere

kaynaklarda rekabet etmeye itmiş: Su, otlak hakları ve hizmetler. Bu rekabet aşiretler arası sorunlara neden olmuştur (Unicef, 2014).

1.3.1. İşsizlik

Önceki dönemlerde Sudan, çok sayıda göçmen işçinin Sudan'a göçüne tanık olmuştur. Daha iyi bir yaşam ve iş fırsatları aramak için. Gurbetçi işçiler Etiyopyalar, Afganlar, Suriyeliler ve diğer yabancı işçiler ucuz ücretlerle çalışarak Sudan işgücü piyasasına yayılırken. Sudan bir tarım ülkesi olmasına rağmen, çok sayıda Sudan vatandaşı tarımı ihmal etmiştir ve nüfus, iş fırsatları ve daha iyi bir yaşam aramak için başkent Hartum'a ve Sudan'ın büyük şehirlerine göç etmeye başlamıştır.

Sudan'da işsizlik olgusunun yaygınlaşmasına sebep olan nedenlerden başlıcaları şunlardır: mezun sayısındaki artış, gençlerin bilimsel disiplinlere olan ilgileri, edebi veya uygulamalı disiplinleri ihmal etmeleri, işgücü piyasasının çok sayıda mezun alamamaları ve artan nüfus artışıdır. Sudanlı işçiler, Sudan işgücü piyasasının gereksinimleriyle uyumlu değildir. İşsizlik olgusu, Sudan'ın şimdi ve önümüzdeki yıllarda karşı karşıya olduğu en büyük sosyal sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü insan sermayesini boşa harcamaya başlamaktadır. Suç, terörizm, uyuşturucu bağımlılığı ve diğer olumsuz fenomenlerin toplumda yayılmasına daha büyük ölçüde yardımcı olmaktadır (Adam Abdal'karim Abdalla, 2015).

İşsizlik sorunu da Sudan devletinin karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan biridir. Devlet işsizlik sorununa son vermelidir. Sosyal koruma programları aracılığıyla kentsel alanlarda işsizlik oranının %10 kırsal alanlarda ise %13 oranında arttığı tespit edilmiştir. Çünkü çok fazla sayıda insan kırsal kesimde sadece tarım sektöründe çalışmakta ve diğer görevleri yerine getirmemektedir. Ayrıca üniversite mezunları arasındaki işsizlik oranının yüksek olmasının sebebinin; maaşların zayıf olmasından, orantılı olmamasından veya bazılarının hükümette çalışmak istememesinden kaynaklandığı da tespit edilmiştir. Bu nedenle devletin işsizlik ve yoksulluk sorununu çözmek için acil çözümler geliştirmesi gerekmektedir (International, 2014).

Araştırmacının bakış açısına göre Sudan'daki işsizlik sorununu ortadan kaldırmak için önerilen çözümler; Sudan Devletinin bu alanda uzmanların yardımını alması ve olumsuz fenomenleri azaltmak için çözümler geliştirmesidir. Bunlara şu çözümler örnek

gösterilebilir: nüfus artışını azaltmak, tarımsal faaliyetlere destek olmak, üretime katkısı olan zanaatları ve küçük işletmeleri desteklemek, iş piyasasının ihtiyaçlarına göre işlere odaklanmak, mezunların eğitim düzeyini artırmak ve deneyim düzeyini yükseltmek.

1.3.2. Yoksulluk

Yoksulluk sorunu Sudan'ın karşı karşıya olduğu en önemli sosyal, ekonomik ve politik sorunlardan biridir. Yoksulluğun toplum üyelerini olumsuz etkileyebileceği bilinmektedir. Yoksulluk bir toplumda kendini göstermeye başladıysa, o toplum için tehlike çanını çalmış demektir. Yoksulluk bölgeye, zamana ve yere göre değişir. Geçmişte dünyanın gıda sepeti olan Sudan, bugün yoksulluk sınırının altındaki ülkeler arasında yer almaktadır. Yoksulluk oranının kırsal, doğu ve batı Sudan'da daha yaygın olduğu görülmektedir. Küçük şehirler ve köylerdeki zayıf kalkınma oranları, kaynakların adaletsiz dağıtılmasının bir sonucudur. Başkentte eğitim, sağlık, sosyal bakım ve benzeri hizmetlerin mevcut olduğu ama kırsal kesimde ve eyaletlerde bulunmadığı görülmektedir (Mohammed Abbas Mahgoub, 2014).

1,5 milyon Sudanlı son yıllarda yaşanan savaşlar ve silahlı çatışmalarda hayatını kaybetmiştir. Başkentten coğrafi uzaklık da yoksulluk oranındaki artışa katkıda bulunan faktörlerden biridir. Zira kırsal nüfus, sosyal hizmetlerden yararlanamamakta ve insani ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri marketlerden uzaktır. Yanlış kalkınma stratejileri, kaynakların kontrolsüz kullanımı, hizmetlerin adaletsiz dağılımı, dış etkilere kaynaklanan iç savaşlar ve çatışmalar, yoksulluk oranını artıran başlıca nedenler arasında yer almaktadır.

Sudan'da yoksulluk oranının artmasına katkıda bulunabilecek nedenler arasında; bozulan siyasi ve ekonomik durum (siyasi dengesizlik), iç savaşlar, sık sık yaşanan askeri darbeler, zorla göç ve yerinden ettirmeler bulunmaktadır. Bu nedenle Sudan, ulusal güvenliğe yönelik tehditlerden biri olarak kabul edilen yoksulluk ve diğer sosyal olguları ortadan kaldırmak için başarılı ekonomik ve sosyal politikalar geliştirmeli ve sosyal koruma programları uygulamalıdır.

Sosyal araştırmacılar ve uzmanlar, devleti desteklemek için; hizmetlerin ve kaynakların adil dağılımı, savaşlara ve silahlı çatışmalara son verilmesi ve vatandaşlara temel hizmetlerin sağlanması gibi başarılı ekonomik ve sosyal programlar ve politikalar

geliştirmelidir. Kaynakların adaletli dağıtılması için; mikro finans programlarının daha fazla desteklenmesi, vergilerden muaf tutulması ve Zekât fonu programlarının güçlendirilmesi, Sudan devletinde yoksulluk olgusunu ortadan kaldırmanın ve onunla mücadele etmenin ana yollarından biridir. Bu nedenle, yoksulluk olgusunu ortadan kaldırmak için uluslararası ve yerel sivil toplum kuruluşlarının Sudan hükümeti ile birlikte çalışması gerekmektedir (Hişam Mohammed, 2013).

1.3.3. Suç ve Bağımlılık

Madde bağımlılığı toplumsal bir sorundur. Özelde birey üzerindeki etkisi görünüyorsa da genel olarak toplum üzerinde büyük bir etkisi görülmektedir. Uyuşturucu kullanımı toplumdaki insan gücünü bozmaktadır ve toplumda suç oranını artırmaktadır. Jeostratejik etkiye sahip ülkelerden biri de Sudan'dır. Sudan bazı Arap, Afrika ülkeleri ve Batı'nın bazı ülkeleri ile bir bağlantılı olarak kabul edilmektedir.

Bu ülkeler aracılığıyla ülkeye, toplumu tehdit eden bazı olumsuz sosyal olgular girmiştir. Olumsuz olgular arasında, geçmişte olmadığı için Sudan toplumuna yabancı bir olgu olan uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı olgusu da yer almaktadır. Güvenlik çalışmaları; havalimanları, deniz ve kara taşımacılığı yoluyla Sudan'a giren büyük bir uyuşturucu oranının varlığını kanıtladı. Ailenin parçalanması ve ahlaki parçalanmaya gelince, gençlerin yaşadığı büyük boşluk ve suçun yaygınlaşması, Sudan toplumunun üyelerine muhalif olan bu toplumsal olgunun büyümesine yardımcı olmuştur.

Devletin bu fenomeni ortadan kaldırmak için büyük çaba sarf ettiği 1960 yılında ilk uyuşturucuyla mücadele komitesini kurmasıyla ve uyuşturucu bağımlılığını ortadan kaldırmak için sivil toplumu dahil etmesiyle tespit edilmiştir. Komite şu anda Sudan'da 1994 yılı için narkotik ve psikoterapi maddelerle mücadele kanununun 4. maddesi uyarınca çalışmaktadır (Raporu, 2021).

Araştırmalar, en çok uyuşturucu kullanan grupların (üniversite öğrencileri, işsizler ve Sudan toplumundaki gençler arasındaki zenginler), yaşadıkları boşluk nedeniyle uyuşturucu kullandıklarını kanıtladı. Devlet destekli gönüllü kuruluşlar ve bazı sivil toplum kuruluşları, Sudan'da gençler arasında madde bağımlılığı olgusunu azaltmak için sosyologların, sosyal ve psikolojik araştırmacıların istihdam edildiği madde bağımlılığı tedavisi için bir yaşam merkezi kurmaktadır (Yousef Musa, 2019).

1.3.4. Göç

Sudan bölgesinin büyüklüğü ile orantılı olarak, coğrafi konumu, sınırlarının açıklığı, yasa dışı göçmenlerin ülkeye girişini kolaylaştırmaktadır. Bunu ortadan kaldırmak için katı koşulların ve kontrollerin olması gerekmektedir. Sudan şu anda göçmenlerin büyük bir kısmından mustarıptır. Sudan Devleti, ihracatçı ülkelerden biridir ve ülkeler arasında bir geçiş noktasıdır. İç veya dış göç yoluyla çok sayıda göçmene ev sahipliği yaptığı kabul edilir. Sudan Devletinin; iç göç, dış göç ve yasadışı göçlere ev sahipliği yapmaktadır. İç göç yoluyla nüfusun büyük bir bölümünün güvensizlik, kuraklık, çölleşme, kıtlık ve hizmet arayışı, savaş ve çatışmadan kaçış nedenleriyle kırsaldan kente yüksek yer değiştirme ve göç dalgalarına maruz kaldığını görülmektedir.

Nüfusun büyük bir kısmı daha iyi bir yaşam arayışı içinde kırsal alanlardan kentsel alanlara göç etmiştir. Dış göç Sudan'da kötüleşen ekonomik ve siyasi durumun bir sonucu olarak, çok sayıda insanın daha iyi bir yaşam arayışı için Sudan'dan göç etmesinin önemli bir nedeni olarak kabul edilmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemde Sudan'ın maruz kaldığı en kötü göç türlerinden biri de Sudanlı bireylerin yurt dışına beyin göçüdür. Bunun sebebi Sudan'da uygun akademik bir ortamın olmayışındır. Sudan, savaşlar ve bu insanların ülkelerinde maruz kaldıkları yoksulluk nedeniyle komşu ülkelere çok sayıda göçmen alan ülkelere biridir. İstatistiklere göre, Sudan Devletine uluslararası göçmen sayısı yaklaşık 5003.477 ulaşmıştır ve buna (351.450) mülteciyi ekleyebilir.

2015 yılında yapılan araştırmalara göre, bu mültecilerin çoğunun, komşu ülkelere gelen (Çad, Eritre, Etiyopya ve Güney Sudan'dan) savaşlardan ve zor koşullardan etkilenmiş kişiler olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, Sudan'ın çok sayıda Suriyeli, Afgan, Lübnanlı ve Yemenli göçmene ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Sudan'ın nüfusu yüksek ülkelere biri olduğu ve Sudan vatandaşının en temel yaşam gereksinimlerinden yoksun olduğu ve hükümetin halen ek sayıda mülteciye ev sahipliği yaptığının ortaya çıkması, Sudan'ın uçuşuma doğru sürüklendiğini göstermektedir (Asco, 2017).

2019 yılında Abdal Fattah Al-Burhan başkanlığındaki Sudan hükümetinin kurulmasına kadar Sudan'a çok sayıda yasadışı göçün devam ettiğini görünüyor. 1989-2019 döneminde 3548 yabancı yasa dışı yollarla Sudan vatandaşlığı elde ettiği belirlendi. Bu kişilerin Sudan vatandaşlığının geri alınmasına karar verilmiş olup, Sudan vatandaşlığına sahip olanların pasaportlarının incelenmesine yönelik yasal prosedürler

devam etmektedir. Sudan devletinin bu yasa dışı olguyu frenlemek için katı önlemler alması gerekmektedir (Anadolu, 2020).

Sudan'ın bir kısmının mustarip olduğu başka sosyal problemler de vardır. (Eğitimsiz ve cehalet, kadına yönelik şiddet, iç savaşlar, kimlik ve ırkçılık sorunu, etnik ve aşiret çeşitliliğini devletin ve bireylerin yararına kullanmamak). Bunların Sudan'ın şu anda karşı karşıya olduğu en önemli sosyal problemler olduğu ve Sudan'ın güvenliğini tehdit ettiği ve Sudan devletinin bu sorunları ortadan kaldırmak için acil çözüm planları geliştirmesi gerektiği görülmektedir.

1.3.5. Güvenlik ve İstikrar Sorunu

Sudan, farklı dönemlerde güven ve istikrar sorununa tanık olan ülkelerden biridir. Sudan devletinin yaşadığı en tehlikeli dönem, 2019 yılında Omar Hassan Ahmed Al-Bashir hükümetinin düşmesinden sonra olmuştur. Geçiş hükümeti bu dönemde zor koşullar yaşamış ve Sudan toplumunun güvenliğini tehdit eden bir güvenlik kaosu ortaya çıkmıştır. Bu durum neticesinde Sudan'ın tüm şehirlerinde silahlı kuvvetler konuşlandı, bazı vatandaşlar bireysel silahlanma yoluna başladı ve yabancıların sayısı arttı. Güvensizlik, toplumun emniyetini tehdit eden olumsuz olgulardan biri haline geldi. Geçiş hükümetinin güvenlik ve istikrar sağlamadaki zayıflığında farklı nedenler bulunmaktadır (Orakçı, 2021).

Bu durumlardan bazıları iç savaş ve dış kuvvetler olarak görülmektedir. İç savaş (kabile çatışmaları) büyük bir dengesizliğe neden oldu ve Sudan'ın batı ve doğusunda ve Mavi Nil'de hemen hemen Sudan'ın tüm şehirlerinde çok sayıda can kaybına yol açtı. Bunun yanı sıra günümüzde Sudan'da silahlı kuvvetlerin etkisi ve protesto gösterileri devam etmektedir. Bütün bu faktörler hükümetin kontrolünü zayıflatmaya çalışmaktadır. Bunların amacı devletin itibarını parçalamak, sabote etmek ve tahrif etmek olan dış taraflarla ilgili olabilir. Ayrıca dış kuvvetler gruplara silah, kesici aletler ve para kaynağı sağlamak için çalışmaktadır. (Journal of Political Science and Law, 2017).

Diğer nedenler ise Sudan'daki yüksek yaşam maliyeti ve istikrarsızlık olarak görülmektedir. Buna içişlerine müdahale eden ve devletin kendi denetimini dayatmasını etkileyen yabancı varlığını da eklemek gerekir (Howideh, 2022).

Devletin sosyal reform gerçekleştirebilmesi için oynaması gereken roller nelerdir?

- Yurtiçinde ve yurtdışında kapsamlı uzlaş, toplumun bütünleşmesi ve birliğinin korunması üzerinde çalışmak.
- Düşünce ve ifade özgürlüğü
- Topluluk üyelerinin birbirini kabul etmesi
- Toplumun tüm üyeleri arasında eşitlik sağlanması
- Adalet ve barışın gerçekleşmesi için şiddet ve nefretten vazgeçme çağrısı
- Din, dil ve etnik farklılıkların kabulü
- Sudan toplumunun ilerlemesi için yönetime toplu katılım çağrısında bulunmak.

1.4. Türkiye-Sudan İlişkileri

Uluslararası ilişkilerin insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinmektedir. Zamanın ve coğrafyanın şartları ile toplumdan topluma ve ülkeden ülkeye değiştiğini görüyoruz. Ayrıca ilişkiler, içindeki aktörlerin doğasına göre gelişir ve karmaşıklaşır. Bu ilişkiler, bireyler arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerinden, aileler arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerine ve daha sonra toplumlar arasındaki ilişkilere, daha sonra ülkeler arasındaki ilişkilere kadar gelişebilir (Hazar, 2011).

Tarihçiler ve ilk yazarlar Sudan-Türkiye ilişkilerinin çok eski olduğunu öne sürdüler. Çünkü Osmanlılar, Sudan'ın doğu bölgelerindeki kısımlarını kontrol altına aldığı anda Sudan, Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındaydı. O zamanın başkenti, Sevakın ve Eritre Eyaleti'nin bir parçasıydı ve bu bölgeler arasındaki ilişki 1555'e kadar uzanır. Sudan ilişkileri orta ve güney Sudan olarak genişlemelerin gerçekleştiği 1821 döneminde ilişkiler, Türkiye ile Sudan arasında siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve dini birçok alanda büyük bir genişlemeye ve bir tür karşılıklı bağımlılık ve uyuma tanık oldu.

Türklerin ilişkileri Sudan'a girişlerinden itibaren, tarım, el sanatları ve hizmetler, sağlık ve eğitim ayrıca üretim ve ulaşım alanında Sudan'da devam etti. Hatta yemek ve giyim kültüründe dahi Sudan halkı ve Türk halkı üzerindeki etkisi günümüzde de devam etmektedir. Son zamanlarda, Türkiye-Sudan ilişkilerinin iki ülke arasında ilk diplomatik temsilciliğin kurulduğu 1981 yılında başladığı tespit edilmiştir.

Ayrıca dönemin Sudan Cumhurbaşkanı Cafer Nimeiri'nin Türkiye'ye yaptığı ziyaret ülkeler arası yapılan ilk ziyaret oldu. İki ülke arasındaki ilişkiler bugüne kadar hala devam etmektedir. Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara gelmesiyle Türkiye ile

Sudan arasındaki ilişkiler çok güçlendi. Ayrıca Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Sudan'ı iki kez ziyaret etmiş. İlk 2006 yılında başbakan olduğu dönemde iken ikincisi 2017'de Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olduğunda oldu. Bu ziyaret Sudanlıların ruhlarını derinden etkilemiştir. Türkiye Devleti ile Sudan Devleti arasındaki ilişkinin yüksek bir gelişme düzeyine ve sürekli bir karşılıklı bağımlılığa ulaştığını görülmektedir (Wikibidya, 2020).

1.4.1. Türkiye-Sudan İlişkilerine Kültürel Bakış

Türkiye ile Sudan arasındaki kültürel ilişkilerin gelişmesi, iki ülkenin (Türkiye-Sudan) diplomatik misyonların ve sergilerin kurulmasına ilişkin kültürel programlar aracılığıyla yürüttüğü büyük kültürel hareketle ilişkilendirilmiştir. Kültürel etkinlikler, konserler, Türk ve Sudanlı yazarların tanıtımı ve bazı Sudan kitaplarının Türkçe'ye çevrilmesi veya Türkçe yazılan kitapların çevrilmesi etkili olmuştur. Buna kitapların, kaynakların ve araştırmaların yaygınlığını da eklediğimizde bunların Türk ve Sudan kütüphanelerinde yayıldığını görülmektedir. Bunların arasında akademik alanda Türkiye ile Sudan arasında makale, seminer ve tanıtım dersleri hareketi de aktiftir.

Ayrıca ortak akademik değişim ve bilimsel araştırma olanaklarının artmasına ve çeşitli alanlarda öğrencilere verilen bursların artmasına katkı sağlamaktadır. Türk kültürünün Sudan'da yayılmasına, Türklerin Sudan'da Arapça öğrenmesine ve bunun tersi de geçerlidir. Ayrıca öğrenciler eğitimlerini aldıktan sonra Türk toplumunda bir arada yaşarlar ve bunun tersi de geçerlidir.

1.4.2. Türkiye-Sudan İlişkilerinde Dil Öğrenimi Etkisi

Türk hükümeti, Türk dilini Sudan'da yaygınlaştırmak ve Türk ticari şirketlerinde bu Türk dili öğrenme şirketleri grubundan yararlanmak için Sudan'ın bazı eyaletlerinde Türkçe dil öğretim merkezlerini genişletmek için çalışmaktadır. Sudan'da bulunan kurumlar (dış ticaret) Türkiye ile Sudan arasında kültür ve bilimin yayılmasına ve ekonominin gelişmesine yardımcı olur. Kültürel etki bu şekilde sınırlı kalmamış, kıyafet kültürüne kadar uzanmıştır.

Geçmişte Sudan halkı, ordusu, yargısı ve din adamları Osmanlı idaresinde Osmanlı üniforması giyerlerdi. Dilbilimciler ayrıca Sudan Arapça lehçesinde günümüze kadar kullanılan Türkçe terimler olduğunu da bilirler, örneğin “wada” kelimesi “oda” anlamına

gelen “oda” kelimesinin çoğuludur ve majör kelimesi aynı zamanda “oda” anlamına gelir. Çoğul bir kelime olan köprüler kelimesi Sudan'da günümüzde kullanılsa da zamanın geçmesine rağmen mimari ve inşaatla Osmanlı etkisi bugüne kadar devam etmektedir.

1.4.3. Sosyal Açıdan Türk-Sudan İlişkileri

Türkiye ve Sudan toplumu, Türkiye ile Sudan arasında eski ve güçlü sosyal bağlar ve bir tür uyum ve homojenlik ile birbirine bağlıdır. Sudan-Türkiye ilişkilerinin sosyal açıdan karşılıklı bağımlılığın önünü açtığı ve Türkiye ile Sudan arasındaki ilişkilerin çeşitli siyasi, ekonomik ve kültürel açılardan gücünü artırdığı tespit edildi. Buna, Türkiye Devletinin Sudan Devletine Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı aracılığıyla ve iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesine ve aralarındaki ilişkinin samimiyetinin sağlanmasına yardımcı olan diğer Türk gönüllü kuruluşların aracılığıyla ve ihtiyaç halinde anında yardım sağladığı sosyal ve siyasi tarafta iki ülke arasında birçok anlaşma ve protokol imzalandı. Bu anlaşmalar iki ülke arasındaki siyasi ilişkileri korumakla ilgilenmektedir Dini açıdan bakıldığında, Sudan nüfusunun %95'i İslam'ı benimser. Aynı zamanda Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğu da bilinmektedir. Dini inançtaki bu benzerlik, iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Özetle, İslam'ın Sudan Devleti ile Türkiye Devleti arasındaki ortak bağ olduğu söylenebilir. 1989'dan 2019'a kadar olan dönemde Sudan'ı yöneten rejim ile şu anda Türkiye'deki iktidar rejiminin, parti yönelimi açısından Sudan'daki önceki partiden farklı olmayan İslami yönelimli Adalet ve Kalkınma Partisi olduğunu görülmektedir.

1.4.4. Sağlık Açısından Türkiye-Sudan İlişkileri

Türk Nyala Eğitim Hastanesi de dahil olmak üzere Sudan Eyaletinde bir dizi Türk hastanesi kurulmuştur. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) denetimi altındaydı. Türkiye'de Sudanlı doktorlara eğitim vermek ve Sudan'da Türk sponsorluğunda çalıştaylar, bilinçlendirme programları ve sağlık kampanyaları düzenlenmektedir. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın TİKA'nın Sudan Devleti'nin çeşitli alanlardaki (ticaret, tarım, hayvancılık, sağlık ve insani yardım) çalışmalarında oynadığı role ve devletin rolüne de değinmek gerekir. Sudan'ın Türk devletine Sudan ihracatını sağlamasında tüm bu nedenler Sudan ve Türk devleti arasındaki ilişkilerin bugüne kadar gelişmesine yardımcı olmuştur.

1.4.5. Sudan- Türkiye İlişkilerinin Geleceği Hakkında

Sudan'ın Türkiye ile ilişki tarihi, kültürel ve sosyal derinliği olan çok güçlü bir ilişkidir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Sudan'a yaptığı ziyaretin tarihi bir ziyaret olduğu tespit edildi. Bu ziyaretin önemi Türkiye ile Sudan arasındaki ilişkinin derinliğini açıklar. Sudan halkının Türk halkına olan sevgisinin boyutu da doğrulanmıştır. Ayrıca açıklığa kavuşturulması gereken şey, Sudan'ın stratejik konuma, kaynaklara, devasa bir doğal zenginliğe, yatırım çeken bir ortama, insan gücüne ve Türk yatırımlarına yardımcı olan yasalara sahip olmasıdır (Orakçı & Raporu, 2018).

Türk cumhurbaşkanının Sudan ziyaretinde, Türkiye'nin iki ülke arasındaki ticaret hacmini bir milyon dolardan, on milyon dolara çıkarmak istediğini söylemiştir. Bu konuşmanın gelecekte gerçekleşmesi halinde iki ülke arasındaki yatırımın artmasına katkıda bulunduğunu çıkarılabilir olası sonuçlar arasındadır. Türkiye ile Sudan arasındaki siyasi ilişkiler açısından da herhangi bir karmaşıklık, gerilim ve sorun yaşamadıkları, yani aralarında herhangi bir anlaşmazlık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca iki ülke arasındaki ticaret alışverişi ve askeri eğitim hacmi her dönem artmaktadır. İki ülke arasındaki siyasi ilişkilerin gelişmesi, iki ülkenin turizm, iletişim, medya, ulaşım, teknoloji, sanayi, altyapı, sosyal yardım ve diğer yaşamsal alanlarda ilerlemesinin önünü açtığı ve daha da önünü açacak alanların oluşabileceği ön görülmektedir.

Sağlık ve eğitim açısından Türkiye, Sudanlı öğrencilere yönelik burs hacmini artırmaya devam etmekte, eğitim ve öğrenci değişimi sürekli olarak artmakta ve Türkiye Devleti Sudan'da hastaneler inşa ederek sağlık hizmetlerinin gücünü artırmaktadır. Sudan toplumunun üyelerine maddi ve manevi destek sağlamakta ve acil durumlarda da iki halk bir dayanışma göstermektedir. Burada Sudan devletinin her zaman Türkiye'nin yanında olduğunu da unutmamalıyız. Sosyal açıdan bakıldığında, Türkiye ile Sudan arasındaki ilişkilerin bir tür benzerlik, karşılıklı bağımlılık ve uyum ile karakterize edildiği görülmektedir (Sabri Rashedi, 2020).

Tüm bu araştırmanın neticesinde önümüzdeki dönemlerde Türkiye devleti ile Sudan devleti arasındaki ilişki bugün olduğundan daha olumlu ve daha iyi bir şekilde gelmelidir. Ayrıca Türkiye ile Sudan arasındaki ilişkinin devamı her ülkenin durumu, bu ülkedeki kontrol gücü ve ülkenin içinde bulunduğu şartlarla bağlantılıdır.

Bu ilişki, iktidar partileri ile siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ilan edilen hayati çıkarlar arasında siyasi bir uzlaşma olması durumunda, her iki ülkenin de yararına olabilecek büyük bir ortaklığın kurulması için devam edecektir. Son olarak, devletler (Sudan- Türkiye) arasında var olan tüm derin ilişkiler, iki ülke halkına hizmet edebilecek siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkiler oluşturmada iki ülkeye yardımcı olabileceği ve Sudan ile Türkiye arasında büyüme, istikrar, güvenlik, refah ve sürdürülebilir kalkınma sağlanabileceği kanaatine varılmıştır.

1.5. Sudan’da Sosyal Hizmet

1.5.1. Sudan’da Sosyal Hizmet Eğitimi

Sosyal hizmetin kollarında sosyal hizmetin ortaya çıkış amacının topluluk üyelerine yardım sağlamak ve toplulukta bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmek olduğu bilinmektedir. Sosyal hizmet sunumuyla ilgilenen büyük kurum ve kuruluşlar vardır. Sosyal bakım, sosyal refahın sağlanması amacıyla aile ve çocuk bakımı, gençlik, sağlık, eğitim, sosyal yardım ve diğer alanlarda büyük hizmetler sunulmaktadır (Mohammed Salih, Mustafa, 2009).

Sudan, refah ve sosyal hizmet kavramlarının ortaya çıkmasından önce, Sudan toplumu Müslüman bir toplum olduğu için gönüllü çalışmayı biliyordu. Sudan halkı iyiliğe olan düşkünlüğü, yoksullara, zayıflara, muhtaçlara, dullara, annesi ve babası olmayanlara, yoldan geçenlere yardım etmesiyle tanınırdı ve günümüzde tüm bu işler sosyal hizmet tarafından yürütülmektedir.

Sudan'da sosyal hizmet eğitimi bugünkü haline gelene kadar birçok aşamadan geçmiştir. Sudan'da sosyal hizmet eğitiminin gelişimi, Sosyal refah hizmetleri sunmaya ve İslam dininin öğretilerini yaymaya başlayan (Mavi saltanat) Zerqe Sultanlığı 1504-1820 döneminde başlamıştır. İnsanları hayır işlerine teşvik etmek için vakfın rolü, Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek ve muhtaçlara sosyal hizmetler sunmaktadır.

Tasavvuf tarikatının âlimleri, reformcuları, din adamları, şeyhleri ve liderleri ile aşiret şeyhlerinin de sosyal hizmette rolü olmuştur. Sosyal hizmetin pekiştirilmesinde, grupların kendi aralarında iş birliği ve toplum üyelerinin ve kabilelerin örgütlenmesi önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca sosyal hizmet gelmeden önce sosyal bakım rolünü hayırsever insanlar oynuyordu. İkinci İngiliz-Mısır Hükümetleri döneminde (1898-1956), ekonomik ve

sosyal kalkınma alanında sosyal refah olanakları azaltılmıştır. İngiliz yönetimi, sosyal hizmet eğitiminin etkinliğini sınırlamış ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre eğitimi yetinmiştir. Bu özelleştirme Sudan yerel topluluğunun gelişimi için bir meydan okumaydı. İngiliz sömürgeciliği, Hristiyan propagandasını yayma ihtiyacı arıyordu. Sudan'daki ekonomik kaynakları sömürmek için yalnızca ihtiyaçlarını karşılayan ölçüde toplumsal kalkınmaya yönelik hizmetler sunuyordu. Daha sonra, İngiliz politikası cehalet sorununu tedavi etmekle ilgilendi. Sudan Halkı sömürgeciler için üretim ve çalışmalar yapıyordu.

Araştırmacı burada şunları söyleyebilir, 1934'te Beyaz Nil Eyaletindeki Um Jer köyünde ilk kültür merkezinin açılmasıyla sosyal hizmet Sudan'da gelişmeye başladı. Bakht Al-Ruda Kırsal Eğitim ve Sosyal Reform Enstitüsü'nün kurulması, Sudan'da sosyal hizmet için gerçek bir atılım olarak kabul ediliyor. Daha sonra sosyal hizmet eğitim merkezleri gelişerek 1949 yılına kadar yaygınlaştı. Yeni Sudanlı profesörlerin stajyerleri yurt dışına (Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkeler) okumak için gönderildiler ve daha sonra ulusal işleri yürütmek ve yönetmek için Sudan'a geri döndüler. Daha sonra; annelik ve çocukluk, sağlık, şehir planlaması, çocuk bakımı ve sosyal hizmetle ilgili diğer alanlar dahil çeşitli alanlarda çalışmalar yürüttüler.

Bundan sonra, Hartum'un kuzeyindeki Um Jer ve Abu Halima merkezinin başarısının ardından Shendi yerel topluluk geliştirme merkezi açıldı. Ayrıca başkente ve eyaletlere yayılan müdürlükler aracılığıyla kırsal eğitime odaklanıldı. Bundan sonra sosyal hizmet eğitimi gelişerek okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca bazı okul yönetimleri öğrencilerin sosyal, psikolojik ve eğitim hizmetleriyle ilgilenmişlerdir. Sosyal hizmet eğitimi için yüksek öğretim alanında, 1945'te Hartum'un kuzeyindeki Shendi ve Abu Halima'da toplumu geliştirmeyi amaçlayan sosyal kalkınma için eğitim merkezleri kurulmuştur (Mohammed Salih, Mustafa, a.g.e).

1969 yılında Sudan'daki Ek Araştırmalar Enstitüsü'nün sosyal hizmet öğretmeye başladığını görüldü. 1971'de Hartum Üniversitesi Sosyal Hizmet Enstitüsü açıldı. Sosyal alanda çalışan üniversite mezunlarının yetiştirilmesi amacıyla, üniversitenin üzerinde bir yıllık bir program açıldı ve ardından kursiyer Hartum Üniversitesi'nden sosyal bakım diploması aldı. Ardından Shendi şehrinde yerel bir topluluk geliştirme merkezi açıldı ve bu, dokuz aydan fazla olmayan bir eğitim programıydı. Sonra Omdurman İslam

Üniversitesi'nde tamamlayıcı çalışmalar geldi ve ardından Al-Neelain Üniversitesi'nde ve diğer Sudan üniversitelerinde sosyal hizmete girildi. Ana odak noktası, sosyal hizmet eğitimindeki kapsamlı gelişimsel rol ve Sudan toplumunun incelenmesiydi.

Ayrıca sosyal hizmet eğitimi veren bazı Sudan üniversitelerinde sosyal hizmet alanında diploma düzeyinde üç yıllık bir çalışma yapılmaktadır. Bir lisans derecesi dört yıl sürer, bir yüksek lisans derecesi iki yıl sürer ve bir doktora üç ya da beş yıl sürer. Son yıllarda sosyal hayatın karmaşıklığı ve sosyal hizmet mezunlarına devlet kurumlarının ihtiyaç duyması nedeniyle mezun sayısı arttıkça sosyal hizmet öğretilerine ilgi artmıştır. Sudan toplumunun gelişmesi için çeşitli eğitim kurumlarında sosyoloji ve sosyal hizmet uygulayıcılarının bulunması gereklidir (Nour Mohamed, 2014).

Sudan'da bazı üniversitelerde sosyal hizmet ile Sosyoloji birlikte okutulurken (Al-Neelein Üniversitesi, Hartum Üniversitesi, Red Sea Üniversitesi, West Kordofan Üniversitesi) bazı üniversitelerde sadece sosyal hizmet okutulmaktadır (Al-Selem Üniversitesi ve Al-Faşir Üniversitelerinde Edebiyat Fakültelerine bağlı); Deleng Üniversitesi, Gederif Üniversitesi, Gezire Üniversitesi, Şhendi Üniversitesi'nde sosyal hizmet eğitimi, Toplumsal Gelişim Fakültesi'ne bağlıdır.

Sudan'da sosyoloji ve sosyal hizmetler eğitimini aynı anda veren üniversiteler daha yaygındır. Uzmanlaşma, bazı Sudan üniversitelerinde, örneğin Al-Neelein Üniversitesi'nde, öğrenciler için bir vaka analizi çalışması yapılarak ve bölümün sınav komitesinden geçilerek, ikinci yıldan itibaren başlar (Sosyoloji ve sosyal hizmet olarak). Sosyal hizmet alanında uzmanlaşan öğrenciler olduğu gibi, Sosyoloji ve Anthropoloji alanında da konusunda uzmanlaşanlar bulunmaktadır.

Ayrıca sadece lisana düzeyinde sosyal hizmet öğretiminde uzmanlaşmış Sudan üniversiteleri vardır (Toplum Çalışmaları ve Kırsal Kalkınma Koleji'nde Bahri Üniversitesi, Omdurman İslam Üniversitesi- Edebiyat Fakültesi'nde, Al-Zaeem ve Al-Azhari Üniversitesi'nde Sosyal Bilgiler Fakültesi'nde). Bazı şu bölümler Sudan'da sosyal hizmet müfredatının uygulanmasında modern kabul edilmektedir (Al-Jameiat Al-Erabia al-başeria, 2021).

1.5.2. Sudan'da Sosyal Hizmetin Bir Meslek Olarak Ortaya Çıkışının Başlangıcı

Sudan'da sosyal hizmetin ilk resmi görünümü 1937 yılında Beyaz Nil eyaletindeki Um Jer köyü Al-Düweim şehrinde olmuştur. Bunun amacı sosyal reform programlarının eğitimi ve uygulanmasıdır. 1944 ve 1945 yılında kız ve erkek çocuklar için okullar açılmış ve sosyal hizmet uzmanları önderliğinde eğitim merkezleri olarak hizmet vermiştir. Sosyal hizmet programlarının temel ve esas amacı Sudan toplumunun gelişimine katkıda bulunmaktır.

Daha sonra toplumsal kalkınma Aljezira güneyine ulaşana kadar devam etmiş ve köylerde eğitim kursları düzenlenmiştir. Onlara ev bilimleri, dikiş, çizim ve diğer sosyal hizmet alanlarını öğretilmiş ayrıca sosyal kalkınma terimini tam anlamıyla hayata geçirmektir. 1949 yılındaki Gezira projesi bunun bir parçasıydı.

Sudan'daki sosyal kalkınma kırsal alanlardaki kalkınma ile ilgiliydi. Kentsel alanlarda da sosyal refah programlarını uygulamakla ilgiliydi. Sosyal refah programlarının amaçları bireylere, ailelere, gençlik bakımına, sosyal tıbbi hizmetlere, barınmaya ve kentsel ve kırsal planlamaya özen gösterilmesine hizmet etmektir. Bunun amacı yoksullara, muhtaçlara, yaşlılara toplumsal kalkınma adı altında bakmaktır (Muhammed Hassan, 2002).

Sudan'daki Sosyal Hizmet 1969'dan Bugüne: 1934'ten sonra Sudan'da sosyal hizmet ortaya çıkmıştır. Daha sonra Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı kurulduğunda ve hatta 1969 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulduğunda cezaevindeki kişilere hizmet etmek için çalışmalara başlamıştır. Ayrıca sosyal refah aracı üzerinden bireysel hizmet yaklaşımı kullanılmıştır. Daha sonra sosyal hizmetin örgütlenmesi ile gelişerek bireye, gruba ve toplumun örgütlenmesine hizmet eden bir sosyal ağ haline gelmiştir. Bu hareketin Sudan'da çalışılırken üç sosyal hizmet yöntemine bağlı kaldığı da kolayca tespit edilebilmektedir.

1977 yılında Sosyal İşler Bakanlığı'nın kurulmasından sonra da burada birey, grup ve toplum örgütlenmesi düzeyinde hizmet veren birçok sosyal yardım kurumu kurulmuştur. Bu seviyelerde hizmet veren kuruluşlar arasında Kadın Gelişim Merkezi ve özel ihtiyaçları olan kişiler için eğitim ve rehabilitasyon enstitüleri ile çocuk ve yaşlı bakım merkezleri yer almaktadır. Sosyal hizmet programları sunan diğer alanlar için yöntemin psikiyatri ve ruh sağlığı alanında bir takım özel hastaneler kurulmuş günümüzde sosyal

hizmet mesleğinin önemli bir yer edindiği tespit edilmiştir. Topluma sağlanan sosyal hizmet geliştirilmiş ve daha geniş bir alana yaydırılmıştır ve genellikle Sudan'daki kurumlarda olduğu gibi özel kurumlarda da hizmet sağlanmaktadır.

Ayrıca Sudan'da sosyal hizmet mesleğinin gelişmesine yardımcı olan sebeplerden biri de resmi ve popüler otoritelerin sosyal hizmet eğitiminin önemine olan ilgileridir. Çünkü sosyal hizmete olan ilgi, toplumların kalkınması ve gelişmesi için çalışmaktadır. Bunlar Sudan'da sosyal hizmet mesleğinin tarihsel gelişiminin aşamalarını oluşturmaktadır (Nour Mohamed, 2014).

1.5.3. Sudan'daki Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve Alanları

Sudan'da sosyal hizmet faaliyetleri oldukça fazladır. Hizmet veren ve çalışan kurum ve kuruluşlara göre farklılık göstermekte ve farklılık aşağıdaki alanlarda gösterilmektedir:

1.5.3.1. Aile ve Çocukluk Alanındaki Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Bu alandaki çalışmalar rastgele yapılmamaktadır. Aksine, tümü uluslararası ve bölgesel sözleşmelerde belirtilenlere ve tek tanrılı dinlerin öğretilerine dayanan bir dizi ulusal mevzuata ve anayasal hükümlere göre yapılmaktadır. Bütün bunların amacı ailenin sosyal, eğitimsel ve ekonomik işlevlerini yerine getirebilmesi için birlik ve beraberliğini korumaktır. Bu hedeflere ulaşılmasına katkı, aile ve çocuğa hizmet vermek üzere belirlenen devlet kurumları aracılığıyla, aileye özel bir idari iş birimi tahsis eden Sosyal Kalkınma Bakanlığı aracılığıyla yapılır. Ayrıca bir Yüksek Çocukluk Konseyi vardır. Sağlık Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı ve diğer ilgili makamların yardımıyla bir dizi politika, strateji, plan ve program aracılığıyla görevlerini yerine getirmektedir.

Sudan'da sosyal hizmet kurumlarının anne ve çocuk hizmetlerinin sağlanması amacıyla haklarını korumak için devletle birlikte çalıştığı gruplardan biri de çocuktur. Kurum, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaktadır. Destek ve tıbbi bakım sağlar. Hamile anneler ve çocuklarla ilgilenmektedir. Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte yaş veya cinsiyet ayrımı yapmaksızın çocuklara eğitim vermek için çalışmaktadır. Ayrıca çocukların her türlü şiddete veya askere alınmaya, savaflara katılmaya veya çocukların namusunu etkileyen (seks veya fuhuş gibi) konulara katılımını önlemek için çalışmaktadır. Çocuklarla ilgili en iyi şeylerden biri 2010 Çocuk Yasasıdır (Lirieayat Al-Tufula, 2010).

1.5.3.2. Engelli Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Engelli kategorisi, bu amaç için belirlenmiş kurumlar aracılığıyla doğrudan devlet tarafından desteklenmektedir. Devlet, özürli kişilere protez uzuv sağlanması, eğitim, zanaat ve profesyonel rehabilitasyon merkezlerinin sağlanması gibi bir dizi hizmeti sağlamayı taahhüt eder. Sosyal ve sağlık sigortası hizmetlerinin sağlanması, engelliler ve haklarına ilişkin uluslararası ve bölgesel sözleşmelerin hükümlerine uygun olarak, bu hizmetleri engelli gruplar için bir hediye olarak değil, bir hak haline getiren yasama hizmetleri tarafından sağlanmaktadır (Sudan, 2016).

Engellilik ayrıca çeşitli türlere ayrılır: fiziksel, psikolojik, zihinsel, sosyal ve diğer türler. Ancak Sudan'da en yaygın olanı fiziksel engelliliktir. Bu nedenle devlet ve toplumun tüm kurumları Sudan'da engellilerin ihtiyaçlarını karşılamak için çaba göstermektedir. Sudan'da engellilerin bakımı için birçok merkez vardır. Bunlara bazı örnekler olarak (Sudan Bedensel Engellilerin Bakım ve Rehabilitasyon Derneği, Cheshire Bedensel Engelli Çocukların Bakımı Evi, Protez Uzunlar Merkezi Hartum 'da) verilebilir. Burada da sosyal hizmet uzmanının rolü bu kurumlarla birlikte ortaya çıkmaktadır (Taj Alsir Mahmoud, 2017).

1.5.3.3. Yaşlı Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Bu kategori, özel bakıma, fiziksel ve manevi desteğe ve tıbbi bakıma ihtiyaç duyan grupları içerir. Ancak devletin bu gruba ile oynadığı rol çok düşüktür, çünkü devlet, kimsesiz kalmış yaşlılara bazı barınaklar sağlar ve onların gerekli bakımı sağlar. Devlet, bu kategoriye, sivil veya askerlik hizmetine mensup olanlar için emeklilik kategorisine verilen hizmetler dışında, düşük değerli emekli maaşları ayırmaz. Sudan'ın tüm eyaletlerinde toplam 18 yaşlı ve huzurevi var. Ayrıca Dar Al-Sajana ve Al-Doha Hajjaj dahil olmak üzere Hartum eyaletinde 65 yaş üstü yaşlılar evi de dahil olmak üzere yaşlıların kabulü için bazı barınaklar vardır (Ahmed Samir Mohammed, 2018).

Sudan devleti, sosyal hizmet kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşların bu süreçte büyük rol oynadığı tespit edilmiştir. Huzurevlerinde faaliyet ve programlar yürütür, psikolojik, sosyal ve eğitsel destek sağlar, yaşlıların sorunlarını ve karşılaştıkları diğer problemleri çözerler. Sosyal hizmetin rolü farkındalığı yaymaktır,

topluluk üyelerini ailelerinden büyük yaşlıları huzurevine göndermemeye teşvik etmektir. Çünkü Sudan toplumunun değerleri bunu teşvik etmemektedir.

1.5.3.4. Mülteci Alanında Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Sudan, diğer ülkelerle ortak sınırların ötesinde mülteci kabulünde en büyük göçlere tanık olan ülkelerden biridir. Bunların çoğu Güney Sudan, Etiyopya, Çad, Eritre, Orta Afrika Cumhuriyeti, Suriye ve diğer ülkelerdir. Bu ülkelerin tanık olduğu savaşlar ve siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlar sonucunda, en çok etkilenen büyük gruplar Sudan'a sığınırken, Beyaz Nil ve Mavi Nil şehirleri en çok mülteci alan bölgeler arasında yer almaktadır. Mülteciler Sudan'ı onlar için güvenli bir sığınak olarak görüyor. Sudan hükümeti, bazı sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla ortaklaşa çalışarak mültecilere gerekli desteği sağlamaktadır (OCHA, 2021).

Araştırmacı kendi bakış açısından, ekonomik bozulmalar, sınır anlaşmazlıkları, siyasi hareketler ve diğer sorunlar nedeniyle vatandaşları daha iyi bir yaşam arayışıyla yurt dışına en çok göç eden ülkelerden birinin Sudan olduğunu görüyor ve Sudan vatandaşlarının diğerlerinden daha fazla yardıma ihtiyacı olduğuna inanıyordu.

1.5.3.5. Mahkûmların Alanı

Bu alan, cezaevi ve reform kurumları ve çocuk suçluların bakımı için ıslah kurumları aracılığıyla hizmet vermektedir. Bu kurumlar aracılığıyla sosyal, psikolojik, sağlık, mesleki, eğitimsel, dini ve ahlaki rehabilitasyon programları sağlanmaktadır. Tutukluluk süresi biten mahkûmların rehabilitasyonu için çalışılır. Buna örnek olarak bazı reformist hapishaneler verilebilir (Omdurman hapishanesi ve Al-Huda).

Bunlar sadece Hartum eyaletinde olanlardır. Bu faaliyetler ve programlar, gençler ve suçlu çocuklar için ıslah evlerinde ve cezaevleri ve ıslah evleri alanında, genç suçluları aktif bir üye olarak topluma geri kazandırmayı ve topluma entegre etmeyi amaçlayan diğer programlarda sunulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında sosyal hizmet uzmanının rolleri çoktur. Omdurman Kadın Hapishanesi'nde, mahkûmları kabul etmek, vaka çalışması yapmak, sorunu teşhis etmek, cezaevine girişlerinin şokunu atlatmak, özgüven kazanmalarına yardımcı olmak ve mahkûmun ailesini, mahkûmu kabul etmeye hazırlamak amacıyla çalışan bir sosyal

hizmet uzmanı vardır. Manevi ve dini programları denetler, okuma yazma faaliyetini denetler ve cezaevi içinde yürüttüğü diğer faaliyet ve programlar hakkında raporlar yazar (Abdul Rahman Waqi' Allah Blas, 2000).

1.5.3.6. Okul Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Sosyal hizmet uzmanı, farklı müdahaleler yoluyla birçok rolü yerine getirmek için okulda bulunur. Bireysel müdahale gerektiren problemlerden mustarip öğrencilerle veya öğrenci grubuyla ortak grup çalışması yoluyla ve bireysel düzeylerde çalışır (Al-Nasr Abu, 2017).

Okul sosyal hizmet uzmanı, öğrencilerin sorunlarının çözümünde, psikolojik gerilimlerin giderilmesinde, öğrencilerin olumsuz ya da yanlış davranışlarının ortadan kaldırılmasında, öğrenciler arasında sosyal ilişkiler kurulmasında, öğrencilerin akademik düzeylerinin ve okul sosyalinin üstlendiği diğer görevlerin takibinde büyük rol oynar. Görevini okul içinde ve dışında gerçekleştirir. Ancak Sudan'da okulların sayısındaki artışa rağmen okul sosyal hizmet uzmanı oranı çok düşüktür. Görevlinin verdiği hizmet, sınıfları denetlemek ve diğer marjinal görevlerle sınırlıdır. Devlet daha çok sosyal hizmet uzmanı yetiştirmeli ve eğitim kurumlarında sayılarını önemli ölçüde artırmalıdır (Mohammed Ahmed Hussein, 2017).

1.5.3.7. Tıp Alanındaki Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Tıp alanı, sosyal koruma kurumlarının ilgilendiği alanlardan biridir. Devlet, hastaların tüm maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılar. Burada, sosyal hizmet uzmanlarının Sudan'daki çok sayıda hastanede bulunduğu tespit edildiğinden, tıbbi sosyal hizmet uzmanının rolü Sudan'da tıp alanında önemli bir roldür. Sağlık Bakanlığı ve Ulusal Tıp ve Sağlık Meslekleri Konseyi'ne bağlı olan sosyal hizmet uzmanı, tıbbi sosyal hizmet uzmanı olarak adlandırılır.

Genel olarak sosyal hizmet uzmanı veya tıbbi sosyal hizmet uzmanı mesleği, tıp ve sağlık meslekleri sınavını geçip mesleğin uygulayıcısı olanlar dışında uygulanmaz. Ne yazık ki, bazı sağlık kurumlarında tıbbi sosyal hizmet uzmanlığı görevinin, sosyal araştırmacı olmayan veya bu alanda uzman olmayan kişiler tarafından yerine getirildiği görülmektedir (Al-Nayer Muhammad Ali, 2021).

Sosyal hizmetler çok önemlidir ve tedavi planının başarısına katkıda bulunur. Hastanelerde tıbbi sosyal hizmet uzmanının rolü, hastane içindeki hastalara maddi ve manevi destek sağlamak, hastanın tedavi sürecini kabul etmesine yardımcı olan terapötik sürece katkıda bulunmak ve hastayı farklı psikolojik komplekslere entegre etmeye çalışan sosyal ve psikolojik sorunları çözmektir.

Sudan'da sosyal koruma kurumlarının sosyal hizmet alanında yürüttüğü birçok faaliyet vardır: Bireylerin, grupların ve toplumların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar. Bunlar aile, arkadaşlar, gençler, yaşlılar ve çocuklar dahil olmak üzere toplumun tüm üyelerini içerir. Yerel toplumun gelişmesi, dayanışma, merhamet ve toplumsal kalkınmanın sağlanması amacıyla toplumun tüm kesimlerine yardım sağlar. İhtiyaç sahibi ailelere destek sağlanması, kamu ve özel kurum, kuruluş, sivil ve gönüllü idarelerin sosyal destek sağlanmasındaki rolünün artırılması. Sosyal hizmet, yoksul ailelere bakmanın yanı sıra yetim, yaşlı ve ebeveyn bakımı olmayan çocukları evlat edinmek için de çalışır.

Ayrıca günlük yaşam problemlerini, fenomenleri veya karmaşık problemleri çözmeye ve tedavi planları geliştirmeye çalışır. Sosyal hizmet faaliyeti sadece bunlarla sınırlı olmayıp, toplumun incelenmesini, sorunların ortaya çıkmasının ana faktörlerini ve nedenlerini, istatistik çalışmalarını, çalışmaları, araştırmaları ve saha ziyaretlerini ve bazılarını tedavi etmek için çözümlerin netleştirilmesini içerecek şekilde çalışır.

Sosyal hizmet uzmanları, işsizlik, uyuşturucu bağımlılığı, boşanma, savaşlar, yoksulluk, reşit olmayan evlilikler, gecikmiş evlilikler veya bekarlık gibi toplum bireylerinin karşılaştığı bazı sosyal ve ekonomik sorunlara çözümler geliştirmek, güvenlik ve güvenliği tehdit eden yanlış veya olumsuz alışkanlıklarla mücadele etmek için çalışır. Aynı zamanda toplumun sorunlarının çözülmesine katkıda bulunan yasaları kontrol etmeye çalışır, Sudan'daki sosyal hizmet aynı zamanda insan onurunu korumak ve sosyal refahı sağlamak amacıyla en iyi yaşam araçlarını sağlamaya çalışmaktadır.

1.6. Sudan'daki Sosyal Hizmet Kurum ve Kuruluşları

Sudan da sosyal hizmet kurumları, vatandaş ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşadığı zorlukları ve sıkıntıları azaltmak için kurulmuştur. Bu sosyal kuruluşlar toplumsal gelişmeyi sağlayarak, sosyal sorunlar çözerek ve insan ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve sosyal hizmetin uygulandığı kurumun yeteneklerine göre şiddetini azaltmak için çalışır.

Ayrıca sosyal hizmet tıp, eğitim ve gelişim alanlarda uluslararası ve yerel düzeylerde hizmet vermeye çalışır. Sosyal hizmet, aile, bireyler, gruplar gibi küçük birimler bazında çalışır.

Ayrıca yerel topluluklar, ulusal ve uluslararası tarzda büyük birimlerde de faaliyet gösterir. Ayrıca sosyal hizmet uygulama kurumlarının sınıflandırıldığı, bölüldüğü ve bağımlılığa ve uygulandıkları faaliyet türüne göre birçok farklı kriter vardır. Sosyal hizmetlerinin uygulandığı kamu kurumlarına ait faaliyetler bir sonraki başlık altında incelenmiştir.

Devlete bağlı olan ve Sosyal Güvenlik ve Refah Bakanlığı gibi sosyal koruma programları uygulayan kurumlar bireyler, gruplar ve toplumlar için sosyal hizmet programlarını ve etkinliklerini uygulamaktan sorumludur. Ayrıca Sudan toplumsal kalkınmayı sağlamak amacıyla birçok alanda çalışmaktadır. Sudan'da kamu kurumlarında sosyal hizmet faaliyetleri çok fazladır. Sosyal hizmet her alanda çalışarak ihtiyaç duyulan hizmet ve yaşamsal malzemeleri bireylere sunmaktadır (Hussain Muhammed, 2019).

1.6.1. Sudan Sosyal İşler Bakanlığı Tarihi

Sudan'daki sosyal hizmetler için özel bir bakanlığın ilk kuruluşu 1954 yılında gerçekleştiği bilinir. Bu bakanlık ilk ulusal hükümet tarafından kurulmuştur. Ancak 1958'de bakanlığın kapatılması nedeniyle çalışma süresi çok uzun sürmedi. Enformasyon ve Çalışma Bakanlığı ile sosyal yardımın yapması gereken görevler, Sosyal Refah Bakanlığı'nın görevlerini yerine getirmek üzere çeşitli bakanlıklar arasında paylaştırıldı. 1964 yılında Sudan yerel örgütleri ortaya çıktı. Tüm toplum üyeleri arasında hak ve kaynakların adil dağılımını talep ederek ve sosyal hizmet önemi konusunda farkındalığın artmasında büyük rol oynamıştır.

1.6.2. Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı

7.9.1967 yılında Sudan'da Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı kuruldu. Sosyal hizmet uzmanı terimi, toplum sorunlarını çözmek ve sosyal hizmetler sunmakla ilgilenen çalışanlara önerilmiştir. Bu işin şartlarından biri, kişinin bu işte çalışmak için insani alanlarla ilgili bir üniversite diploması almasıdır. Asistanlarının topluluk gelişimi üzerinde çalışma deneyimine sahip olmaları gerekmektedir. 1969 tarihine gelindiğinde Sosyal İşler Genç ve Spor Bakanlığı haline geldi. Sudan'daki sosyal bakım programları, sosyal adaleti

uygulamaya, anne ve çocuk sağlığına özen göstermeye ve sosyal güvenlik çalışmalarını düzenlemeye odaklandı.

1976 yılında, Refah ve Sosyal Hizmet Yüksek Kurulu seçildi. 1977 yılına gelindiğinde adı Sosyal İşler olarak değiştirilmiştir. Araştırmacılar, Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın adının pek çok kez değiştiğini tespit etti. İlk olarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ismiyle, ardından Sağlık ve Zekât Bakanlığı, ardından Sosyal Kalkınma Genel Müdürlüğü, ardından Refah ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı, daha sonra Refah, Kadın ve Çocuk Bakanlığı olarak değiştirildi. Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı, 2017 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesi (21) ile Güvenlik ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı olarak son halini almıştır (Osman Mohammed, 2008).

Güvenlik ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı Tarafından Denetlenen Birimler;

- Zekât Sistemi
- Sosyal Güvenlik Sistemi
- Ulusal Sağlık Sigorta Sistemi
- Ulusal Nüfus Konseyi.
- Ulusal Çocuk Refahı Konseyi.
- Engellilere Yönelik Protez Cihazları Kamu Kurumu.
- Ulusal Engellilik Sistemi
- Sudan Kadın ve çocuklara yönelik şiddetle mücadele Vakfı
- İnsani Yardım Komisyonu.
- Aile Bankası.
- Tasarruf ve Sosyal Kalkınma Bankası

Bu kurumların tamamı Güvenlik ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı'nın gözetimi altında değerlendirilmektedir. Tüm bu kurumlarda sosyal hizmetler alanında araştırmacıların istihdam edildiği bilinmektedir. Sudan'da üniversite düzeyinde sosyal hizmetler alanında İngiliz deneyiminden yararlanılmaktadır. (Alshaamil, 2018).

1.6.3. Kamu Kurumlarına Yönelik Sosyal Hizmet Faaliyetleri (Yerel)

Sudan'da genel sosyal politikanın amacı, insani ve sosyal güvenliği sağlamaktır. Devletin eşitsizlik vakalarını etkin bir şekilde aşma, yoksulluğu azaltma ve toplumda maddi ve manevi yardıma ihtiyacı olan yaşlı, yetim, kadın ve çocuklar, engelliler ve savunmasız

grupların haklarını önemseyen ve koruyan bir toplum oluşturma çabalarını desteklemektir. Ayrıca zekât sistemini en üst düzeye çıkararak sosyal güvenlik ağını güçlendirmeye çalışır. Bunların yanı sıra yaşlılık aylığının sağlık ve sosyal sigortasının kapsamının güçlendirilmesi amaçlanır (Sudanese Observatory for Human Rights, 2014).

Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı'ndaki işgücü sektörü de işçilere sosyal koruma sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal koruma sakatlık, ölüm ve benzeri iş kazalarını içerir. Diğer mevzuatların yanı sıra Yüksek Meslek Kurulu mevzuatında bu konu ile ilgili ayrıca bir bölüm bulunmaktadır. Sudan devleti ekonomik ve sosyal kalkınmanın devletin ilerlemesinde yegâne bir unsur olduğu vurgulamakta ve buna dikkat edilmesi hususunda gerekli çağrılar yapmaktadır.

Sosyal ve refah bir devlete ulaşmak ancak başarılı bir sosyal politikanın geliştirilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Sosyal korumanın beş tehlikeyi kapsadığını görüyoruz. Bir kişinin sosyal güvenlik tarafından denetlenen yaşamı boyunca maruz kaldığı tehlikeler arasında yaşlılık, ölüm, sağlık sigortası, meslek hastalıkları, iş kazaları ve maluliyet vardır. İşsizlik, sosyal yardım, aile ödenekleri ve annelik gibi sosyal koruma sisteminin kapsamadığı sosyal risklerin de olduğunu tespit edilmiştir (Suleiman Elias, t.y).

1.6.4. Kamu Kurumları ve Uygulama Modelleri

Dünya, toplumların içinden geçtiği zorlu koşullar sonucunda büyük değişimlere tanık olmuştur. Toplumların geçirdiği bu zorlu koşullar genelde sivil toplum örgütlerinin, özelde uluslararası örgütlerin ve ulusal örgütlerin ortaya çıkmasında etkilidir. Bilindiği üzere örgütler genel olarak, Sudan Devleti de dahil olmak üzere dünya ülkelerinde büyük ve etkin bir role sahiptir. Kuruluşların amacı, toplumların ve ülkelerin yaşadığı krizlere, afetlere ve zor koşullara müdahale etmek ve kalkınma sürecine katkıda bulunmaktır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler ve insani yardım alanında çalışan diğer kuruluşlar da dahil olmak üzere uluslararası kuruluşlarla beraber hem uluslararası hem de ulusal düzeyde sivil toplum kuruluşları, destek ve yardım sağlamada önemli bir role sahiptirler. 2020 yılında korona pandemisi döneminde Sudan'da yaklaşık 1,7 milyon kişiye insani yardım sağlamıştır (SUDAN, 2020).

1.6.4.1. Ulusal Sağlık Sigortası Sistemi

Sağlık sigortası, Sudan'da Refah ve Sosyal İşler Bakanlığı tarafından denetlenen sağlık alanlarından biridir. Sudan'da sağlık sigortasının ilk olarak Sennar Eyaleti'nde uygulandığı ve daha sonra Sudan'ın tüm eyaletlerini kapsayacak şekilde genişletildiğinden dolayı çok eski olduğu bilinmektedir. Sağlık sigortası her bireyin her türlü sağlık hizmetini alabilmesi için sağlık sigortası çatısı altına almak için uğraşır. Sağlık sigortası başlangıçta devlet çalışanlarını kapsamaktaydı ancak iş kapsamının genişlemesiyle birlikte toplumun tüm üyelerini kapsar hale geldi. Ulusal Sağlık Sigortası Sistemi aynı zamanda toplum üyelerine sosyal ve psikolojik alanlarda hizmet sağlamak için çalışmaktadır.

1996 yılında Sudan'da sağlık sigortası ister kamuda ister özel sektörde olsun, tüm devlet çalışanları için zorunlu hale geldi. Düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerin sağlık sigortasına dahil edilmelerini sağlamak amacıyla sosyal girişimlerde bulunuldu. Burada Sudan'da sağlık sigortası sistemi, zamanın gelişmesiyle birlikte değiştiğini belirtmekte fayda görülmektedir. Araştırmacılar ayrıca 2016 yılında devletin her Sudan vatandaşının sağlık sigortası çatısı altında olmasını şart koşan bir yasa çıkarıldığını tespit etti.

Bu yasa yüksek bir finansal maliyet olmadan sağlık hizmetlerine erişimi sağlıyordu. Ayrıca yapılan son araştırmalarda nüfusun %66 sağlık sigortası kapsamında olduğu ve öncelik savaş ve göçlerden etkilenen yoksullara verildiği tespit edilmiştir. Sudan'da sağlık sigortasının ana fon sağlayıcılarının Zekât ve Maliye Bakanlığı olduğunu bilinmektedir. Sosyal Refah Bakanlığı, tüm bireylerin uygun sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak için çalışmaktadır (Unicef, 2020).

1.6.4.2. Zekât Sistemi

Zekât Fonu, Sudan'daki kapsamlı sosyal koruma kaynağıdır. Zekât Fonu sosyal adaleti sağlamak yoksulluğun olumsuz sosyal etkilerini azaltmak veya ortadan kaldırmak için çalışır. Zekât, programlar, projeler ve kalkınma faaliyetleri toplumsal kalkınmaya yapılan katkılardır. Araştırmalar ayrıca, 2018'deki en son çalışma raporlarına göre, zekâtın 3,7 milyon Sudanlı aileyi garanti ettiğini kanıtladı. Zekât, İslam dininde Müslümanların yerine getirmesinin gerekli olduğu temel beş şarttan biridir. Zenginlerin muhtaçlara ve zayıflara yardım etmesi dini bir görev olarak kabul edilir.

Devlet, Zekât Fonu'nu, koşulsuz mali transferler, yoksullara ve muhtaçlara sağlık sigortası ücreti ödemek ve küçük krediler vermek gibi çeşitli şekillerde destekler. Ayrıca geçim kaynaklarını destekleyen programlar üretir. İhtiyaç sahibi veya acil durumlarda ailelere geçici yardım sağlamak için çalışır. Özetle, araştırmacılar Sudan zekât fonunun, Sudan toplumunda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için çalıştığını tespit etmişlerdir (Mahmoud Mohamed, 2000). Aynı zaman da Devlet, özel ve kamu sektörlerinde emeklilik ve sosyal sigorta sağlamaktan sorumlu organdır (Bilo et al., 2020).

1.6.4.3. Sosyal Güvenlik Sistemi

Sosyal sigortanın, devletin vatandaşlara sosyal koruma sağlaması anlamına geldiği bilinmektedir. Sudan devleti, 1974'te yasası çıkarıldığından beri sosyal sigortayı yürürlüğe koymuştur. Ayrıca Sudan'da sosyal sigorta zorunludur. Diplomatik misyonlarda çalışanlar hariç, kamu ve özel sektördeki tüm çalışanlar, hatta yabancılar için sosyal sigorta geçerlidir. Sudan'da sosyal sigortanın amacı, emeklilikleri güvence altına almak, ayrıca toplumun psikolojisini ve ailenin istikrarını sağlamaktır.

Devlet ayrıca üyelerine sosyal ve ekonomik etkenlere bağlı tehlikelere karşı sosyal koruma sağlar. Çalışmama, yaralanma, meslek hastalıkları, sakatlık, yaşlılık, ölüm veya herhangi bir etken sonucu vatandaşların gelir kaynaklarının durdurulmasının bazı sebepleridir. Sosyal sigorta, bu faaliyetleri insanların karşı karşıya olduğu sosyal ve ekonomik risklerin bir kısmını azaltmak için gerçekleştirir. Ayrıca bireylere emekli maaşı ve nakdi tazminat sağlanması için çalışır (Jamieat Afriqia Alealamia Markaz Albuhuth Waldirasat Al'afriqia, 2004).

Sosyal sigorta ayrıca, bireyleri risklere karşı korumaya çalışan bakım ve sosyal güvenlik dallarından biridir. Sosyal sigortanın kollarından biri olan sosyal korumanın yürüttüğü faaliyet ve programlar arasında bireylere yaşlılık, malullük ve ölüm sigortası sağlamak vardır. Ayrıca iş kazalarına karşı sigorta sağlar. Sosyal sigorta ayrıca yurtdışındaki işçileri güvence altına almak ve korumak ve onları sosyal sigorta sistemine eklemek için çalışır (Fayed et al., 2021).

Sosyal sigorta insanların ihtiyacına göre sosyal yardım sağlar. Sosyal sigorta aynı zamanda açlık, hastalık veya ihtiyaç gibi zor koşullarla mücadele edebilmek için üniversite öğrencilerine sponsorluk faaliyetlerini de üstlenmektedir. Bu şekilde destek ve

sosyal dayanışmayı sağlamayı ve öğrencilerin vatanseverlik duygusunu yükseltmeyi amaçlar. Sosyal sigortanın yürüttüğü faaliyetlerden biri de gerek eğitim gerekse sağlık alanında toplumun ihtiyaç sahibi tüm üyelere sosyal destek sağlamaktır. Faaliyetlerinden biri de yaşlılara ve dullara emekli maaşı vermektir.

Ayrıca, zanaatkarları, profesyonelleri ve işletme sahiplerini kapsadığı için sosyal sigortanın son yıllardaki faaliyetinin çok genişlediğini görülmektedir. Bu toplumun tüm üyeleri için kapsamlı sigorta olduğu anlamına gelir. Özetle araştırmacılar, sosyal sigortanın sosyal hizmet çalışmalarının kollarından biri olduğunu söylemektedir. Çünkü sosyal hizmetin faaliyet ve görevlerini yerine getirir. Sosyal sigorta uzmanları ve sosyal araştırmacılar mesleki faaliyetlere ve unvanlarına göre istihdam edilmektedir. Amacın, sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak için toplumsal kalkınma ve topluluk üyelerinin haklarının korunması amacıyla resmi bir hizmet sunmak olduğu bilinmektedir (Afriqia, 2003).

1.6.4.4. Ulusal Emeklilik Sistemi

Ulusal Emeklilik Sistemi Sudan devleti tarafından bireylere yönelik gerçekleştirilen bir sosyal koruma şeklidir. Sudan, Ulusal Emeklilik Fonu'nun faaliyet gösterdiği ülkelerden biridir. Ulusal Emekli Sandığı'na katılanların sayısının yaklaşık beş yüz bin abone olarak tespit edilmiştir. Üstelik finansmanın ana kaynağı, alınan ve işçi ücretlerinin yaklaşık (%8)'i olarak tahmin edilen katkı paylarıdır. Ulusal Fon, katılımcılarına sosyal koruma faaliyetleri ve uygun bireylere emekli maaşı sağlamaktadır. Ayrıca fondaki katılımcılara kredi sağlamak ve mikro finans kredisi sağlamak için çalışmaktadır.

Aynı zamanda çeşitli durumlarda emeklilere sosyal yardım sağlamak için çalışmaktadır. Yaralanmalar, hastalıklar ve sağlık sigortasının yokluğunda, emeklilere eğitim yollarına devam etmeleri için hibeler vermek ve emekliler için öğrenim ücreti sağlamak bu görevlerden bazılarıdır. Fon yaşı on sekizi geçmeyen ve emeklilerle birlikte yaşayan yetimleri kapsamaktadır. Ulusal Emekli Sandığı'nın sosyal hizmetle ilgili hizmetleri sağlamak için çalıştığı açıktır. Bunlar bireylerin ihtiyaçlarını karşılayarak Sudan devletinde kalkınmayı sağlamak için hizmet eden kişilerdir (Suleiman Elias, a.g.e).

1.6.4.5 Ulusal Çocuk Refahı Konseyi

Ulusal Çocuk Refahı Konseyi, çocukluk sorunlarıyla ilgilenen organlardan biri olarak kabul edilir. 1991 yılında Sudan'da kurulmuş ve o tarihten beri Sudan'ın her eyaletinde bir Çocuk Esirgeme Kurumu bulunmaktadır. 2010 yılı için Çocuk Yasası'nın geliştirilmesiyle elde edilen en önemli başarılar arasındadır. Ayrıca Sudan'daki çocukların korunması ve bakımı ile ilgilenir. Sosyal koruma programındaki çocukların ihtiyaçlarını karşılar. Ayrıca konseyin yürüttüğü faaliyetlerden biri de çocuğa sosyal bakım sağlamaktır.

Çocuğu tehlikelerden korumak, çocuğun eğitim ve sağlık hakkını korumak ve çocuğa okul sağlamak görevleri arasındadır.

Aynı zamanda, çocukların uyuşturucu madde ticareti yapmasını veya kullanıcısı olmasını, çocuk işçiliğini yasaklamak ve kalkınma programlarını ve etkinliklerini teşvik etmek için de çalışır. Çocukları evsizlikten korumak ve tüm sokak çocuklarını toplamak için kampanyalar yürütürler. Sığınma evlerinde çocuklara bakmak ve çocukların askeri operasyonlara alınmasını yasaklamak ve çocuk pornografisini yasaklamak için çalışırlar. Aynı zamanda engelli çocukların bakımı konusunda da çalışır (Aleadl, 2010).

Ulusal Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çocuklara bakan sosyal merkezlerden biri olduğu açıktır. Aynı zamanda sosyal hizmetler çok kapsamlı olarak faaliyet gösterir. Aile ve Çocuk Koruma Birimleri ve onun çeşitli merkezleri gibi Ulusal Çocuk Refahı Konseyi'nde çalışan sosyal hizmet uzmanları veya sosyal ve psikolojik araştırmacılar bulunmaktadır. Ayrıca Sosyal hizmet uzmanları, çocukların düzenli olarak çalıştığı tüm merkezlerde çalışır. Amaç, çocuklara bir hizmet sunmak ve onları maruz kaldıkları tehlikelerden korumaktır (Ahmed Wahib, 2019).

1.6.5. Sivil Toplum Kuruluşları

STK'lar Sudan'daki kuruluşların büyümesine yardımcı olmaktadır. STK'lar ilk kurulduğunda gönüllü kuruluşların sayısı çok azdı. Günümüzde ise artan ihtiyaç ve Sudan'ın içinden geçtiği artan krizler sonucunda sayıları artmıştır. Şu anda Sudan'daki gönüllü kuruluşların yaklaşık 1857'sinin ulusal kuruluş olduğu tahmin edilmektedir. Bunların %70'inden fazlası Hartum eyaletinde çalışmaktadır. Bunlardan geriye kalanlar Sudan'ın çeşitli eyaletlerinde çalışmaya devam etmektedir. Örgütler tarafından en çok

yürütülen çalışma alanlarının faaliyetleri arasında sağlık, eğitim, psikolojik danışma, kalkınma, sosyal hizmet, yardım çalışmaları, acil insani yardım, eğitim ve rehabilitasyon olduğu tespit edilmiştir (Abdalla Ali Farah, 2019).

Gönüllü kuruluşların tamamının ya da bir kısmının devletin imkânlarını aşan ihtiyaçları karşılamak için çalıştıkları tespit edilmiştir. Ayrıca çoğu kuruluş afet gibi durumlarda veya sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak için çalışır.

1.6.5.1. Sudan'da Uluslararası Kuruluşların Sosyal Hizmet Faaliyetleri

- Sudan'daki Uluslararası Kuruluşlar (STK'lar)
- Sudan'daki Uluslararası Kuruluşların Çalışma Alanları

İnsanoğlunun yaşadığı kıtlık, sel ve diğer doğal afet türleri gibi doğal afetler sonucunda yardım ihtiyacı ortaya çıkar. Bazen de yerinden edilme, sığınma ve göçe neden olan silahlı çatışmalar veya iç savaşlar yüzünden bu ihtiyaçlar oluşmaktadır. Sudan bu zor koşullardan geçen ülkelerden biridir. Sudan'da uluslararası örgütlerin ortaya çıkışının başlangıcı, Sudan'daki çatışmanın seksenlerin başında başladığı zamandır. Uluslararası ve yabancı kuruluşların Sudan'a giriş yaptığı ilk dönemdir.

Birleşmiş Milletler, Sudan'a gıda ve ilaç sağlayan ilk ülkelerden biri olarak bilinir. Aynı zaman da hayati konularda destek ve yardım (yaşam çizgisi) sağlayan bir örgüt olarak da bilinmektedir. Ardından 1984 yılında Sudan'ı vuran kuraklık ve çölleşmenin ortaya çıkmasıyla Sudan'ı karıştıran en büyük krizlerden biri, ihtiyaç sahiplerine yardım sağlamak oldu. Uluslararası ve yabancı örgütlerin ortaya çıkmasına neden olan Darfur krizi Sudan'ın en büyük krizlerinden biri oldu. Kamplarda ve etkilenen bölgelerde, aşağıdaki alanlarda insani yardım sağlandı:

- Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gözetiminde gıda temini için çalışır. Kamplarda yiyecek dağıtır ve gerekli ihtiyaçların satın alınması için kartlar sağlar.
- Aynı zamanda barınak malzemeleri veya gıda ile ilgili olmayan malzemeleri dağıtır ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından denetlenir.
- Yabancı sivil toplum kuruluşları ile çalışır. Barınma malzemeleri ve yiyecek için bazı ev gereçleri dağıtır. Kamplarda çok sayıda mültecinin varlığı nedeniyle kamplarda çalışmaktadır.

- Sağlık faaliyeti ile ilgili hizmetlerin sağlanması için çalışmakla ilgilidir. Doktorlar, tedavi, sağlık merkezleri ve hastaneler sağlamak için çalışır. Ayrıca bazı yerel, bölgesel ve uluslararası kuruluşların katılımı vardır. Kızıl Haç'ın Sudan'da sağlık alanındaki uluslararası kuruluşların çalışmalarında en büyük paya sahip olduğu bilinir. Faaliyeti tedavi hizmetleri sunmak, sağlık merkezleri ve hastaneler sağlamak, ilaç ve tıbbi ekipman sağlamaktır. AIDS ile mücadele, annelik ve çocukluk alanlarında bilinçlendirme kampanyaları yürütmektir.

Kamplarda temiz su temini, kuyu kazma ve diğer faaliyetlerle ilgili su ve evre sağlığı hizmetleri yürütülür.

Eğitim faaliyeti: Birleşmiş Milletler ocuk Bakım rgt tarafından bazı uluslararası hükümet ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde denetlenir. Uluslararası kuruluşların çalışma programlarını bölgenin ihtiyaçlarına göre ayırdıkları tespit edildi. Sudan'da Güney Kordofan ve Mavi Nil eyaletlerinde uluslararası kuruluşların çalıştığı tespit edildi. Devlet kurumları ve bazı gönüllü kuruluşların katılımıyla bazı kuruluşlara sağlık, su, gıda ve toplum bilinci alanlarında çalışma hakkı verildi.

- Doğu Sudan'da, dünya gıda programları ve Birleşmiş Milletler Uluslararası ocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF) aracılığıyla annelere ve çocuklara gıda sağlanmasıyla ilgilenmektedir.

Geçim kaynaklarını iyileştirmek ve toplumsal farkındalığı artırmak için çalışan bazı kuruluşlar vardır. Beyaz Nil Eyaleti'nde de bulunmakta olup, çalışmalarının çoğunu Birleşmiş Milletler kurumlarının ve bazı uluslararası, yerel ve bölgesel kuruluşların ilgilendiği eyaletten (Güney Sudan) gelen mülteci kamplarında yoğunlaştırıp ve kamplarda bulunan mültecilere hizmet vermek için çalışmaktadır (Humanitarian Aid Committee, 2015).

Uluslararası kuruluşların faaliyetleri, aşağıdakiler de dahil olmak üzere çoktur. Açlık ve yoksulluk gibi insanlığı tehdit eden afetlerle ilgilenir, ihtilafly bölgelerde barışı sağlamak ve savaşı durdurmak için yiyecek ve iş istihdamı sağlamak için çalışır. Aynı zamanda dünya gıda ve tarım rgt (FAO) gibi yardım ve insani yardım alanlarında da çalışır ve okullarda, savaş bölgelerinde, silahlı çatışmalarda ve mülteci kamplarında çocuklara yiyecek sağlar. Ayrıca kırsal kesimde yoksulluğu azaltmak için çalışır ve atölye çalışmaları ve farkındalık programları yürütür. Tarım sistemini destekleyen, gençleri ve

kadınları zanaat konusunda eğiten, bireyleri üretken ve üretim sürecine katkıda bulunan projeler üretir.

Sosyal açıdan bakıldığında, anne ve çocukların, gençlerin ve yaşlıların sağlığının gözetilmesi, sosyal koruma programlarının yaygınlaştırılması, bireyin ihtiyaç duyduğu kaynak ve hizmetlere ulaşmasına yardımcı olmak için çalışır. Ayrıca, etkilenen bölgelerde ekonomik ve sosyal destek ve sosyal koruma programları sağlamak için çalışır.

1.6.5.2. Organizasyonlar Faaliyetleri

Uluslararası kuruluşlar, insanların erişemediği doğal afetler sonucunda Sudan devletine destek vererek ve yanında yer alarak Sudan'da önemli bir rol oynamıştır. Araştırmacı, kuruluşların mültecilere ve savaştan etkilenenlere yardım ve hizmet sağladığını tespit etmiştir.

1.6.5.3. Kuruluşların Listesi ve Çalışma Alanları

- Birleşmiş Milletler Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği: Koruma alanında çalışır ve mültecilerin bakımı ve bakımı ile onlara güvenlik ve koruma sağlanması konularında çalışır. Ayrıca barınma kampları kurarak barınma sağlamak, eğitim ve sağlık alanında gerekli hizmetleri sağlamak için çalışmaktadır. Ayrıca, üretkenlik programları üzerinde çalışır ve kişilere öz yeterlilik sağlama konusunda yardımcı olur.
- Dünya Gıda Programı 1961 yılında kurulmuştur: amacı, doğal veya insan kaynaklı afetlere maruz kalan ülkelere gıda sağlamak, yardım sağlamak ve gıda sağlamaktır. Kalkınma programları sürdürülebilir kalkınmayı sağlamayı amaçlar.
- Dünya Sağlık Örgütü: Ülkelerde sağlıkla ilgilenen ve tüm sağlık ihtiyaçlarını karşılayan kuruluşlar arasında, hastalıkları ortadan kaldırmak ve sağlık bilincini yaymak için de çalışır.
- Uluslararası Çocukluk Örgütü: Sudan'da da annelik ve çocukluk alanında çalışan örgütler arasındadır. Çalışma alanlarının Sudan'da çok geniş olduğu tespit edildi. Daha çok ekonomik olarak katkı yapmaktadır. Uluslararası Çocukluk Örgütü ve bazı

uluslararası kuruluşların her ülkenin ihtiyacına göre ülkelere ekonomik destek sağladığı sonucuna varılmıştır.

- Sudan'da çalışan uluslararası kuruluşlardan biri de irili ufaklı projeler sunmak için çalışan Uluslararası Çalışma Örgütü'dür. Üretim sürecini yükseltmeye katkıda bulunan ve üretimi teşvik eden projeleri arasında mültecileri süt ve kümes hayvanı sektörlerinde çalışmaya teşvik etmektedir. Uluslararası kuruluşlar da aileleri desteklemek ve kalkınmayı sağlamak için aileleri üretmeye teşvik etmek için mikro finans projeleri sağlamak için çalışmaktadır (Abdalla Ali Hassan, 2018).

- Buna ek olarak cinsiyet, ırk, din, siyasi yapı veya belirli bir sosyal gruba ait olma temelinde ırk ayrımcılığının kaldırılması gibi uluslararası örgütleri karakterize eden bazı faaliyetler olduğu tespit edildi. Ayrıca bu örgüt insan haklarını korumak ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için çalışmaktadır (Unhcr, 2015).

Özetle, uluslararası kuruluşların Sudan'daki kalkınma alanına önemli katkılarda bulunduğunu ve eksiklikleri ne olursa olsun, yerel Sudan toplumunun gelişimi için çalıştığı anlaşılmıştır. Sudan devletine zor dönemlerde ve özellikle savaş zamanlarında gerekli desteği ve yardımı sağladı. Uluslararası kuruluşların ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer kalkınma alanlarında Sudan devletine katkı sağladığı ifade edilebilir.

Sudan'daki Gönüllü Kuruluşların Sosyal Hizmetle İlgili En Önemli Faaliyetleri ve Çalışma alanları

Sudan toplumu gönüllü çalışma konusunda çok eski zamanlardan beri isteklidir. Sudan toplumu sosyal dayanışmanın hâkim olduğu, zayıf ve muhtaçlara ve diğer gönüllü çalışmalara yardım ettiği, uyumlu bir toplum olduğu bilinmektedir. Sudan'da gönüllü çalışma toplumun ruhudur. Sudan halkı, toplumda sıkıntıların baş gösterdiği zamanlarda, her zaman toplum olarak yardımlaşma ve dayanışmanın bilincindedir. Sudan'daki gönüllü kuruluşların faaliyetlerinin çoğunun toplumsal dayanışmaya dayalı olduğu tespit edilmiştir. Sudan'ın içinde bulunduğu koşullara bakıldığında, savaşlar veya doğal afetler nedeniyle komşu ülkelerden veya diğer ülkelere göç edenlerin sayısındaki artış ve insanları yardıma teşvik eden dini inancın gücü bu yardımların nedenleri arasında, Sudan halkı iyilik yapmayı sevmektedir.

1.6.5.4.Sosyal Faaliyeti

Sudan'da gönüllü kuruluşlar sosyal kalkınma ile ilgili programlar yürütür ve toplumun hem maddi hem manevi refah yollarını ararlar. Aynı zamanda topluluk gelişimi ve kalkınması adına çalışırlar. Özel sektörlerdeki kuruluşlar, kadınlar, çocuklar ve ebeveyn bakımı olmayan çocuklar için sosyal faaliyetleri geliştirme amacıyla çalışır ve bunun yanında nüfus sorunlarıyla ilgilenir. Çocuklar veya yetimler gibi hassas gruplar için sivil toplumun sosyal bakım rolüne dikkat edilmelidir.

Ayrıca sosyal politika konularıyla ilgili devlet kurumlarıyla iş birliği yapılır. Buna ek olarak, sosyal hizmet uzmanları işe almakla da hükümlüdür. Amaç yaşlıları, çocukları, kadınları, gençleri ve diğer sosyal alanları ilgilendiren bazı faaliyetleri denetlemektir. Aynı zamanda toplumları geliştirmek, bireyleri mesleki yeterliliklerini artıracak şekilde eğitmek ve toplumsal refahı sağlamaktır.

1.6.5.5. Ekonomik Faaliyeti

Ekonomik kalkınma alanında, kişi başına düşen geliri artırmayı ve iş olanakları yaratmayı amaçlamaktadır. Üretimi ve kendine güveni artırmak için program ve projelerin çalışmasıyla da ilgilenir. Yürüttüğü en önemli programlar arasında kooperatiflerin geliştirilmesi yer alır. Ayrıca ekonomik kalkınmayı ve toplumun ilerlemesini sağlayan birçok programda çalışır. Üstelik bazı basit meslek ve el sanatlarında bireyler yetiştirir. El sanatlarını geliştirir ve tarım alanında çalışarak bireylerin ekonomik kalkınma sürecine katkıda bulunmasını sağlar. Bu sayede hayvancılık, tarım ve diğer alanlara da katkı sağlamış olur.

1.6.5.6.Temel Altyapı Faaliyeti

Sağlık ve eğitim alanlarıyla, köprü ve tesislerin yapımıyla, aile ve çocuklarla, yaşlılarla, yetimlerle ve ana-babası olmayanlarla, eğitim ve sağlıkta aile yardımlarıyla ilgilenir.

1.6.5.7. Hizmet Faaliyeti

Eğitim ve sağlık hizmetlerini içerir. Anne ve çocuk sağlığı ve bulaşıcı hastalıkların kontrolü ile ilgili sağlık alanında rol alır. Ayrıca sağlık ve eğitim kurumlarının bakımı ve denetimi konusunda da çalışır. Acil tedaviler alanında, afetler ve krizler de dahil olmak üzere toplumun maruz kaldığı acil durumlarla ilgilenir. Aynı zaman da acil hizmetler

sunar ve acil tedavi gerektiren sorunlarla ilgilenir. Temel hizmetler alanına gelince, toplum içinde gelişmeyi sağlamak için çalışır. Amacı iyi yönetimi pekiştirmek, okul ortamı yaratmak ve geliştirme hizmetleri sunmaktır. Ayrıca, sosyal kalkınmayı sağlamak için ekonomik, sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve diğer alanlarda çalıştığı bilinmektedir (Mohammed Ahmed Abkar, a.g.e.).

1.6.5.8. Sağlık Faaliyetleri

Tüm dikkatini bireylerin sağlık ve temel beslenmesine verir. Ayrıca salgın hastalıklarla mücadele etmek, anne ve çocuk sağlığına özen göstermek için çalışır. Genel olarak topluluk üyelerinin sağlığı ve üreme sağlığını korumak amacıyla mücadele eder. Ayrıca sağlık alanında çalıştaylar ve eğitim kursları düzenler. Aynı zamanda bireylerin sağlığına önem veren hastanelere ve sağlık merkezlerine de destek sağlamaktadır. Çevre güvenliği ve sağlık bilincini Sudan toplumuna yaymak için eğitimler düzenler (Hussain Muhammed, 2019).

1.6.6. Sudan'da Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddetle Mücadele Vakfı

Kadınları ve çocukları her türlü şiddetten korumaktan sorumlu organdır. Onları korumak için çalışan Sudan'daki aktörlerden biri olarak kabul edilir. Devlet ile Refah ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın denetimi altındadır. Kadına yönelik fiziksel ya da sözlü her türlü şiddetle mücadele etmek için çalışır. Ayrıca cinsiyete göre şiddetin her türüsüne karşı koymaya çalışır. Aynı zamanda çocuklara yönelik tüm olumsuz olguları ortadan kaldırmak için mücadele eder ve bunları çözmeye çalışır. Merkezde uzmanlar, sosyal araştırmacılar ve psikologlar gruplar şeklinde birbirleriyle çalışırlar.

Araştırmacılar, sosyal koruma programlarının ve sosyal hizmet faaliyetlerinin uygulanması amacıyla sosyal bakım ve güvenliğin çalıştığı başka kurumların da olduğunu da ifade etmişlerdir. Buna ek olarak Sudan'daki karmaşık yaşam sorunlarıyla yüzleşmek, sorunları ortadan kaldırmak ve insanların ihtiyaçlarını karşılamak için çalışır (İjreat Al'eamal Al'qiasi Al'muahada Al'mushtaraka Lilwiqaya Min Waltasadi Lilünf Al'mabni Eali Al'nawea Al'eijtimaei Fi Al'sudan, 2019).

1.6.7. Sudan Kızılay Derneği

Sudan'da faaliyet gösteren en eski gönüllü derneklerinden biridir. 1956'da bağımsız bir Sudan Ulusal Meclisi olarak tanındı. İnsani yardım çalışmalarında Sudan devletinin yardımıyla çalışır ve Sudan'ın tüm şehirlerinde şubeleri vardır. Ayrıca Kızılay'ın amacı Sudanlı hastaları tedavi etmek ve desteklemektir. 2019 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Sudan Kızılay'ında çalışan gönüllü sayısının yaklaşık 338.000 gönüllü olduğu tahmin ediliyor. Sudan'ın tüm eyaletlerinde yayılmıştır. Yerel toplulukları içinde sosyal kalkınmaya katkıda bulunurlar ve gerektiğinde destek sağlarlar.

Ayrıca Sudan Kızılay'ının hedeflerinden biri de toplum gelişimi ve Sudan'da sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasıdır. Aynı zamanda savunmasız gruplara yardım eder, İslam dininin öğretilerinin yayılmasına yardımcı olur ve ayrıca Sudan toplumunun gelişimi ile ilgilenir. Ayrıca, genel olarak Sudan toplumunun ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmesine katkıda bulunmak için çalışmaktadır. Özellikle Sudanlı kadınların çeşitli alanlarda onları destekler ve kadınların kalkınması konusuyla da ilgilenmektedir. İnsani değerleri yaymak, örgütsel gelişim, sağlık, refah ve toplum gelişimi sağlar ve afet ve kriz durumlarında gönüllülük ve gönüllü çalışma kavramını entegre eder (Human-media, 2019).

1.6.7.1.Sudan Kızılay'ının Sudan'daki Faaliyetleri ve Çalışma Alanları

1.6.7.1.1. Sudanlı Kadın Kalkınma Alanı

Derneğin Sudanlı kadınların kalkınması alanında yürüttüğü faaliyetlerden biridir. Sudan toplumu içinde okuma yazma programlarına yardımcı olmaktır. Amacı Kadınların ve annelerin genel becerilerini geliştirmeye ve özgüvenlerini daha da artırmaya yönelik çalışmalar yapıp ve toplumun gelişmesine katkıda bulunmak, el sanatlarını öğretmek ve onları toplumda üretken gruplar haline getirmek için eğitir. Ayrıca mikro finans programlarından yararlanmanın yollarını ve üretken projelerin çalışmalarını açıklamaya çalışır.

Okuryazarlık programlarından yararlanan kadın sayısının 3156 olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca dernek, savaştan zarar gören kadınlarla da ilgilenmektedir. Krizler ve afetlerle nasıl başa çıkılacağı konusunda farkındalık, eğitim ve öğretim çalıştaylar ve programları yürütmüştür. Onlara Sudan toplumunun yaşadığı afet ve krizlerin

azaltılmasında kadınların etkin rolünü anlatmıştır (Mohammad Al-Mu'tasim Abd Alwahed, 2019).

1.6.7.1.2. Gelişim ve Sosyal Bakım Alanı

Dernek, yetim çocuklara destek olmak, onların yiyecek, içecek ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak ve barınmalarını sağlamak için çalışır. Ayrıca kadınların gelişimi, kadınlar için atölye çalışmaları ve eğitim kursları düzenlemek, onlara el sanatları öğretmek ve yemek yapma becerisi kazandırmak ile ilgilenir. Sudanlı kadınları üretken bir kadın haline getirmeyi amaçlayan bir dizi küçük projelere finansman olur. Ayrıca yoksul ailelere kredi desteği sağlayarak aileleri finanse eder. Araba mekanığı, bilgisayar teknolojileri, elektrik vb. çeşitli alanlarda gençler için mesleki eğitim sağlamaktadır. Bu ve benzeri alanlar Sudan toplumunun gelişimine katkıda bulunmaktadır.

1.6.7.1.3. Sağlık Alanı

Sudan toplumunun sağlığının iyileştirilmesi, sağlık bilincinin yükseltilmesi, birinci basamak sağlık hizmetlerinin sağlanması ve toplum sağlığı gönüllüleri için genel program ile ilgilidir. Ayrıca temiz su, çevre sağlığının sağlanması (AIDS ya da HIV) ile mücadeleye katkıda bulunulması ile ilgilenmektedir. Aynı zamanda mobil klinikler, yayınlar, hastaneler ve sağlık merkezleri inşa etmek, trafik güvenliği programları ve acil sağlık hizmetleri sağlamakla ilgilenir. Sağlık eğitim programlarının yaygınlaştırılması için çalışır. Hastalık riskleri ve yürüttükleri diğer programlar hakkında topluma farkındalık kazandırmak için çalışır.

1.6.7.1.4. Acil Durum Alanı

Afetleri ve krizleri azaltmak için çalışan tüm faaliyetlerle ilgilenir. Ayrıca, afetlerden etkilenenlere geçim kaynağı ve barınma sağlamak, doğal afetler, iç savaşlar, silahlı çatışmalar, zorunlu göç veya diğer koşullar nedeniyle ayrılan ailelerin yeniden birleşmesi için çalışmaktadır. Ayrıca Sudanlı ailelerde aile bilincini yaymak, boşanma ve kadına yönelik şiddeti azaltmak için çalışır. Kuruluş dikkatini, hizmetlere çok ihtiyaç duyan zayıf toplumlara odaklamaktadır. Ayrıca Sudan toplumu içinde insani değerleri yaymakla da ilgilenmektedir.

Yukarıdaki bölümlerde Sudan Kızılay'ının, topluluk büyümesi ve sürdürülebilir kalkınma için Sudan toplumunu geliştirmek amacıyla yürüttüğü faaliyetleri ve geliştirme programlarını çeşitli yol ve yöntemlerle sunulmuştur. Derneğin diğer sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte Sudan insani yardım çalışmalarında öncü olduğu sonucuna varılmıştır (Society, 2014).

1.6.8. Yetim Sponsorluk Kuruluşu

Gönüllü, hayırsever, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Yetimlere sponsor olan (sponsor) ve sponsorluk arayan (yetim) arasındaki koordinasyonu sağlamaya çalışır. Kuruluşun gönüllü bir kapasiteye sahip olduğu, yani çalışanlarının herhangi bir taraftan herhangi bir maaş veya herhangi bir maddi menfaat almadığı, yani amaçlarının gönüllü çalışma yapmak ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmek olduğu bilinmektedir. Yetim Sponsorluk Kuruluşunu diğerlerinden ayıran özellik, Sudan dahil dünyanın çeşitli ülkelerinde şubelerinin bulunmasıdır. Ayrıca, sponsor ve sponsorluk arayan hakkında bilgi ve veri toplayan sosyal hizmet uzmanları istihdam etmektedir. Sosyal hizmet uzmanının aralarında arabulucu rolü oynadığı açıktır. Üstelik sosyal hizmet uzmanının rolü, sponsorların arzusunu korumak ve yetimlerin onurunu korumak için gizlilik ilkesine bağlılık ile karakterize edilir. Sosyal hizmet uzmanı, sponsoru, anne, baba ya da yetime bakan herhangi bir kişi olsun, yetim ve vasisi ile ilişkilendirmeye çalışır. Onlarla doğrudan iletişim kuran ve çocuğun tüm ihtiyaçlarını tespit eden çalışanların sosyal hizmet uzmanı olduğunu görülmektedir. Burada sosyal hizmet uzmanının, sponsoru ve yetimi yakınlaştırmadaki mükemmel bir rol gösterdiği söylenebilir.

1.6.8.1. Kuruluşun Hedefleri

1. Yetim ve sponsorla doğrudan iletişim kurmak ve yardım eli uzatmak.
2. Kurumun yetim sponsorluğu ile ilgili projelerini üstlenmek ve denetlemek: (okul çantası, oruç çantası, yetimler günü kutlaması, bayram sevinci ve diğer etkinlik ve programlar.
3. Hastalık veya barınma sorunları gibi bazı durumlarda yetim ailelerine maddi yardımda bulunmak. Yetimlere paylaşım ve diğer alanlarda her türlü desteği sağlamak için çalışmak.

1.6.8.2. Kurumun Yürütülen ve Yürütülmeyen Faaliyetleri

Araştırmalar sonucunda gerçekleştirilen 25 proje olduğu belirlendi. Son istatistiklere göre sponsorlu yetim sayısının yaklaşık 2759 yetim olduğu tahmin edilmektedir. Hali hazırda sponsoru olmayan bir sürü yetim bulunmaktadır ve onlara sponsor olacak birine ihtiyaçları vardır. Yaklaşık 500 yetim örgüt listesinde yer almaktadır. Bu yetimlere ait akademik destek projeleri de bulunmaktadır. Yetim kalan öğrencilerin eğitimlerine devam etmeleri için öğrenim ücretlerinin ödenmesi ve annelere bazı el sanatları, ev endüstrisi eğitim ve öğretimi ile ilgili özel bir projede yer almaktadır. Amacı ailenin gelirini artırmak ve dernek çalışmalarının uygulanmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca gönüllü gençleri cezbeden ve maaş almamalarını sağlayan projelerde bulunmaktadır.

1.6.8.3. Yetim Sponsorluk Kuruluşunun Projeleri

1.6.8.3.1. Sahm Al-Suhba Projesi

Kurumun çalışmalarında başarılı projelerden biri olarak kabul edilir ve yetime tam sponsorluk sağlayamayanlar için sponsorluk çemberinin genişletilmesi ve açığın kapatılması görevini yürütür. Hisse sayısı 250 hisse olarak tahmin edilmektedir. Birkaç kişinin birleşerek 250 hisseyi paylaşması ve yetime iletilmesidir. Ayrıca Sohba payındaki fon, hisseye katılan kişilerden (arkadaş grubu vb.) alınmaktadır. Mali sekretere teslim edilir ve daha sonra organizasyondaki gönüllülere dağıtılır.

Kurumun Sosyal İşler Bakanlığı ile koordineli olarak yürüttüğü projelerden biri olan alternatif aile projesi de anne ve babası belli olmayan çocukların desteklenmesine yöneliktir. Amacı, evlilik dışı (ebeveynleri bilinmeyen) doğan çocukları korumak ve bu çocuklara aile ortamı sağlamak ve yeniden topluma kazandırmak için çalışmaktır. Amacı çocuğa bir koruyucu aile sağlamaktır. Sudanlı Yetimler Sponsorluk Kuruluşu da aile ve çocuk sorunları ile ilgili bazı bilinçlendirme ve rehberlik programları yürütmektedir. Kuruluş tarafından üstlenilen bu projelerin çeşitli alanları vardır:

1. Toplum bilinci alanı: Çalışma, sosyal ve psikolojik araştırmacılar tarafından yürütülmektedir. Bilinçlendirme programları ve seminerler aracılığıyla ve medyada evlilik dışı (yasadışı ilişkiler) çocuk doğurmaya karşı farkındalık yaratmaktır.

2. Yeniden entegrasyon alanı: Kurumun ilgilendiği eksenlerden biri de aileleri din adamları, sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar aracılığıyla eğitmektir. Evlerine çocuklarını getiren aileleri dinî esaslara riayet etmeleri için eğitmek, çocuklarını terk ettikten sonra onlara öğüt vermek, onları korumak, nasihat ve nasihat etmektir.

3. Ayrılığı önleme alanı: Aile içi danışmanlık ve rehberlik yoluyla ayrılığı önlemek için Sosyal İşler Bakanlığı'nın ilgilendiği ve denetlediği eksenlerden biridir. 2007 yılında Sosyal İşler Bakanlığı'nın yaklaşık 83 çocuğu asıl ailelerine iade ettiğini ve 55 çocuğun annelerinden ayrılmasını engellediğini tespit edildi.

4. Acil durumlarda sağlanan nakdi yardım: Kuruluş acil durumlarda faaliyet alanı gereği ihtiyacı olanlara nakdi yardım yapmaktadır.

5. Daimî sponsorluk alanı ve kuruluş tarafından yürütülen diğer faaliyetler: Sudan Yetim Sponsorluk Kurumu tarafından yürütülen, çeşitli yol ve yöntemlerle destek sağlayan ve yetim çocuğa sahip çıkan etkinlik ve programlardır. Sudan'da yetim sponsorluk organizasyonu gibi benzer organizasyonlar vardır.

UNICEF de dahil olmak üzere yetimlere sponsorluk yapar. Araştırmacılar, sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar aracılığıyla koruyucu ailelere farkındalık sağlamak için çalışır. Umut ve Barınak Örgütü gibi Sosyal İşler Bakanlığı ve yetim sponsorluğunu önemseyen diğer kuruluşlar da vardır. Yetim Sponsorluk Kuruluşu'nun insani yardım alanında Sudan'da başarılı bir deneyime sahip olduğu kabul edilmektedir (Mohammed Ahmed Abkar, a.g.e).

1.6.9. Bilan Organizasyonu

Küresel gönüllü insani kalkınma kuruluşlarından biridir. Etnik veya dini yönelimi veya siyasi faaliyeti veya hükümete bağlılığı olamamaktadır. Çocuklara önem verir, yani iş faaliyeti çocuktur. Finansal desteğini dünyanın farklı ülkelerinden bağışçıların aylık katkılarından almaktadır. Amerika, Kanada, Avustralya gibi ülkeler örnek verilebilir.

1.6.9.1. Örgütün Tarihçesi ve Sudan'daki Çalışma Alanları ve Faaliyetleri

1977'den beri Sudan'da faaliyetlerine başlayan eski kuruluşlardan biridir. Amacı aileye ve topluma kalkınma sürecinde yardımcı olmaktır ve çocukların arzu ve isteklerini gerçekleştirebilecekleri bir dünya yaratmak temel hedefleri arasındadır. Ayrıca, insan

onurunu korumaya çalışır. Sudan'ın çeşitli şehirlerinde ofisleri vardır ve ana ofisi şu anda başkent olan Hartum' da bulunur. Sudan toplumunun üyelerinin kadrolarının oluşturulmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Geliştirme çalışması fikrini benimseme ve buna katkıda bulunma yeteneğine sahiptir. Geçtiğimiz yıllarda Darfur 'da iç savaşlardan etkilenenlere ve yoksulluk çekenlere yardım etmek için ofisler kurmuştur. Günümüzde hala Sudan'da faaliyetlerini sürdürmektedir. Dünya Planı Örgütü'nün faaliyetlerinden yararlanan ülke sayısı ise 49 olarak tahmin edilmektedir.

1.6.9.2. Kuruluşun Temel Faaliyetleri

Kuruluş temelde dört program üzerine faaliyetlerini gerçekleştirir.

1. Gıda güvenliği ve gelir artırma programı
2. Vatandaşlara birinci basamak sağlık hizmetleri ve su ve çevre temizliği programları
3. Gelişimsel eğitimin yaygınlaştırılması
4. Eğitim faaliyetlerini desteklemek için katkıda bulunmak.

1.6.9.3. Bilan Organizasyonu Faaliyetleri ve Çalışma Alanları

1.6.9.3.1. Çocuk Alanı

Çocuğun gelişimi ve büyümesi ve çocuk için güvenli ve istikrarlı bir yaşam inşa etmek için haklarını savunmakla ilgilenir. Ayrıca kurum çalışmaları kapsamına alınan çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmaktadır. Ayrıca çocuğun iyiliği ile ilgili programlarda özgüven ve karar verme becerisini aşılamaya odaklanır.

1.6.9.3.2. Eğitim Alanı

Eğitimin önemi konusunda farkındalık yaratmaya odaklanır ve eğitim faaliyetlerini desteklemeye katkıda bulunmakla ilgilenir. Erken çocukluk dönemindeki, gençlik dönemindeki ve diğer aşamalardaki çocuklar için temel eğitimin önemine odaklanır. Ayrıca öğrencilere yardım eli uzatmak ve eğitim ihtiyaçlarının bir kısmını sağlamak için çalışır. Eğitim faaliyetini her şekilde, programlarda ve geliştirme faaliyetlerinde desteklemeyi amaçlamaktadır, çünkü eğitimle bir kişinin hayatını ve toplumu geliştirebileceği doğrulanmaktadır.

1.6.9.3.3. Sağlık Alanı

Sağlıklı bir toplum yaratmak için sağlık faaliyetleri ve programları, çocuk ve doğurganlık çağındaki kadınlar için bilinçlendirme yoluyla toplum üyelerinin ve çocukların sağlık ve güvenliğini sağlamaktadır.

1.6.9.3.4. Barınma ve Yaşam Koşulları Alanı

Nüfus artışı ve çocuklar ve aileleri için güvenli ve istikrarlı bir ortamın yaratılmasıyla ilgilidir. Aynı zamanda aile finansmanını iyileştirmeyi, gıda güvenliğini iyileştirmeyi, çocuklar için gerekli ihtiyaçları sağlamayı, iş fırsatlarını iyileştirmeyi ve topluluk üyelerinin kaynaklara ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak için cinsiyet veya cinsiyet temelinde bir tür cinsiyet ayrımcılığı oluşturan tüm engelleri ve engelleri kaldırmayı, malzeme, hizmet, iş ve diğer alanlara erişim sağlamaktadır.

Ek olarak, çevrenin sağlığı ve korunması ile ilgilenir ve mevcut kaynakların ve hizmetlerin optimal kullanımı kültürünün yayılmasına odaklanmayı amaçlar. Ayrıca yetkilendirme ve süreklilik alanında da toplumun büyümesine yardımcı olur. Çocukların, ailelerin ve grupların doğru büyümesi ve sürdürülebilir büyüme ve gelişmeye ulaşma dürtüsü ile ilgilenir.

1.6.9.3.5. İlişki Kurma Alanı

İnsanlar arasındaki sosyal ilişkileri sürdürmeyi ve ilişkileri sürdüren bir toplum yaratmayı amaçlar. Bir yandan bireyler, toplum ve bağışçılar arasındaki iletişim ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlar. Bunlar, Sudan'da sosyal hizmet ve toplum gelişimi alanında Plan Organizasyonu tarafından yürütülen program ve faaliyetlerdir. Sudan ve diğer ülkelerde başarılı bir deneyime sahip olduğu kabul edilir. Faaliyetinin devamlılığına yardımcı olan şey, siyasi faaliyete odaklanılmaması ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için sadece gönüllü çalışmaya ve toplumun gelişimine odaklanmasıdır (Osman Ali Ömer, 2014).

Özetle, Sudan'daki uluslararası kuruluşların, Sudan'a girişlerinden bugüne kadar, sosyal açıdan, savaş ve sıkıntı zamanlarında acil yardım sağlamaya odaklanmakla ilgilendiklerini tespit edildi. Ama günümüzde çalışma alanı genişledi ve farklı alanlarda çalışmaktadır. Sağlık ve eğitim desteği sağlar, sosyal dokuyu güçlendirir, etkinlik ve

bilinçlendirme programları, eğlence programları yürütür, savaşlardan etkilenen anne ve çocukların, yaşlıların ve engellilerin sağlığıyla ilgilenir. Sudan toplumunun üyelerine hizmet eden diğer insani çalışma alanlarına katkı sağlamaktadır.

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmacı betimsel yöntemi kullanmıştır. Amaç, kitaplara ve referans kaynaklara başvurarak bilimsel katkının boyutunun anlaşılmasını ve bilinmesini kolaylaştırmaktır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Sudan Devletine yaptığı sosyal yardımlara ilişkin insanların algı, düşünce, görüş ve bakış açılarını anlama süreci açısından, bu çalışmada araştırmacı betimsel yaklaşım kullanılmıştır. Çünkü yüksek lisans ve doktora tezlerinde ve bilimsel tezlerde kullanılan en önemli öğretim programlarından biridir.

Betimsel yaklaşım ayrıca çalışmanın sonuçlarının belirlenmesine ve gerçekte katkıda bulunabilecek çalışmanın sonuçlarını ve önerilerini belirlenmesine yardımcı olacaktır. En kapsamlı ve doğru yaklaşımlardan birisi olması hasebiyle bu çalışmada vaka çalışması yaklaşımı kullanılmıştır. Bunun nedeni, vaka çalışması yaklaşımının bireyi, grubu, toplumu ve kurumları incelemesidir. TİKA'nın faaliyet ve programlarından yararlanan Sudan toplumu üyelerine ilişkin mümkün olan en büyük miktarda veriyi kapsamaktadır.

Bu yaklaşımı farklı kılan, verilerinin çeşitliliğidir. Bu nedenle araştırmacı betimsel çalışma yönteminin önemli olduğuna ve bu çalışmada kullanılması gerektiğine inanmaktadır. Araştırmacı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) TİKA'nın Sudan'da yürüttüğü faaliyet, program, etkinlik, görevlerin ortaya çıkarılmasının ve bilinmesinin gerekliliğini incelemiştir.

TİKA'nın Sudan'a yaptığı yardımın" sebebini veya amacını öğrenmeye çalışmıştır. Makalenin amacı, faaliyet, hizmet ve programlardan yararlananların büyüklüğünü bilmek ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) TİKA tarafından sağlanan hizmetlerden insanların ne düzeyde yararlandığını bilmektir. Araştırmacı ayrıca genel olarak Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve özelde Sudan'da yürütülen faaliyetleri, programları, etkinlikleri ve görevleri anlatmaktadır. Ayrıca TİKA'nın çalışma alanlarını ve sosyal hizmetle ilgili genel bilgileri aktarmış, Sudan'da sosyal hizmet, sosyal hizmetin tarihçesi, sosyal hizmet eğitimi, çalışma alanları ve sosyal hizmetten bahsetmiştir.

TİKA, Sudan'da her türlü sosyal hizmet sağlayan kurumlar, resmi ya da sivil toplum kuruluşları gibi faaliyet göstermektedir. Çalışmada ayrıca Sudan-Türkiye ilişkileri ve Sudan devleti ile Türkiye devleti arasındaki ilişkilerin geleceğinden bahsedilmiştir.

2.2. Araştırma Soruları

1. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Fonksiyonlar nelerdir?
2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'daki çalışmalarının niteliği nedir?
3. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan Devletine yardım sağlama amacı nedir?
4. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın Sudan'da sosyal hizmet alanlarında sağlık, bağımlılık, aile, çocuklar, yoksulluk, özel ihtiyaç sahipleri ve yaşlılar alanlarında yürüttüğü program ve faaliyetler nelerdir?
5. Sudan'daki sosyal hizmetin gelişim tarihi ve aşamaları nelerdir?
6. Sudan-Türkiye ilişkilerinin geleceği nasıl olacaktır?

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak betimsel yöntem (yayınlar, raporlar (TİKA), kitaplar, kaynaklar ve kaynaklar) kullanılmıştır. Betimsel yöntem türü, sosyal bilgiler alanında ciddi bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Buna ek olarak bu çalışmada betimsel yöntem, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın TİKA'nın Sudan'daki hizmet ve programlarından yararlanan toplum ve kuruluşların mümkün olan en fazla sayıda üyesini kapsaması açısından önem taşımaktadır. Betimsel yöntemi uygun bir yöntemdir ve mümkün olan en büyük miktarda çalışma verisini elde etmek için veri toplamada kullanılmaktadır.

Üst veri toplama aracıyla araştırmanın amaçlarına ulaşabilir. Betimsel yöntem, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından sağlanan çeşitli faaliyet, program ve etkinliklerden yararlananların sayısının belirlenmesine de yardımcı olabilmektedir. Makalede anket, röportaj gibi veri toplama şekillerinin kullanılmamış olması, Sudan'daki durumun zor koşulları ve istikrarsızlığından dolayıdır.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen sonuçlar Sudan'da bulunan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'na (TİKA) uygulanan durum çalışması yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmacı daha doğru analiz sonuçları elde etmek için rapor, kitap, kaynak ve makalelere atıfta bulunarak betimsel analiz tekniğini kullanmaktadır. Çalışma topluluğu Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA olup, sunduğu hizmet ve programlardan yararlanan Sudan toplumu üyeleri sosyal hizmet alanı ile ilgilidir, sağlık, engelliler, aile ve çocuklar, kadınlar, gençler, yaşlılar, uyuşturucu bağımlılığı, eğitim ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, TİKA'nın diğer çalışma alanlarına dahil olmaktadır.

Araştırmacı ayrıca Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı tarafından yürütülen ve sosyal hizmetle ilgili faaliyet, görev ve olaylara da odaklanmıştır. Buna, araştırmacının en fazla bilgiyi elde etmek için güvendiği bilimsel kaynaklara atıfta bulunarak betimsel analiz yönteminin kullanımına eklemektedir.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın bölgesel olarak Sudan Cumhuriyeti'ne odaklanmaktadır. Çalışmanın Sudan Devleti'nde yapılmasındaki amaç, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın TİKA'nın Sudan'daki toplumsal kalkınmaya katkısının boyutunu tespit edip faaliyet alanlarını belirlemektedir. TİKA'nın sosyal hizmet ile ilgili çalışmalarının ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA'nın kuruluşundan bu yana yirmi dört Ocak 1992'de yürüttüğü program ve faaliyetleri bilinmektedir.

2005 yılında Afrika'daki Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın çalışmalarının başlangıcı Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da ilk ofisini açması ve 2006 yılında Hartum 'da ikinci ofisinin, ardından 2007 yılında Senegal'de ikinci ofisinin açılmasıyla olmuştur. Afrika kıtasındaki projeleri kara kıtada 37 ülkeye ulaşmaktadır. 2006-2022 yılından itibaren Sudan'daki döneme ait verilere atıfta bulunularak çalışmanın sınırları belirlenmektedir.

Bununla birlikte, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Çeşitli alanlardaki faaliyet, program ve etkinlikleri Sudan'da (Hartum-Riyada) devam etmektedir. Konu dahilinde, Sudan'da Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

(TİKA) tarafından görevleri üstlenilen, sosyal hizmetle ilgili faaliyet, program ve hizmetleri araştırmaya odaklanılmaktadır.

BÖLÜM 3: TİKA’NIN SUDAN’DAKİ SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ

3.1. TİKA’nın Kuruluşu ve Fonksiyonları

1992’de Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurduğu Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Bakanlığı TİKA, kuruluşu 30 yıl olarak tahmin edilmektedir. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonraki dönemde orada bulunan Türk cumhuriyetlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Türkiye’ye bağlı ülkeler yeniden yapılanıp bu uyumu sürdürmektedir.

TİKA kurulduğunda Türk Dışişleri Bakanlığı’na bağlıydı ve kuruluşundan bu yana ismi birkaç kez değişerek sonunda Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) olarak kalmıştır. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı’nın kuruluşunun başlıca iki amacı vardır; Türkçe konuşan, komşu ve bağımlı ülkelerim ve gelişmekte olan ülkelerim kalkınmasının sağlanması için gerekli desteği oluşturmuştur.

İkinci amaç ise, Türkiye’nin bu ülkelerdeki nüfusunu genişletmek için ekonomik, kültürel, sosyal, siyasi, teknik, eğitim, ticari, kalkınma ve diğer alanlarda çeşitli iş birliği, koordinasyon, program ve projeler oluşturup iyi ilişkiler kurmaktır. Bu ülkelerle bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak, işsizliği ve yoksulluğu azaltmak, demokratik sistemin olduğu toplumlarda kalkınmayı teşvik etmek, toplumların gelişimini tehdit eden olguları sınırlamak, güvenlik, refah ve kalkınmanın yollarını aramaktadır. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), iş birliği ve kalkınma için destek ve yardım sağlayarak, Türkiye’nin dış politikada kullandığı yumuşak güçlerden biri olmuştur 90’lı yıllar Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı için en zor dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir.

2000 yılından sonra ve 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidara gelmesinden sonra TİKA’nın faaliyeti değişmiş ve eskisinden çok daha müreffeh hale gelmiştir. TİKA ve diğer kurumların etki ve denetimlerini artırmalarının nedenlerinden biri de Türkiye’nin 2005 yılında tanık olduğu ekonomik büyüme ve siyasi istikrardır. TİKA Dünyanın çeşitli ülkelerinde kurumlarının olduğunu ve 2014 yılında yapılan istatistiklere göre dün ya genelinde 32 ülkede kurum sayısının 35’e ulaştığını tespit etmiştir (YILDIRIM & YILDIRIM, 2017).

Son yıllarda bilinem raporlara göre, Türkiye devletinin tüm dünyada sürekli genişlemesi sonucunda Türkiye'nin itibar ve prestijinin arttığı tespit edilmiştir. Son yıllarda Türk Koordinasyon İş birliği Ajansı'nın üye olduğu ülke sayısı çalıştığı ve iş birliği yaptığı ülke sayılarımda da artış yaşanmıştır. Çalıştığı ülke sayısının dünya genelinde yaklaşık 150 ülke olduğu tahmin edilmektedir.

60 ülkede 62 koordinasyon kurumu sayısına ulaşmıştır. Türkiye'nin yakın gelecekte, yakın ilişkilere sahip ülkelerle dikkat etmeye çalıştığı planlar arasında, barış paketlerinin oluşturulması ve kalıcı güvenlik ve istikrarın sağlanması için tüm dünya ülkelerindeki kurumlarımın sayısını artırmayı hedeflemektir. Bir diğer amacı da ortak bağlara sahip yakın ve dost ülkelerle birlikte kalkınmaktır (Kardaş & Erdağ, 2012).

- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Görevleri:

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına bağlı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının amacı sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, ülkeler ve toplumlar arasında işbirliği, koordinasyon ve kalkınma konularında Türkiye'nin dış politikasıyla ilgilenmektir.-TİKA'nın görevleri aşağıdaki maddelerde gösterilmiştir:

1. Türkiye'nin ortak işbirliği yaptığı ülkelerle ilişkilerini ekonomik, sosyal, kültürel, ticari, teknik, eğitim, tarım, kalkınma, mali ve endüstriyel alanlarda faaliyetler ve projeler aracılığıyla geliştirmek.
2. Ekonomik altyapı araçlarının mevcudiyeti, ülkelerin ihtiyaç duyduğu destek ve yardım programlarını geliştirmeyi amaç edinmiştir. Ayrıca yatırım için cazip bir ortam hazırlamak, olumsuz fenomenleri azaltmak, hastalık ve yoksulluğu ortadan kaldırmak, eğitim sürecini desteklemek gibi çalışmalar ve programlar hazırlamaktır.
3. Ülkelerin ihtiyaç duyduğu yardım ve teknik desteği gerektiğinde sağlamaktır.
4. Sivil toplum kuruluşları, özel ve kamu sektörü ve diğer kuruluşlarla işbirliği içinde programlar, etkinlikler ve projeler yürütmek.
5. Ülkeler arası ilişkileri güçlendirmeye yönelik projeler, programlar, etkinlikler, kültürel ve sosyal etkinlikler hazırlamak için çalışmak. Aynı zamanda yardım, burs ve eğitim kursları sağlamak.
6. Kültürel iş birliği programları koordine etmek ve ortak işbirliği ile ülkelerdeki Türk mirasını korumak.

7. Türkiye'deki toplumlar içinde kalkınmaya destek sağlamak, yardım ve projeleri denetlemek, aynı zamanda takibi ve uygulanması ile ilgili periyodik raporlar hazırlamak ve yayınlamak.
8. Ortak kültürel ve sosyal mirasın korunmasına ve ülkeler arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesine özen göstermektir.
9. Türklerin yurt dışındaki işleriyle ilgilenmektir (Tika, 2020).
10. Hastalık ve yoksulluk olgusunu azaltmak için çalışmaktır.
11. Eğitim seviyesini yükseltmek, toplumsal gelişmeyi sağlamak, toplumsal yaşamda kadın, çocuk ve aile ile ilgilenmektir.
12. Kamu ve özel kuruluşlarla koordineli olarak işbirliği, etkinlik ve programları koordine eder. Sosyal kalkınmanın sağlanacağı ülkelerdeki kamu ve sivil toplum kuruluşları ile gerektiğinde gerekli desteği ve teması sağlar.
13. Araştırma ve sosyal bilgiler üzerine çalışır. Ayrıca ülkelerin paylaştığı sosyal değerler olan kültürel mirasın korunmasına da odaklanır.
14. Bazı topluluklar arası iletişim sorunlarını, toplumlar arası eşitsizlik ve kadına yönelik şiddet gibi sorunları en aza indirmek için çalışmalar yürütür.
15. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından verilen görev ve hizmetleri de mevzuata uygun olarak yerine getirmektedir.
16. Periyodik raporlar hazırlayarak değerlendirmeler üzerinde çalışıp, yaşamı iyileştirecek faaliyetleri ve programları hayata geçirmektedir.

Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA), Türk Cumhuriyetlerinde faaliyete geçtiği aynı zamanda yardımlarda bulunduğu ve bu yardımların uzun vadeli projelere dönüştüğü, daha sonra da işbirlikçi kalkınma projelerine dönüştüğü görülmektedir. 1992 yılında TİKA'nın ilk kurumu Türkmenistan'da açılmıştır. 1995 yılına kadar yakın ülkelerdeki ekonomik, sosyal ve kültürel projelere odaklanarak gelişim göstermiştir. Özet olarak Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA'nın kalkınmayı hedefleyen yaklaşık 150 ülkede işbirliği faaliyetlerini sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla dünyanın çeşitli ülkeleriyle

deneyim ve bilgi alışverişinde bulunmak için de çalışmaya devam etmektedir (Alagöz et al., 2004).

3.2. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Faaliyet Alanları

TİKA'nın, dış politikada önemli bir rol oynayan en önemli Türk ajansı olarak kabul edilir. Ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlar dahil olmak üzere çeşitli alanlarda çalışır ve içinde birçok alan bulundurur (Şafak POLAT, 2020).

Örneğin; eğitim, sağlık, altyapı, restorasyon, tarım, sanayi, ticaret, insani yardım, maddi ve manevi destek vb. denebilir. TİKA, tarafından yürütülen yurt dışı projelerinin başarı oranı ise doğru rol dağılımı sonucunda yüksek başarıya ulaşmıştır.

Bütün bunların amacı Türkiye'nin kalkınma alanındaki deneyimlerini program, hizmet ve insani yardım yapılacak ülkelerin yerel koşullarını göz önünde bulundurarak sağlıklı, açık ve sistemli bir şekilde aktarmaktır. Ayrıca afetler ve krizler alanında ihtiyaca göre yardım sağlar. Türkiye'nin kalkınma işbirliğini gerçekleştirmek için programlarını ve projelerini dünyanın tüm ülkelerinde sunduğu bilinmektedir (TİKA, t.y.).

TİKA'nın program ve faaliyetlerini yerel, bölgesel, uluslararası ve özel projeler bazında yürüttüğü tespit edilmiştir. Üstelik Türkiye ile ortak ilişkileri olan ülkeler arasındaki iş birliği faaliyetlerine odaklanmaktadır. Burada belirtmekte fayda var, Projelerin niteliği, sağlanan teknik yardımın niteliğine ve amaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu projeler maddi veya manevi yardımlar sağlamaktır. Bu Proje ve ihtiyaçlar belirlenirken proje ve programların uygulanacağı ülkenin taleplerine dikkat edilmektedir.

TİKA, Türkiye'nin kalkınma alanındaki deneyimini, toplumsal kalkınmanın istendiği ülkelere aktarmak için çalışıyor. Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın (TİKA), Birleşmiş Milletler gıda ve tarım örgütü (FAO) dahil olmak üzere yerel, bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaptığı bilinmektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO), Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), İslam Kalkınma Bankası (ISBD) ve Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın işbirliği yaptığı, diğer uluslararası kuruluşların amacı sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır. 1992'den 2002'ye kadar olan dönemde yapılan araştırmalara göre TİKA'nın dünyanın çeşitli ülkelerinde yaklaşık 2506 proje ve faaliyet yürüttüğü tespit edilmiştir. En çok uygulanan projeler

eğitim, kültür, sosyal hizmet, acil yardım, medya ve sağlık alanlarındadır, diğer alanlarda, büyüme ve işbirliğini sağlamak için insan kadrosunu ilgilendiren projelere odaklandıkları dikkat çekmektedir. Türkiye, bunlarla sınırlı olmamak üzere, örneğin eğitim alanında olmak üzere çeşitli alanlarda çalışmaktadır.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı birçok farklı alanda çalışmaktadır. Örneğin eğitim alanında okul ihtiyaçlarının karşılanması, okulların yenilenmesi, araç-gereç sağlanması, öğrencilere okul kıyafeti ve kitaplarının hazırlanması, Türkçe öğretim merkezlerinin açılması, araştırma merkezlerinin desteklenmesi ile Türk Kültür Merkezi'nin dünyanın birçok ülkesinde açılması Türk kültürünün yayılmasında rol oynamıştır. Türkiye devletini dış dünya ile ilişkilendirerek, eğitim alanında ihtiyacı olan ülkelere derslikler, kütüphaneler, dil laboratuvarları kurmak, gerektiğinde destek ve yardım sağlamak için çalışmalar yürüten amacı, toplumlarda kalkınma ve sosyal farkındalık yaratmak, eğitim yönüne dikkat etmektedir (Erdağ, 2008).

Genellikle tüm dünya ve özellikle Türkiye ile bağlantıları olan ülkeler biliyor ki, TİKA' nın sunduğu birbirinden farklı faaliyetler, programlar ve hizmetler verir ve bu hizmetler (TİKA)' nın sahip olduğu yetenek kaynaklar ve ülkelerin ihtiyaçlarına göre değişiklik gösterir. Bu bölümde özellikle (TİKA) tarafından yürütülen bazı faaliyetler, programlar ve çalışma alanlarından genel olarak bahsedecek olursak:

3.2.1. Sosyal Altyapı ve Hizmet Sektörü Alanı

Tika, insan kadrolarının geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, eğitim, sağlık ve nüfus politikası alanındaki çalışmalar gibi sosyal hizmetle ilgili sosyal alanlarla ilgilenmektedir. Nüfusa yönelik programlar ve faaliyetler yürütür ve yaptığı birçok faaliyet vardır.

İnsan ve hayvanların sağlık ve güvenliğini sağlamak, hastalık ve salgın hastalıklardan korunmak, işsizlik, yoksulluk gibi olumsuz sosyal olgularla mücadele etmek amacıyla sağlıklı su temini ve temiz su sağlayan kuyular kazmak için çalışmaktadır. Ayrıca, toplumun refahını sağlamak için örneğin annelerin, çocukların, ailelerin, yaşlıların, gençlerin, özel ihtiyaçları olan kişilerin ve bağımlıların sağlığına özen gösteren programlar ve diğer sosyal hizmetler sağlayarak çalışmaktadır.

3.2.2. Ekonomik Altyapı ve Hizmetler Alanı

TİKA'nın ticaret mübadelesinin faaliyeti, nakliye ve depolama sürecinin kolaylaştırılması, ihracat ve ithalatın gözetilmesi, Türkiye'nin dünya ile ilişkilerinin güçlendirilmesi, ortak çıkarlara hizmet eden yatırımların araştırılması ve etkinlikler düzenlenmesi ile ilgilenmektedir. İş adamlarını ve tüccarları kalkınmayı sağlamaktan bağımsız olarak yatırım yapmaya çeken programlar ve faaliyetlerle ilgilenmektedir.

3.2.3. Tarım ve Üretim Alanı

TİKA, tarım, ormancılık, balıkçılık, sanayi, madencilik, inşaat, turizm, çevre koruma ve diğer alanlarla ilgili faaliyet ve programları denetleme ve destekleme sağlamaktır.

3.2.4.. Acil Durumlarda Sağlanan İnsani Yardım Alanı

TİKA'nın Türkiye içinde ve dışında maddi ve manevi yardım sağlamakla ilgilenmektedir, acil durumlarda insani yardım sağlamak ve afet durumlarında yardım ,imar, rehabilitasyon desteği sağlamak için çalışmalar yapmaktadır, doğal Afetlerde örneğin (savaş, depremler) ve Kalkınma operasyonlarını desteklemek, savaşları durdurmak, barışın sağlanmasına ön ayak olmak ve tavsiye sağlamaktır (Tika, 2019).

3.2.5. Su kuyuları

Yapılan istatistiklere göre dünya genelinde yaklaşık 750 milyon insanın temiz suya erişiminin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca İnsanların temiz suya erişiminin olmaması, insan sermayesine yönelik tehditlerden biridir. Temiz suya erişimin olmaması dünya genelinde can kayıplarını artırmıştır. TİKA'nın bu alandaki katkısı. 2003-2016 döneminde dünya çapında 1200 'den fazla su kuyusu kazmak için çalışması etkili bir katkı olmaktadır, TİKA'nın temiz ve sağlıklı suyun geliştirilmesi için kursiyer sayısını artırmak için yoğun bir şekilde çalışmaktadır.

Su sıkıntısı çeken ülkelerde, su temizliğini iyileştirmek ve insanların temiz suya erişimini kolaylaştırmak için dış ofisleri aracılığıyla yapmaktadır. Üstelik gelecek planlarına göre temiz su projelerinin önümüzdeki yıllarda yaygınlaşması beklenmektedir, bu nedenle, dünya çapında yerel, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, temiz su kullanmanın ve sağlamanın önemi konusunda farkındalık yaratmaktadır (Tika, 2018).

3.2.6. İdari ve Sivil Altyapı Geliştirme Alanı

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), iş birliğinin sağlanmasına ve sürdürülebilmenin sağlanabilmesi için kalkınmaya katkıda bulunmaktadır, sivil ve idari altyapının geliştirilmesi için çalışmaktadır, çünkü altyapının gelişmesiyle birlikte devletin idari ve kurumsal yeteneklerinin gelişmesi sağlanmaktadır. Araştırmalar, dünya nüfusunun %50'sinden fazlasının şehirlerde yaşadığını kanıtlamıştır ve araştırmalara göre bu sayının artması, belki de 2050 yılına kadar %70'e ulaşması beklenmektedir.

Araştırmacılar göre ihtiyaçların hizmetlerin hacmiyle orantılı olması için şehirlerdeki faaliyet ve hizmetlerin hacminin artırılması gerektiğine inanmaktadır. Türkiye, adil nüfus dağılımı ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kaynakların adil dağılımı konusundaki tecrübesini birçok ülkeye aktarmıştır (TİKA, 2019).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 2003-2016 yılları arasında yaklaşık 47.000 uzmana eğitim vermiştir (TİKA, 2017). Güvenlik, yargı, kamu yönetimi ve diğer alanlarda çeşitli meslek gruplarına ve ihtisaslara kapasite geliştirme programlarında, kapsamlı gelişmenin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Her ülkenin ihtiyacına göre program ve çalıştaylar yürüterek eğiticilerin yetiştirilmesine odaklanmaktadır (Tika, 2018).

Tika' nın dünyanın çeşitli ülkeleriyle her türlü ortak işbirliği imkanlarını araştırmaktadır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi alanlarda uluslararası tüzük ve anlaşmalara ve her ülkenin tabi olduğu yerel yasalara aykırı olmayacak şekilde kalkınmayı sağlamaktadır.

Toplumlarda da toplumsal gelişmeyi sağladığı görülmektedir. Özetle TİKA'nın her alanda çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın (TİKA) Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlamasında büyük rolü vardır ve Türkiye'nin aydınlık yüzünü göstermektedir.

3.3. TİKA'nın Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Sosyal hizmet toplumun büyümesi ve gelişmesi ile ilgili alanlardan biridir. Ayrıca TİKA altyapı ve sosyal hizmet alanında maddi ve manevi yardımda bulunmaktadır. Uzattığı yardım eliyle beraber toplumsal büyümenin sağlanmasında da rol üstlenmektedir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), sosyal hizmet alanında çeşitli program ve faaliyetler yürütmektedir. Birlikte çalıştığı topluluklar içinde kalkınma

işbirliği oluşturmak amacındadır. Ayrıca TİKA'nın yürüttüğü programların esas gayelerinden bazıları da muhtaç haldeki yetim, yaşlı, çocuk, engelli ve dahası yoksulluk, savaş gibi etmenler sonucu mağdur veya muhtaç olmuş kişilere yardım eli uzatmaktır. Tika koordinasyon ofislerini bulunduğu ülkelerde düşük maliyetli konut ve sosyal hizmet ile ilgili diğer faaliyetleri ve gereken birliğini de sağlamaktır. Amacının barış ve sosyal adaletin sağlanması. TİKA, son zamanlarda sosyal hizmet programlarına odaklanmış, sosyal kalkınmayı sağlamak için de yardım ve kalkınma projeleri aracılığıyla bu gaye üzerinde ilerlemiştir. Aynı zamanda TİKA, maddi ve manevi destek ile insani yardım sağlamaya ve ihtiyaç anında bazı ülkelerin yanında olmaya devam etmektedir, Türkiye Yardım ve Koordinasyon Ajansı'nın çalışma alanlarından biri de bu tür sosyal hizmetlerle ilgilidir.

3.3.1. Eğitim Alanı

TİKA, toplumun büyümesi için eğitime büyük önem vermektedir. Eğitim ile toplumda kalkınmayı sağlayabilmek ayrıca bazı fenomenleri sınırlamak veya ortadan kaldırmak için yoksulluk, işsizlik, eğitimsiz ve geri kalmışlık üzerinde çalışmaktadır. Son yıllarda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nın eğitim ve reform hizmeti verdiği okulların sayısının arttığı görülüp 1992-2016 döneminde pozitif yönde ivme yakaladığı belirlenmiştir. Bunun amacı insan sermayesine yatırım yapmak ve güncel yenilikleri yakalayıp insana ulaştırmaktır. Çünkü insan sermayesi kalkınmanın temelidir (YILDIRIM & YILDIRIM, 2017).

TİKA'nın destek verdiği okul sayısı da oldukça artmıştır. Üstelik eğitim alanında TİKA'nın hizmet verdiği okul sayısının 2003-2016 döneminde 910 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Amacı eğitimde patlama sağlamak ve insan sermayesine yatırım yapmaktır(Tika, 2018a).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), eğitim alanıyla ilgilenmekle beraber hizmetlerle katkı sağlamaktadır.

Eğitim altyapısını iyileştirmek için okulları inşa etmek, restore etmek ve onarmak.

Eğitim, ekipman ve cihazlarının sağlanması okulların, üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin ihtiyaç duyduğu teknik ve modern desteğin götürülmesi.

Bir eğitim patlaması üretmek amacıyla eğitim kursları açmak ve atölye çalışmaları yürütmek.

Toplumun üyeleri sağlık eğitimi bilgisini yaymak.

Türkçe öğretim merkezlerinin (Türk Kültür Merkezi gibi) kurulması, Türk dilini ve kültürünü tüm dünyaya yayma amacıyla dünyanın çeşitli ülkelerinde burslar vermek, eğitim kursları ve konferanslar yapmak.

Kültürü ve bilimsel bilgiyi yaymak için çeşitli disiplinlerde ve alanlarda bilimsel değişim programına odaklanmak. Daha önce de belirtildiği gibi, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), eğitim süreci ile ilgili ekipman, program ve faaliyetler sağlamaktadır. Çünkü eğitim insani gelişmenin kaynaklarından biridir. Aynı zamanda ülkeler bu sayede kalkınmayı başarabilir, eğitim sürecinin gelişmesiyle toplumları gelişir ve toplumsal farkındalıkları da artar (TİKA, 2015).

2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre, TİKA'nın altyapı inşaatı ve sosyal hizmet alanında sağladığı faaliyetlerin diğer sivil toplum kuruluşlarına göre büyük oranda daha fazla katkı sağladığı tespit edildi. Dağılımı da şu şekildedir: Eğitime yapılan harcamaların yüzdesi (%29,7), sağlık alanında (%44), kültür ve restorasyon alanında (%9,6), idari işler ve sivil toplum alanında ise %7,6, su, hijyen ve diğer faaliyetler alanında ise %7,3' tür. Bunların tamamı Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı tarafından Afrika, güney ve orta Asya ve doğu Avrupa, orta doğu ve diğer bölgelerde yürütülen sosyal çalışma ile ilgili faaliyet ve programlardır. Tüm bunlara ek olarak, TİKA'nın sunduğu hizmet ve faaliyetlerin yüzdesinin her yıl arttığı görülmektedir. Bu hizmetler de uygulanacağı ülkelerin ihtiyaçlarına göre dağıtılır (Tika, a.g.e).

3.3.2. Kadın ve Çocuk Alanı

TİKA'nın kadın sağlığı konusunda da sağlık desteği ve gerekli hizmetleri sağlamaktadır. TİKA'nın programlarında kadın ve çocuklara da ağırlık verdiği görülmekle beraber ayrıca tüm ülkelerde ortak iş birliği ile kadın sağlığının iyileştirilmesine yönelik yardım ve desteği de sağlamaktır. Kadın sağlığına pek özen ve ilgi gösterdiği ülkelere (Bolivya gibi) anestezi cihazı verilmiş, hastanedeki doğumlara yardımcı olunmuş, doğum esnasındaki ölümlerin oranı azaltılmış ve kadınların maruz kaldığı doğum sancılarını ortadan kaldırmıştır.

Ayrıca Filistin Devleti'nde, kadınların eğitimine yönelik sınıflar açarak, atölye çalışmaları ve programlar düzenleyerek, kadının statüsünü iyileştirmek ve aileyi korumak için sağlık desteği sağlamıştır. Kadınların gelirini artırmaya yardımcı olan alanlara odaklanmıştır. Ayrıca Gambiya Eyaleti'nde hizmet vermesi için Türkiye'nin Ankara ilinde 6 Afrikalı kadına eğitim verilmiştir. Kadın sağlığı, doğum ve kadın hastalıkları konusunda eğitim almış bu kişiler şu anda ülkelerinde halklarına yardımcı olmaya devam etmektedir.

Ayrıca Türkiye'ye Gürcistan Devleti'nden 9 doktor getirilmiş ve onlar da kadın sağlığı ve kadın hastalıkları alanında eğitim görmüştür. Ayrıca Özbekistan'dan da 8 kişiye eğitim verilmiştir. Kadın ve çocukların hastalıklarıyla ilgilenmek üzere eğitim desteği sağlanan Sudan da bu ülkelerden biridir. TİKA'nın Sudan'da sağlık alanında hizmet vermesiyle beraber kadın ve çocukların karşılaştığı hastalıklarla mücadele arttırılmış, tıbbi malzemelerin tedariki sağlanmış, atölye çalışmaları ve eğitim kursları verilmiştir.

TİKA, kadın ve çocuk sağlığı konusunda bilinçlendirme programlarının yaygınlaştırılması için de çalışmalar yapmaktadır. Ukrayna ve diğer ülkelerde kadın ve çocuk sağlığına özen göstermekte olup amacı sağlık, eğitim, üretim ve çeşitli alanlarda destek sağlamaktır. 2009 yılından beri TİKA çocuk ve gençlere yönelik estetik ameliyatları gerçekleştirmeye de devam etmektedir. TİKA tarafından içerisinde 19 doktor ve hemşireyi barındıran Entegre bir sağlık ekibi oluşturulmuştur. Aynı zamanda kozmetik ameliyatlarına da odaklanılmış ve 381 hasta için tıbbi muayene yapılmıştır. 139 hastaya çoğu estetik operasyon olmak üzere ameliyat gerçekleştirilmiştir. TİKA tarafından gerçekleştirilen ameliyatlar dudakta ve damakta yarık, yangım yanıkları gibi alanları kapsamaktadır. TİKA sağlık alanında gençlerin, kadınların ve çocukların bakımına yönelik kayda değer katkıları olan ilaç ve tıbbi malzemelerinin temini için de çalışmıştır. Bununla birlikte, sağlık alanında da destek vermeye devam etmektedir. TİKA'nın birçok ülkede hastaneler inşa etmek için çalıştığı unutmamalıdır. Yapılan araştırmalara göre, Gambiya'da da kadınların üçte birinin şiddete maruz kaldığı ve kadına yönelik şiddet sonucu aile parçalanmasına maruz kalan çocuk sayısının arttığı tespit edilmiştir.

TİKA'nın kadına yönelik şiddeti azaltmak için sığınma evleri kurulmasına yönelik faaliyetleri bulunmaktadır. Buna ek olarak, kadınlar için ilaç, ekipman ve giysi teminine yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Sığınma Evleri ise kadına yönelik şiddetin önlenmesi,

kadınların tüketici yerine üretici olmaları için bilinçlendirme programlarımızın yapılması, el sanatları ve kadınların yaptıkları bazı mesleklere yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması için çalışmıştır (Tika, 2015).

Kamerun da kadına yönelik şiddetin çok olduğu ülkelerden birisidir. TİKA'nın sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak şiddete maruz kalan kadınları korunmasına destek olduğu tespit edilmiştir. TİKA, hastanelere erişimlerini kolaylaştırmak için şiddete maruz kalan kadınları bir araya getirmiş, yerleşim merkezleri ve mesleki eğitim merkezleri ile mali durumlarını iyileştirmiştir. Bütün bunların amacı, kadını ve toplumu şiddete, yoksulluğa, aile parçalanmasına ve diğer sosyal sorunlara insanları maruz bırakan olumsuz durumları ortadan kaldırmaktır (Bayar, 2019).

3.3.3. İnsani Yardım Alanı

TİKA'nın çalışma alanlarından biri sosyal alan olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin içinde ve dışında yardım sağlamakta olan TİKA- ayrıca, doğal olmayan, beşerî sebepler (savaşlar) ve insan müdahalesi olmayan doğal afetlerden (deprem, sel, vb.) etkilenenlere insani yardım sağlamaktadır. Devletlerin yetersiz kaldığı durumlarda insani yardım sağlamaya devam etmekte ve kimi zaman diğer ülkelere destek sağlamak için çalışmaktadır. TİKA, Türk Kızılay'ı ve Afet ve Acil Durum Müdürlüğü AFAD Türkiye'yi en çok temsil eden kuruluşlar arasında yer almakla birlikte, faaliyet gösterdikleri bölgelerde büyük miktarlarda yardım sağlamaktadırlar.

Ayrıca, Türkiye'nin dil, inanç, ırk, kültür veya siyasi statüden bağımsız olarak çeşitli ülkelere yardım sağladığı ve aynı zamanda iş birliği ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasıyla ilgilendiği görülmektedir. Bunun 2019 yılındaki yüksek krizlerin bir sonucu olduğu görülmektedir. Ülkelerin her birinde (Yemen, Kongo, Güney Sudan ve Suriye), Venezüella ve diğer ülkelerde artan sosyal ve politik kriz, yardım etme kabiliyetine sahip bazı ülkelere insani yardımın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Araştırmalar ayrıca dünya nüfusunun %16'dan fazlasının uzun süreli krizler içinde yaşadığını ve kıskançlığın sona erdiğini kanıtlamaktadır.

Ayrıca son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde krizlerin sürekli arttığı belirtilmektedir. Dünyada insani krizlerden muzdarip ülke sayısı 2005 yılında 13 olarak tahmin edilmiştir. 2019 yılında sayının 31 ülkeye artması güven verici değildir. Bu, gelecekte büyük bir

krizin yaşanacağını göstermektedir. Krizlere neden olan en büyük etkenlerin iç savaşlar, ekonomik bozulmalar ve çatışmalar olduğunu görülmektedir, bu etkenler yoksulluk oranını arttırarak, göçü zorlar ve sorunların çoğalmasına neden olur.

Yapılan araştırmalara göre Türkiye'nin en fazla mülteci kabul eden ülkelerden biri olduğu açıktır. Türkiye, Suriyelilerin ülkelerinde yaşadıkları zor koşullar medeniyle topraklarında 3,5 milyon Suriyeli kabul etmektedir. Aynı zamanda çok sayıda Afgan, Yemenli, Iraklı ve dünyanın diğer ülkelerinden insanları da alıyor. Yaşadıkları zor koşulların sorucuda Türkiye'ye yerleşmektedir. Türkiye'nin insani yardıma yaptığı katkının oranı 6,7 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir ve en fazla insani yardım yapan ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca iş birliğini ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kalkınma ve insani yardım faaliyetlerini her yönden sürdürmektedir (TİKA, 2020).

3.4. TİKA'nın Sudan'daki Sosyal Hizmet Faaliyetleri

3.4.1. Bağımlılıkla Mücadele

2018 yılında yayınlanan Dünya Uyuşturucu Raporuna göre dünyada genel olarak toplumun güvenliğini ve emniyetini tehdit eden olgulardan biri olan uyuşturucu kullanımının, uyuşturucu bağımlısı gençler ve çocuklar arasında kullanma oranındaki artışın fazla olmadığı belirtildi. On altı veya on yedi yaşından büyük (Kalkınma Bakanlığı, 2018).

Uyuşturucu bağımlılığı olgusu, toplumun büyüme eksikliğinin nedenlerinden biridir, bu nedenle Sudan hükümeti, psikolojik ve zihinsel hastalıkların yanında toplumu tehdit eden sosyal sorunlardan arınmış normal bir nesil ortaya çıkarmak için bunu toplumun güvenliği ve emniyeti için ortadan kaldırmaya çalışıyor.

Sudan devleti, bireylere bilinçlendirme programları, danışmanlık ve maddi-manevi destek sağlayan bazı yerel, uluslararası ve bölgesel toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde uyuşturucu kullanımını durdurmak için katı önlemler alınmasını teşvik etmesi ve uygulamak amacıyla sosyal koruma programlarında çalışmaktadır (Mohammed Ahmed Ali, 2016).

Sosyal Kalkınma Bakanlığı ve Sudan hükümetinin gençler ve sürülmüş çocuklar arasında uyuşturucu kullanımı olgusunu ele almasında, uyuşturucu bağımlılığı tehlikesinin rolü

açıkça görülmektedir. Bu nedenle Sosyal Kalkınma Bakanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) himayesinde Hartum 'da, Sudan Bint Malaki Teşkilatı ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı işbirliğinde, yirmi üç ülkenin temsilcilerinin katılımıyla iki konferans düzenledi (TİKA, 2021).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), uyuşturucu bağımlılığı tedavisi ve rehabilitasyonu için Sudan Sosyal Kalkınma Bakanlığı ve Bint Malaki ile işbirliği içinde geçen yıl Sudan'da özellikle Hartum kentinde gerekli desteği sağlayan taraflardan biridir. Bint Malaki Teşkilatı, rehabilitasyon programları yürütmüş ve uyuşturucudan iyileşenlere alet, malzeme temininde her türlü maddi ve manevi destek sağlamıştır.

TİKA'nın odaklandığı ve sosyal hizmetle ilgili programlar, madde bağımlılığı sorunundan kurtulmak isteyen, rehabilitasyonuna ve sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılmasına yardımcı olacak gerekli önlemleri almak isteyen bireylere yöneliktir, Ayrıca toplum yük olmak yerine, (berberlik - demircilik - bakım gibi) bazı mesleklerde çalışıp üretken ve kendi kendine yeten bireyler olabilmeleri ve çalışmalarının sonucunda kendi paralarını kazanabilmeleri için yaklaşık 150 uyuşturucu bağımlısının rehabilitasyonu ve mesleki eğitimleri üzerinde çalışmıştır (Anadolu Ajansı, 2021).

Bu program araştırmacının bakış açısından Sudan devleti içinde övgü ve takdir görmüştür. Uyuşturucu bağımlılığı alanında iyi bir hizmet sunduğunu düşünmektedir ve bu tüm bağımlıları kendilerine dikkat etmeye ve onları tedaviye davet etmeye davet etmektedir. Madde bağımlılığı tehlikesinden kurtulmak ve ihtiyaç duydukları anlarda onlara destek ve tavsiyelerde bulunmak, Türk Koordinasyon İşbirliği Ajansı'na göre madde bağımlılığı alanında sosyal hizmetle ilgili önleyici ve tedavi edicilik noktasında büyük önem arz etmektedir (TİKA, t.y).

Sudan'da uyuşturucu bağımlılığı ve rehabilitasyon sorununun tedavisi, Sudan devletinin ilgilendiği programlardan biridir. Sudan'da Sosyal Kalkınma Bakanlığı tarafından çalışmalar sürmektedir (Osman, 2018).

Yürüttüğü programlardan biri de TİKA'nın ve Bit Malaki Derneği'nin desteğiyle olmuştur. Konferansa, uyuşturucu kontrolü ve rehabilitasyonu amacıyla Sudan'da düzenlenen konferansa dünyanın dört bir yanından 23 ülkeden temsilciler katılmaktadır.

TİKA'nın temsilcisi amaçlarının gençlerin karşı karşıya olduğu riskleri azaltmak için Sudan'daki uyuşturucuyla mücadele programlarını desteklemek olduğunu söylemiştir.

Ekonomik ve sosyal kalkınmanın önündeki engellerden birinin de madde bağımlılığı olduğu bilinmektedir. TİKA bağımlılık tedavisine yardımcı olacak ekipman ve makinelerin sağlanması için de çalışmaktadır. Ayrıca bağımlılıktan kurtulan gençlere profesyonel destek sağlanması için gayret gösterilmekte olup program ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlama çerçevesinde yürütülmeye devam etmektedir (TİKA, 2021).

3.4.2. Korumaya İhtiyacı Olan Çocuklar

Destek sağlayan Türk Kızılayı Vakfı ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından, Selden etkilenen bölgelerde çocuklar için dört adet spor sahası inşa edildi. Ayrıca çocuklar için iki eğlence parkının kurulması üzerinde çalışıldı (birincisi Bahri Hartum şehrinde ve ikincisi Damazin şehrinde, mavi Nil Eyaleti). Damazin şehrinin ilk çocuk parkı olarak kabul ediliyor ve çocukların boş zamanlarını geçirmeleri için bir fırsat yaratmak adına güzel bir çalışma olmuş (Sabah, 2020).

Uluslararası düzeyde kutlanan 23 Nisan Uluslararası Çocuk Festivali'ne çocukların katılımını desteklemek için çalıştı, sloganlarıyla çocukların güven ve barış içinde yaşamasını, kardeşlik, sevgi ve dostluk bağlarını güçlendirmesini teşvik etti, ayrıca 23 Nisan etkinliğine katılımları için çocuk ve öğretmenlerin ulaşım arabaları TİKA tarafından temin edilmiştir (TİKA, 2017).

TİKA'nın, Bit Malaki Derneği ve Sudan'daki bazı yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa, uyuşturucu bağımlısı gençler için rehabilitasyon programları düzenlemiştir. Onları rehabilite etmek ve üretken bireyler haline getirmek için, Bit Malaki Teşkilatı da onlara eğitim vermektedir. TİKA mesleklerini icra etmeleri için de ayrıca makine ve teçhizat sağlamıştır.

Çok sayıda yetkilinin organize edildiği konferansta, Türkiye Cumhuriyeti'nin Sudan Devleti Büyükelçisi (İrfan Nazir Olu), uyuşturucudan kurtulan yaklaşık 150 çocuk ve gence yeterli desteğin sağlandığını belirtmiştir- Bağımlılıkla mücadele eden bireylerin sağlığına kavuşmaları için Bit Malaki Derneği yardımcı olmuş ve bireyleri profesyonel olarak eğitmek için çabalamıştır.

Aynı zamanda TİKA gençler inüretken bir birey ve üretim sürecine katkıda bulunan bir kişi olması için gereken araç ve gereçleri sağlamaktadır. Son olarak sivil toplum kuruluşlarının oynaması gereken asıl rol toplumun gelişmesine katkıda bulunmak, toplumu karşı karşıya olduğu olumsuz olgulardan kurtarmaya çalışmak, güvenliğini ve emniyetini tehdit eden tüm unsurların da ortadan kaldırılmasına yardımcı olmaktır (TİKA, 2020).

3.4.3. Engellilere Yönelik Faaliyetler

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın Sudan Devleti'nde katkı sağladığı çalışmalardan biri de engelliler alanıdır. Engellilik alanında bazı çalışanlar için yeterli eğitim sağladı. Ortez ve protez alanında eğitime odaklandı. Yaklaşık on beş gün süren eğitim, Ankara Üniversitesi ile işbirliği içinde KCH'den uzman, fizyoterapist ve teknik kursiyerlerden oluşan yaklaşık on eğiticiye eğitim verildi.

Sudan'da engelli hastaların engelliliğe uyum sağlamaları için eğitim ve rehabilitasyon programlarının desteklenmesine ve engellilerin toplumla ilişkisinin güçlendirilmesine katkıda bulunmuştur. Engellilerin üretken bireyler olmaları ve topluma kazandırılmaları için çalıştaylar, destekleyici eğitimler ve eğitim olanakları açmak için de çok çalıştı. En büyük katkı, engelliler için yeni fırsatlar yaratılmasına katkı sağlayan bu başarılı sosyal projeye TİKA Ajansı'nın desteğidir (TİKA, 2019).

Tika, eğitime katılmak için gelen ekiple birlikte Sudan'dan üç engelli çocuğu da getirerek onlara yeterli bakım ve tedavi sağladı, Burada sosyal hizmetin maddi ve manevi destek sağlamadaki rolü ortaya çıkmaktadır. Tüm bu faaliyet ve programlar, Sudan'da Sosyal Kalkınma Bakanlığı tarafından bazı kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmektedir. TİKA'nın bu projeye katılımı, engelliler ve toplumun gelişimine katkıda bulunan kursiyerler için yeni yaşam fırsatları açmaktadır (Anadolu, 2018).

Sosyal hizmet veya sosyal hizmet uzmanı, engellilerle çeşitli alanlarda çalışır: psikolojik hizmet ve engelli kişinin kabulüne yardımcı olur, sağlıkta, tedavi ve tedaviye katkıda bulunan araçlar sağlar, eğitim hizmetleri alanında sağlar. Engelliliğin türüne göre hizmet, öğretim yöntemi ve araçları ile onlara hizmet vermektedir. Sosyal hizmet açısından, toplumda bu fenomeni azaltmak için engelli kişinin durumunu incelemeyi ve sosyal rehabilitasyon programları ile tedavi gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Aktürk, 2012).

Engelli kesimi, devletin özel bir özen ve dikkat göstermesi gereken kesimlerden biridir. Engelli kesimiyle başa çıkmanın uygun ve modern yollarını belirlemek için, engellilik ve rehabilitasyon alanındaki çalışanların bile sürekli eğitim ve rehabilitasyona ihtiyacı vardır. Ayrıca TİKA'nın Hartum'daki Sudan Özürlülerin Rehabilitasyonu Meslek Yüksek okulu- ve Ankara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu) ile ortaklaşa bir eğitim programı yürütmüştür. Programın süpervizörlüğünü yapan TİKA, ortoz ve protez eğitimi vermektedir.

Ayrıca protez uzuvları olan insanlarla uğraşmanın modern yöntemlerini de netleştirmiştir. Üstelik eğitim için gelen ve engelliler için ortopedik tedavi gören ekiple birlikte getirilen 3 engelli Sudanlı 'nın da getirilmesi için Türk hastanelerinde çalışmış, aynı zaman da Sudan'da öğrendikleri engellilere yönelik eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılarak eğitimlerini Türkiye'de alan Sudanlı kursiyerlerin de yararlanması çağrısında bulunmuştur (Haber Ajansı, 2018).

Bütün bunlardan sonra TİKA'nın Türk hükümetinin dış dünya ile ilişkilerini genişletmek için kullandığı dış politika araçlarından biri olduğu bilinmektedir. Ayrıca iş birliği ve sürdürülebilir kalkınma için çalışmaktadır. Bunun amacı toplumlarda yoksulluk olgusu gibi olumsuz olguların ortadan kaldırılması, ihtiyaç anında ülkelere gereken yardımın sağlanmasıyla Türkiye'nin aydınlık yüzünün gösterilmesidir.

Dünya ülkelerine Türkiye'yi ve ortak bağları olan ülkelere Türk kültürünü tanıtmakla beraber TİKA'nın çalışma alanlarının çok geniş olduğu bilinmekte ve burada sosyal hizmet alanıyla da ilgilenilmektedir. Üstelik TİKA'nın sosyal hizmet alanı ile ilgili çalışma yönlerine yaşlıları, kadınları ve çocukları dahası özel ihtiyaçları olan kişilerden uyuşturucu bağımlılarına da acil insani yardım, eğitim, öğretim, bilinçlendirme programları ve çeşitli sağlık hizmetlerini sağlamaktadır. Açıkçası burada TİKA'nın sosyal, ekonomik, kültürel kalkınma ve ülkeler arası siyasi ilişkiler alanında büyümenin ve ortak iş birliklerinin sağlanması amacıyla geniş alanlarda çalıştığını söyleyebilir.

3.4.4. Kadın ve Aile Hizmetleri

TİKA'nın Sudan'da Bint Malaki Teşkilatı ile işbirliği yaparak kadınlara gerekli desteğin sağlanması, dikiş ve aşçılık eğitim merkezinin açılması için çalıştı. Tika, Sudan'ın başkenti Hartum 'da tekstil, yiyecek ve içecek tedarik etti. Programın amacı, sürülmüş ve

uyuşturucu bağımlılığından kurtulan kadınlara bir gelir kaynağı sağlamak yoluyla desteklemektir. Bint Malaki Teşkilatı'nın bu alandaki rolü, sürülmüşler ve uyuşturucu bağımlıları gibi savunmasız ve dezavantajlı gruplar için farkındalık artırma faaliyetleri, rehabilitasyon ve mesleki eğitim uygulamalarına odaklandığından TİKA'dan çok farklı değildi.

TİKA Hartum Koordinatörü Sn. Bilal Özdan, mesleki eğitim ve üretimde malzeme konusunda yardımcı olacaklarını belirtti. Eğitim, bilinçlendirme ve rehabilitasyon faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkı sağlanacak ve bu projeden faydalananların geçim kaynakları sağlanacaktır (TİKA, 2020).

Bu proje toplumdaki olumsuz olguları ortadan kaldırmak ve üretime katkı sağlamak amacıyla yaklaşık 15.000 kişiye fayda sağlayacaktır. Bu, Sudan'da toplumdaki olumsuz olguları ortadan kaldırmak ve ekonomik- sosyal kalkınma sürecine katkıda bulunan bir nesil yaratmak için TİKA Ajansı ve Bint Malaki Derneği için bir başarıdır (TİKA, a.g.e).

3.4.5. Üretim

Üretim alanında, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), dar gelirli Sudanlı kadınlara kendi projelerini kurmaları ve üretime katkı sağlamaları için maddi destek sağladı. Destek faaliyetleri kapsamında elliye yakın kadına destek verildi. TİKA'nın sağladığı bu destek somuttu, destek alan kişi ve ailelere yansıdı ve üretken hale geldi.

Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için, TİKA'nın 10 dikiş makinesi, deri endüstrisi için 10 makine, 10 fırın ve kadınların baharat üretimi için 10 makine bağışladığı Sudan El Sanatları Derneği tarafından onlarca kadına eğitim verildi. Sunulan tüm etkinlik ve programlardan kadınlar yararlandı. Ailenin gelişimine ve desteğine katkıda bulunanlar oldular.

Sudan Mesleki ve Teknik Eğitim, Sudan İplik ve Dokuma Atölyesi, Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezlerinde: TİKA tarafından Sudan-Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi bünyesinde kurulan tekstil atölyesinde, sertifika sahibi kursiyerlere tekstil fabrikalarında çalışma imkânı sağlanıyor (TİKA, a.g.e.).

Sudan İplik ve Dokuma Atölyesi Sudan Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinde Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezinde: Sudan Türk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi

Başkanlığı bünyesinde TİKA tarafından kurulan tekstil atölyesinde sertifika sahibi kursiyerlere iş imkânı sağlanmakta, yani tekstil fabrikalarında çalışmaktadır (TİKA, 2017).

3.4.6. Sağlık Hizmetleri

TİKA'nın sağlık alanında yürüttüğü bir dizi faaliyet, görev ve programı bulunmaktadır. Bu faaliyetler Türkiye'de özel olarak uygulanmamakta, ortak işbirliği içinde olduğu her ülkenin ihtiyacına göre uygulanmaktadır. Bu faaliyetler: hastane inşa etmek, yenilemek ve işletmek, tıbbi ekipman, destekleyici cihaz ve malzeme temini, sağlık kontrolleri yapmak ve uzman ekiplerle Tıbbi sorunların (özellikle anne ve çocuk sağlığı) çözümüne yönelik çalışmalardır. Ayrıca sağlık bilincini artırmaya yönelik faaliyetler, ambulansların temini ve teçhiz edilmesi, uzman doktor ve sağlık çalışanlarının uzmanlar eliyle yetiştirilmesi, yetersiz beslenme ile mücadele ve tedavi hizmetlerinin sunulması ile ilgilenmektedir. Bu ve diğer görevler, genel olarak sağlık alanında TİKA tarafından üstlenilen faaliyetler olarak yapılmaktadır (TİKA, a. g.e).

Türkiye hükümeti, 2014 yılında çalışmaya başlayan Sudan'da Nyala Türkiye Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin yapımında TİKA gözetiminde çalıştı. Bu hastane sağlık alanına katkıda bulundu ve yaşanan bazı hastalık ve ölümleri (çocuklar ve anneler) azalttı. Bu, Sudan ile Türkiye arasındaki ilişkileri sağlık alanında ve tüm alanlarda geliştirdi. 46 yoğun bakım yatağı, 3 ameliyathane, 2 doğumhane ve 1 tam teşekküllü hastanenin radyoloji ünitesi 150 yatak kapasiteli bir laboratuvar ile hizmet vermeye devam etmektedir (Yelek, 2020).

Aynı zaman da bir laboratuvar da eğitim ve hizmet vermeye devam etmektedir (Sosthenes, 2019).

Türk Nyala Hastanesi'nde çalışan tüm kadrolar Sudan ve Türkiye'den olup, tüm bilimsel yöntem ve yöntemlerle hastalara tedavi hizmeti vermekte olup, hastanede görev yapan tıbbi kadrolara yönelik atölye çalışmaları ve eğitim kursları da vermektedir. Buna ek olarak TİKA'nın Sudan'daki faaliyeti sadece Nyala Hastanesi ile sınırlı kalmayıp, Sudan Sağlık Bakanlığı (Onsekiz Mart Üniversitesi et al., 2018).

İle iş birliği içerisinde birçok hastanenin desteklenmesine katkıda bulunmuştur. Umm Dam Hastanesi'nde kadın hastalıkları bölümü kurulması, Sudan Türk Tıbbi Yardım Derneği'ne (TİKA, a.g.e).

Ekipman tedarik ediyor. Ayrıca, tüm mültecilerin sağlık hizmeti aldığı Kassala Valiliği'ndeki Eritreli mültecilerin en büyük buluşmasını içeren Cerab kampındaki sağlık tesisleri ile mültecilere destek sağladı (TİKA, a.g.e.).

İnsanların temiz ve içilebilir suya erişimini sağlamak için Sudan'ın bazı bölgelerinde kuyular kazmak için de çalıştı, Sudan'ın bazı bölgelerinin temiz suya erişim sıkıntısı çekmesi nedeniyle TİKA ile bazı yerel ve uluslararası kuruluşlar bu faaliyete katkı sağlamıştır.

TİKA'nın Sudan'da sağlık alanın da yaptığı programlar ve hizmetler katkı olarak görülmektedir. TİKA, bireye, topluma ve topluma hizmet etmekte, onlara bilimsel yöntem ve yöntemlerle sağlık hizmeti sunmakta ve sağlık hizmeti aracılığıyla insan unsurunun korunmasına yardımcı olmaktadır (Board, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti devletinin Sudan devleti ile güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır, diğer Afrika ülkeleriyle karşılaştırıldığında 2015 yılında Türkiye'nin Sudan'a yaptığı yardımların tutarının 22,0milyon ABD doları olduğu tahmin edilmektedir (Kadıoğlu, 2019).

Sudan'da bulunan Türkiye Nyala Araştırma ve Araştırma Hastanesi, sağlık alanında Türkiye'nin Sudan'a sağladığı hastanelerden biridir. TİKA'nın Sudan'da sağlık alanında yaptığı en büyük çalışma olarak kabul edilmekte olan bu hastane 2014 yılında kurulmuştur. Hastane 46 yoğun bakım yatağı içerir, üç ameliyathane ve İki adet doğum odası ve tam donanımlı bir radyoloji ünitesi, bir laboratuvar ve 150 yatak, bunlar hastane içinde bulunan kaynaklardır.

Aynı zamanda 2019 yılında, bu hastane bulunan 10 bin hasta tedavi edilmiştir, hastalığın türü hastanın sağlık durumuna göre değişmektedir. Üstelik yapılan istatistiklere göre, Türk Nyala Eğitim Hastanesi'nde çalışan Türk işçi sayısının 53 Türk ve 314 Sudanlı olduğu tahmin edilmektedir. Yapılan istatistiklere göre, yapılan ameliyatlara sayısı 2091 olarak tahmin edilmektedir, ameliyatlara %100 başarılı olmuştur. Bu durum Sudan'da yürüttüğü sağlık faaliyeti ile bağlantılıdır (TİKA, 2019).

TİKA, Sudan'daki sağlık altyapısının iyileştirilmesiyle de ilgilenmektedir. Amacı hastalıklardan arınmış sağlıklı bir toplum yaratmak için, sağlık alanındaki faaliyetleri ve programları arasında gerekli sağlık hizmetini vermektir. Hamile kadın ve çocukların sağlığına yönelik endişeleri artırarak ve sağlık faaliyetleri yaparak anne ve çocuk ölümlerini azaltmaktadır. Verilen hizmetin kalitesini artırmak için çalışmaktadır. Sağlık hizmetlerine doğru şekilde erişimi kolaylaştırmaktadır. Sudanlı doktorların Eğitimine yönelik kurslar, farkındalık faaliyetleri ve programlar yürütmektedir. Korona pandemisi sürecinde son dönemde gerçekleştirdiği programlar arasında: korona pandemisinin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak için tıbbi destek sağlamak da bulunmaktadır.

TİKA'nın Sudan'daki çalışma alanları kültürel alanla ilgilidir Osmanlı'dan günümüze Sudan devleti ile Türkiye'nin kültürel alanda ilişkileri sürdürülmüştür. Sudan ve Türkiye arasındaki ortak tarih ve kültür, kültürel ve sosyal ilişkilerin devam etmesine ve görüş yakınlaşmasına neden olmaktadır. Sudan'daki TİKA, iki ülke arasındaki iş birliğini geliştirmektedir bu bağlamda amacı, kalkınmayı sağlamak ve ortak kültürel mirasa dikkat çekmek, çeşitli çalışmalar, faaliyetler ve programlar yürütmektir.

3.4.7. Eğitim Faaliyetleri

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA, Sudan'da bireylerin hemen işbaşı yapması ve edindiği bilgi ve becerileri ekonomik faaliyete dönüştürmesi için eğitime önem vermiş, katkılar, faaliyetler, programlar, maddi ve manevi destek sağlamıştır. TİKA'nın eğitim alanına katkısı Sudan'da Millî Eğitim Bakanlığı ile koordineli olarak yürütülmektedir. Eğitim alanında sağladığınız tüm faaliyetler hedeflenmiş olarak kabul edilir ve hedeflere çok kolay bir şekilde ulaşır. Eğitimcilerden biri de bu projenin sevgiyi, iletişimi, sivil eğitim değerlerini, insani diplomasiyi, kamu diplomasisini, barış ve istikrarı, milli değerleri ve yoksul aileleri destekleyen pozitif gönüllülük kavramına yeni bir kilometre taşı eklediğini söyledi ve vatansever duyguları da içerir (TİKA, a.g.e).

Sudan Devleti ile Türkiye arasında eğitim ve öğrenci değişimi ile ilgilenen TİKA, Hartum Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden yaklaşık 31 Sudanlı öğrencinin Ankara Üniversitesi'ne eğitime gönderilmesi ve Sudan Merkezi'nin kurulması için çalışmalar yaptı. Mesleki ve Teknik Eğitim için tüm araç, gereç ve kadroları temin etmiş olup, Yapılan istatistiklere göre şu ana kadar merkezde eğitim alan kursiyer sayısı yaklaşık 2500'e ulaştı.

El-Fasher Üniversitesi kütüphanesinin, Kur'an-ı Kerim'in ve diğer kütüphanelerin hazırlanmasında çalıştım. TİKA'nın eğitim alanında faaliyetler ve katkılar yaptığını gördüğümüz için, eğitim sürecini yaygınlaştırmaya yardımcı olan atölye çalışmaları ve eğitim kursları üzerinde de çalışmaktadır. Ayrıca TİKA, Sudan'da toplumsal kalkınmayı sağlamak, kursiyerlere iş olanakları yaratmak ve bireylerin üretime katılım olanaklarını artırmak amacıyla çeşitli eğitim alanlarında eğitimler vermektedir.

Ayrıca eğitim alanında etkili olan çalışmalardan biri de Sudan'da anne ve çocuk ölümlerini azaltmak amacıyla 2014 yılında Hartum Uluslararası Ebelik Eğitim Merkezi'nin kurulması oldu ve bu merkezin somut bir rolü oldu. TİKA, Sudan'da eğitim yoluyla ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak için eğitim faaliyetlerini Sudan devleti içinde kişiler arasında ayırım yapmadan gerçekleştirdi. Ayrıca Sennar şehrine bağlı Rimaş köyünde bulunan anaokulunun rehabilitasyonunun kurulması için çalıştı. TİKA'nın eğitim alanındaki katkıları etkin bir katkıdır ve en büyük rolü Sudan eğitim kurumları ve bakanlıkları ile Sudan'daki aktif grupların bu sürece destek verme ve eğitim yoluyla kalkınmayı gerçekleştirebilecek nesillerin oluşmasına katkıda bulunma rolü oynamıştır (TİKA, 2017).

TİKA'nın eğitim alanında yürüttüğü birçok faaliyet ve program bulunmaktadır. Hartum Üniversitesi'ndeki öğrenciler için yaz projesiyle ilgilendi ve öğrenci değişimi konusunda Hartum Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden 31 Sudanlı öğrenciyi Ankara Üniversitesi'nde eğitim için getirdi Sudan Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde Sürekli Eğitim Merkezi'ni kurdu, Türkiye ile Sudan arasında online eğitim için Sudan Üniversitesi'nde iki salon ayırımı ve Türkiye'den Sudan'a çok sayıda uzman ve eğitmen götürmüştür. Ayrıca Türk üniversitelerinden Çankırı Karatekin Üniversitesi'ne Sudan'dan 20 kişi getirilmiştir, Türkiye'deki üniversitelerden biri olan Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde ise iki ülke arasındaki eğitim alanında akademik değişim, günümüzde de devam etmektedir.

Sudan'daki Türk İş adamları Derneği, haftada üç gün Türkçe dil kursları düzenlemektedir. TİKA'nın raporlarına göre, Sudan halkının bugüne kadar devam eden Türkçe kurslarına büyük ilgi gösterdiği belirtilmiştir. Hartum Üniversitesi'nde Türkiye çalışmaları Bölümü'nü kurmayı hedeflemektedir. TİKA ara sıra Sudan bazı eyaletinde gençlik bilinçlendirme kampanyaları yürütmektedir. Bunun amacı işsizlik, uyuşturucu kullanımı

ve diğer alanlar dahil olmak üzere gençlerin karşı karşıya olduğu tehlikelere karşı farkındalık üretmektir.

3.4.8. Yaşlı Hizmetleri

Yaşlılar alanında, Güney Darfur Eyaleti'nin Nyala kentindeki bazı ailelere, yetimlere, yaşlılara ve muhtaçlara gıda paketi dağıtımı konusunda da çalışmalar yaptı, TİKA, Sudan devleti ile toplumun gelişimine katkı sağlamak amacıyla Sudan'daki sosyal faaliyetlerine devam etti (TİKA, 2016).

TİKA, dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşlılara ihtiyaçlarını karşılamak için sağlık ve sosyal hizmetler, barınma, maddi ve manevi destek olmak üzere birçok hizmet vermiştir, Araştırmacı, TİKA'nın yaşlılar alanındaki katkısının çok ve çeşitli olduğunu ve her ülkenin ihtiyacına göre değiştiğini ancak Sudan'da bu alanın çok zayıf olduğunu tespit etti (NAWABİ, 2019).

3.4.9. Mültecilere Yönelik Çalışmalar

Kendi ülkelerinden güvenlik amacıyla göç eden mülteci sayısında en yüksek artış olan ülkelerden biri de Sudan 'dır. Sudan'a gelen mültecilerin çoğu Çad, Eritre, Yemen, Suriye, Güney Sudan ve diğer ülkeler 'den gelmektedir. Sudan devleti, sosyal yardım kuruluşları ve bazı yerel, uluslararası ve bölgesel sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli desteği sağladı (OCHA, a.g.e.).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı TİKA, 1000 Eritreli 'ye 20 ton gıda yardımı yaptı. Mültecilerin yaşadığı zor koşulları hafifletmek için Ramazan ayı nedeniyle Doğu Sudan'daki kamplarda kalıyorlar. TİKA Sudan ofisinin planlarına göre, mülteci kamplarında eğitim, sağlık ve altyapı alanında farklı uygulamalar amaçlamaktadır. Bu, mültecilere yardım ve destek amaçlı tamamen sosyal bir çalışmadır (Dikgazete, 2021).

Vatandaşların bazı temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaları ve Korona salgınının getirdiği şartlar nedeniyle Tika, Eritre-Sudan sınırındaki Kassala kentinde yaklaşık 2 bin aileye 34 ton gıda yardımı yaptı. Ramazan ayı vesilesiyle ihtiyaç sahiplerine Ramazan torbaları dağıttı (Tika, a.g.e).

3.4.10. Yoksullukla Mücadele

Yoksulluk, bilim adamlarının ortadan kaldırmak için açıklayamadığı sosyal sorunlardan biridir. Ülkelerde yoksulluğa yol açan birçok neden ve faktör vardır (Ak, 2016).

Sudan'da kaynakların yanlış kullanımı, Sudanlı insan kadrosuna yatırım eksikliği, savaşlar ve silahlı çatışmalar sonucu olabilecek birçok neden ve siyasi istikrarsızlık da Sudan'daki yoksulluğun nedenleri arasında sayılmaktadır. Neredeyse zayıf olan birçok sebep de vardır, yani “Hastalık- İlgisizlik vb” (Towards et al., 2020).

Yoksullukla birlikte sosyal hizmetin amacı, üreten, günlük sorunlarını çözebilen ve durumdaki değişikliklere uyum sağlayabilen özgür ve bağımsız insanlardan oluşan bir topluluk yaratmaktır (TİKA, 2019).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Sudan'da yoksulluğun ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak amacıyla eğitim, atölyeler, kurslar ve okulların restorasyonu dahil birçok alanda çalışmalar yapmış, tarım alanında gerekli teçhizatı sağlamıştır. Sağlık alanında, bireylere gerekli tıbbi bakımı sağlamak, ilaç ve tıbbi malzeme temin etmek, sağlıklı su sağlamak ve kuyu kazmak; gıda alanında, afetlerden, krizlerden ve yerinden edilmişlere gıda, oruç çantası dağıtımı gibi görevleri gerçekleştirmiştir. Amaç, olumsuz olguları ortadan kaldırmak ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmaktır (TİKA, 2018)

Sudan eski çağlardan beri Türk devleti ile iş birliği ilişkisi içinde olan ilk ülkelerden biridir. Sudan'da Türk dış politikası, programları ve faaliyetleri ile ilgilenen TİKA'nın bir ofisi bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, iş birliği ve yardım TİKA tarafından Sudan'da sunulanlar aşağıdaki gibi ayrılmaktadır: TİKA'nın Sudan'da sunduğu hizmetlerin %35'inin sosyal hizmetler 'de ve altyapı alanında olduğu, %30'unun da sağlık alanında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca %12'si eğitim alanında ve diğer %12'si ise su temizliği, sondaj kuyuları ve çevre koşullarındadır. Üstelik TİKA'nın farklı çalışma alanları olduğunu da unutmamak gerekir; idari, sivil ve ekonomik altyapı alanında, eğitim alanında, hayvan, tarım ve faaliyet gösterilen diğer alanlarda yapmaktadır (TİKA, 2015). Bunların haricinde Sudan'da özel olarak gerçekleştirilen hizmetler de mevcuttur. Bu çalışmalar şu şekilde sıralanabilir:

3.4.11. Ortak Mirasın Korunmasıyla İlgili Çalışmaları

TİKA, Sevakın limanında bulunan gümrük binalarını yenilemiş Sudan'da Osmanlı döneminden kalma iki caminin yanı sıra Hartum'daki Ulu Cami'nin restorasyonunda da çalışmıştır. 2008 yılında TİKA Sultan Ali Dinar'ın Sudan'ın Darfur kentindeki evinin veya sözde müzenin restorasyonu ile ilgilenmiştir. Türkiye, İngilizlerle savaşmak için Osmanlı İmparatorluğu'nun yanında yer alan Sudanlı kahraman Ali Dinar'ın anısına her yıl düzenli olarak evini yenilemektedir (Sabri Rashedi, 2020).

3.4.12. Temiz Suya Erişim Çalışmaları

TİKA Sudan'a geldiği günden bu bugüne kadar, sağlıklı suya sahip olmayan bazı köylerde kuyu da kazmaktadır. TİKA Sudan'da temiz su elde etmek için uyguladığı projelerle özellikle Sennar Eyaleti'nde 9000 bin kişiye bölgede temiz su sağlamıştır. Bunun amacı temiz suya erişim sıkıntısı yaşayan karşılaştıkları sağlık sorunlarını ortadan kaldırmaktır. Ayrıca Sudan'da 5 farklı eyalette 36 su kuyusu açılmıştır (MSSD, 2018). Temiz su sağlamak için proje, TİKA tarafından yürütülmüştür. Temiz suya erişimlerini kolaylaştırarak sağlık problemlerinin oluşmasına engel olmuştur (TİKA, 2017).

3.4.13. Tarım ve Hayvancılık Destekleri

TİKA altyapı, zenginlik ve hayvancılığı desteklemekle ilgilenmektedir. 2012 yılında Sudan'da Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile iş birliği yapmıştır. Sudan Genetik Kaynaklar ve Suni Tohumlama Merkezi'n kurarak TİKA Sudan'da hayvancılığı artırmak için önemli projelerden birini hayata geçirmiştir. Aynı zamanda proje şunları hedefliyor: İnekler için süt üretimini 15 litreden 25 litreye çıkarmak ve Türkiye'den Sudan'a ekipman, aşı numuneleri, fabrika malzemeleri ve alanında uzman kişiler getirmek. Üretim ve satışların artmasıyla fabrika gelecekte Afrika kıtasının ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve Türkiye Devleti'nden elde edilen yerli ve yabancı ürünlerle de Sudan ekonomisi geliştirilecektir. Araştırmacının bakış açısına göre bu çalışma ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

3.4.14. Acil İnsani Yardım Faaliyetleri

TİKA Sudan Kızılayı ve Sudan'daki yerel sivil toplum kuruluşlarıyla çalışmaktadır. Acil durum ve kriz durumlarında acil yardım sağlayan TİKA, doğal ve insan kaynaklı

afetlerden etkilenen toplum üyelerine destek sağlamak için çalışmaktadır. Etkilenenler için yiyecek ve barınma imkânı sağlamıştır. 2016 Ağustos ayında büyük seller, Nil Nehri Eyaleti de dahil olmak üzere Sudan şehirlerinin büyük bir bölümünü vurmuş TİKA'nın 1.000 gıda paketi ve yaklaşık 1.000 cibinlik dağıttığı malzeme ile afet edelere yardım sağlamıştır. 75 bölgedeki muhtaçlar için güneşe, yağmura ve rüzgâra karşı çadırlar verilmiştir.

3.4.15. İdari ve Sivil Altyapıyı Güçlendirme Çalışmaları

TİKA, vatandaşlarına hizmet sunan Sudan devleti ile iş birliği yapmaktadır. Türkiye ile Sudan arasında bilgi ve deneyim alışverişi, Türkiye ve Sudan'ın çıkarlarına hizmet eden atölye çalışmaları ve eğitim kursları gerçekleştirilmektedir. Ayrıca TİKA ve Türk hükümeti, dostluk, samimiyet ve ortak iş birliğinin ödülü olarak Sudan hükümetine büyük destek vererek, suçun ortadan kaldırılmasına katkıda bulunan ve failin modern cihaz ve araçlarla hızlı tespit ve tespitini kolaylaştıran ekipman ve gereçler sağlamaktadır. İnşaat alanında Sudan'da Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri var olan postanenin restorasyonunda çalışmaktadır (TİKA, 2017).

SONUÇ

Yapılan çalışmalar, TİKA'nın program ve faaliyetlerinin kurulduğu tarihten itibaren eski olduğunu kanıtlamıştır. Ofisleri dünyanın tüm ülkelerine yayılmış ve 2005 yılında Afrika ülkelerinde yaptıkları projeler çalışmalarının başlangıcı olmuştur. 2006 yılında itibaren Sudan Hartum-Riyad'da TİKA ofisi açılmıştır. Bu ofis Afrika'daki ikinci ofis olarak kabul edilir. Çalışmanın temel amacı, Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı'nın Sudan'daki sosyal hizmetlere katkısını değerlendirmektir. Araştırmada, sosyal bilimler alanındaki önemi ve etkililiği nedeniyle betimsel yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın en etkili yanlarından biri Sudan'da sosyal hizmetle ilgili faaliyetler sağlayan mümkün olan en fazla sayıda kurumu kapsamasıdır. Bu kapsam insanların algısını, görüşlerini ve fikirlerini anlamak için kullanılmaktadır.

Çalışma, TİKA'nın planladığı faaliyetlerin boyutunun, faaliyetin gerçekleştirileceği tarafın ihtiyaçlarına bağlı olduğunu kanıtladı. Çalışmanın sonuçları, TİKA'nın sosyal hizmetle ilgili sunduğu hizmet türlerini de ortaya koymuştur. Sudan hükümeti ve Bint Malaki Organizasyonu gibi bazı yerel toplum örgütleriyle iş birliği içinde eğitim, sağlık, aileler ve çocuklar, yaşlılar, özel gereksinimli kişiler ve bağımlılar alanında ve sosyal hizmetle ilgili diğer alanlarda hizmet verdiği tespit edilmiştir.

Çalışmada ayrıca TİKA'nın genel olarak dünyada ve özelde Sudan'da üstlendiği görevler, TİKA'nın çalışmalarının niteliği ve gerçekleştirdiği faaliyet ve olaylar netleştirilmiştir. Çalışma, TİKA'nın faaliyet ve programlarının başarılı olduğunu kanıtlamıştır. Yapılan yardımın amacının ülkelere yardım eli uzatmak, Türkiye'nin gücünü, ilişkilerini ve yatırımlarını yurt dışına genişletmek olduğu bu çalışmayla kanıtlanmıştır. Ayrıca, TİKA'nın Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki ilişkileri güçlendirmek için çalıştığı ekonomik, siyasi ve kültürel faaliyetlerde bulunduğu da açıklık getirmiştir. Sudan'ın durumu hakkında konuşunca, çalışmanın Sudan devletinin halkına bakma, sosyal hizmetlerde yardım eli ve yardım sağlama ve sosyal politika programlarını uygulama konusunda en büyük rolü oynadığını kanıtladığı görülmektedir.

Bu çalışma aynı zamanda Sudan Devleti ile Türkiye arasında geçmişten günümüze uzanan ilişkinin gücüne de açıklık getirmiştir. Türk hükümetinin Sudan hükümeti ve halkıyla ilişkisini geliştirme konusundaki ilgisini netleştirmiştir. Çalışma ayrıca Sudan-Türkiye ilişkilerinin gelecekte daha da gelişeceğini kanıtlanmıştır. Çalışma, bazı kişilerin

Sudan'da okul ve sosyal hizmet kurumlarının olup olmadığı sorusuna net bir yanıt vermiş ve sosyal hizmet eğitimine açıklık getirmiştir. Sudan'da sosyal hizmet alanındaki aktif kurumları tanıtmaya çalışırken aynı zamanda sosyal hizmetlerin öne çıkan rolünü netleştirmiştir. Çalışmada ayrıca Sudan'da sosyal politika programlarının uygulanmasına katkıda bulunmada en büyük işin yerel kuruluşlarda olduğu ve yerel kuruluşların aktif rolü vurgulanmaktadır.

Araştırma sonucunda, TİKA'ya araştırma ve sosyal çalışmaların faaliyet raporlarına paralel yürütülmesi ve sosyal hizmet mezun istihdamının artırılması gerektiği önerilmektedir. Toplumun anlaşılmasını ve projelerin başarılı bir şekilde uygulanmasını kolaylaştıran etkenler sosyal araştırma yoluyla elde edilir. Araştırma, Sudan hükümetinin sosyal hizmet alanlarını genişletme konusundaki çalışmalarını artırmayı önermektedir.

Sudan'da tüm okullar ve üniversitelerde sosyal hizmetlerde uzmanlaşmanın yaygınlaştırılması ve kurumlarda sosyal hizmet uzmanlarının istihdamının artırılması gereklidir. Yerel, küresel ve bölgesel kurum ve kuruluşların, çalışmalarının düzenlenmesi, tüm faaliyet ve programların uygulanmasında Sudan devletinin yetkisine tabi olmaları gereklidir. Yerel ve uluslararası tüm kurum ve kuruluşların Sudan devlet kanunların çizdiği sınırlarını aşmamaları gerektiği tavsiye edilmektedir. Sosyal hizmetlerin toplum gelişimindeki etkinliğinin gösterilmesi için gözlem veya araştırma yoluyla benzer çalışmaların yapılması gerektiği önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbas, Salih, A. M. (2021). *Eeskerit Al- Siyesa kira't fi İnqılab 25 'Uktubar/tişrin Al'awal fi Al- Sudan*. <https://studies.aljazeera.net> "E. T. 18/01/2022".
- Abdalla Ali Farah, A. M. (2019). *Muqewiqat Al'eamal Al'tewei fi El'sudan*.
- Abdalla Ali Hassan, K. (2018). *Al'Aelam Walmunazamat Aldawlia Ayihume Yesabiq Alkhata nahw Al'Aukhar*.
- Abdul Rahman Waqı' Allah Blas, N. (2000). *Athar Euqubat Al'sijn Ala Al'nazil ve İneikasatiha Ala Al'usra*. <http://lib.neelain.edu> "E. T. 07/02/2022".
- Adam Abdal'karim Abdalla, M. (2015). *Dewer Almünazmet Al'teuie fi Al'hed Min Zahiret Al'betala* (p. 120).
- ADAMS, R., & Dominelli, L. (2009). Sosyal Hizmet Temel Alanlar ve Eleştirel Yaklaşımlar,(çev.) T. Tuncay, Nika, Ankara.
- Afriqia, A. A. W. L. (2003). *Al-Daman ve Shabakat Al'amn Al'İjtimaeii fi Etar Al'Siyasat Al'Aijtimaeia*.
- Ahmed Samir Mohammed, E. (2018). *Dar Riaeyat Al'musiniyn bi Madinat Al'hartum* (p. 104).
- Ahmed Wahib, M. M. A. (2019). *Mwamat Al-Qawanin alsudania fi himayat alatafal Aleamilin Liltashrieat Walaitifaqiaat Alduwalia*.
- Ak, M. (2016). Toplumsal Bir Olgu Olarak Yoksulluk. In *Akademik Bakış Dergisi* (Vol. 54, pp. 296–306). <http://www.akademikbakis.com> "E. T. 07/02/2022".
- Akman, C. (2010). *2008 KÜRESEL EKONOMİK KRİZİNE TARİHSEL VE TEORİK AÇIDAN BİR YAKLAşIM*. <http://net> "E. T. 11/09/2022".
- Aktürk, Ü. (2012). *Engelli çocuğu olan anne-babaların kayęı düzeyi ve başa çıkma stratejilerinin değerlendirilmesi*. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Al-Jameiat Al-Erabia al-başeria. (2021, March). *Mütemer Al'emel Al'ijtemai Halet El'sudan Namüzejan*. Al-Jameiat Alerabia Al-Başeria. <https://www.youtube.com> "E.T. 27/01/2022".
- Al-Nasr Abu, M. (2017). *Al'hidma Al'ejtimaeia fi Al'majal Al'madrasi* (p. 217).
- Al-Nayer Muhammad Ali, A.-N. (2021). *Al'hidme El'ictimaye El'tibiya fi El'sudan :Al'waqi ve Afaq Al'mustaqbal*.
- Alagöz, M., Yapar, S., & Ramazan, U. (2004). TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE İLİşKİLERİMİZE EKONOMİK AÇIDAN BİR YAKLAşIM. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 59–74.

- Aleadl, W. (2010). *Qanun Al'tifal* (p. 34).
- Alshaamil, D. A. (2018). *Al'ectimaye Wizarat Al'daman ve Al'tanmia*.
- Anadolu. (2018). *TİKA'dan Sudan'daki Rehabilitasyon Merkezi Çalışanlarına Eğitim*. <https://www.aa.com> "E. T. 14/02/2022".
- Anadolu. (2020). *Sudan Alburhan Yuqerir Sahb Al-Jinsi min 3548 Ajnebi Munihet Lhum Fi Eehd Al-Ris Al-Mazul omer Albashir*. Ajansi,Anadolu. <https://www.aa.com>"E. T. 24/01/2022".
- Anadolu Ajansı. (2021). *Tika" Alturki Deim Juhud Mukafaha İidman Almukhadirat fi Sudan*. <https://www.aa.com> "E. T. 19/03/2022".
- Asari Jovas, Awad şema, LoganSarah, Mathewson Patricius, S. kamila. (2020). *el-sudan Waliktised Alelemi Fursa Nehw Alnimu Al- şemil*.
- Asco. (2017). *Dirase Hawul Al'hijre Al'duvelia fi El'Sudan*.
- Atıf İçin: Göktaş, B., & Karataş, F. (2022). *Sudan'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*. 5(1), 26–54.
- Bayar, M. (2019). *Türkiye'nin Afrika'ya Yönelik Kalkınma Yardımlarının Yardım Etkinliği Açısından Değerlendirilmesi*.
- Bilo, C., Carolina Machado, A., & Bacil, F. (2020). *Alhimaya Al'ajtimaieia fi Sudan. Markaz Alsiyasat Alduwlia Min Ajl Alnemu Alshaamil*. www.ipcig.com "E. T. 18/03/2022".
- Board, E. (2019). *BİLGE STRATEJİ*. www.bilgestrateji.com "E. T. 15/02/2022".
- Dikgazete. (2021). *TİKA'dan, Sudan'daki Eritreli mültecilere 20 ton gıda yardımı - dikGAZETE.com - Son Dakika Haberler*. <https://www.dikgazete.com> "E. T. 21/03/2022".
- Elsadig, S., & Ahmed, H. (2019). *TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İSTANBUL'DAKİ SUDANLI ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*.
- Erdağ, R. (2008). *Türk Dış Politikasında Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı(Tika):Kuruluşu, Faaliyetleri Ve Kuramsal Çerçevesi*.
- Fakiri Hüseyin, M. A. (2019). *Dewur Almunezamet Geir Al- Tawei fi Tanmiet Al-Mujtame Almeheli*.
- Fayed, oul, Abdel Ra, A., -Zakaria Mohamed Salem Al Mohammad Ragab, Z., El Abedeen, Z., Harhash -, S., Al, M., -Ragab Al, T., & Hager, I. (2021). Social, Economic and Environmental Requirements for The Development Strategy of Lake Burullus Article Information. *Journal of the Advances in Agricultural Researches (JAAR)*, 4, 26. <https://doi.com> "E. T. 18/03/2022".

- Haber Ajansı, İ. (2018). *Tika'dan Sudanlı Engelli Eğitim Merkezi Uzmanlarına Eğitim - Haberler*. <https://www-haberler-com> "E. T. 23/03/2022".
- Hazar, N. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri* (p. 259).
- Hişam Mohammed, H. H. (2013). *Al'faqr fi el'Sudan:Nahw Ruya Estikmalia Liastiratijat Al'dawla*.
- Human-media. (2019). *Al'hilal Al'ahmar El'sudani - Riade İnsania ve Ruya İstratijia Hata 2030*. <https://human-media.com> "E. T. 01/02/2022".
- Humanitarian Aid Committee. (2015). *El'atfaqiat El'faniye Li'anшетat Wamashrueat Wabaramiej El'munazamat El'ajnabia*.
- Hussain Muhammed, S. H. (2019). *Dawr Muasasat Al'hidma Al'ajtimaeia fi İdarat Al'azeme fi El'sudan*.
- Idries, A. (2019). *Asrar fi Sudan- Al-Eadala Eliajtimaeia fi Sudan*. <https://www.academia.com> "E. T. 09/09/2022".
- İjreat Al'eamal Al'qiasi Al'muahada Al'mushtaraka Lilwiqaya Min Waltasadi Lilünf Al'mabni Eali Alnawea Al'eijtimaei fi Al'Sudan*. (2019). <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.com> "E. T. 10/04/2022".
- International, L. O. (2014). *kheritet Al'teriq Nehw Siaset Watania Lilitaşgehil fi El'sudan*.
- Jamieat Afriqia Alealamia Markaz Albuhuth Waldirasat Al'afriqia. (2004). *Al'aqtisad Al'Sudani bayn Darurat Altaasil Wamatlubat Aleawlama*. <http://dSPACE.iaa.com> "E. T. 18/03/2022".
- Kadioğlu, M. (2019). *TÜRKİYE'NİN KENDİNE HAS YUMUŞAK GÜÇ YÖNTEMİ OLARAK SAĞLIK YARDIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ*.
- Kalkınma Bakanlığı, T. C. (2018). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Sağlıklı Yaşam ve Bağımlılıkla Mücadele Çalışma Grubu Bağımlılıkla Mücadele Alt Çalışma Grubu Raporu. *Ankara Kalkınma Bakanlığı Yayınları*.
- Kardaş, T., & Erdağ, R. (2012). Bir dış politika aracı olarak TİKA. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1), 167–194.
- KESKİN, H. (2017). *TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI'NIN (TİKA) TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ ROLÜ* (p. 109).
- Lirieayat Al-Tufula, A.-M. A.-Q. (2010). *Al'majlis Al'qawmiu Lirieayat Al'tufula-Al'amana Al'aema*.
- Mahmoud Mohamed, I. (2000). *Dawr Diwan Al'zakaat fi Al'tanmia Al'mahaliya*.
- Mohammad Al-Mu'tasim Abd Alwahed, M. (2019). *Dawr Al'munzamat Gayr Al'hukumiae fi Hidmat Watanmiat Al'müjtama*.

- Mohammed, nimet K., & Ali Youssef, A. W. (2020). *Al-Sudan Alfedel Almedeni W-Alhirek Elthewri*.
- Mohammed Abbas Mahgoub, A. (2014). *Elfaqar fi Sudan*.
- Mohammed Ahmed Abkar, K. (2019). *Dawr Aselayb Altanshia Alaijtimaeiat Lil'asar Alkafilat lil'atfal Faqidi Alrieayat Alwalidiat Min Manzur Alkhidma Al-Eijtimaeia*.
- Mohammed Ahmed Ali, A. (2016). *Ahitijahat Al'eatili Nehw Taeati Al'mukhadirat We Ealaqaiha Bialdughut Al'hayatiat Biwilayat Al'hartum*. Majalat Jamieat Alsalam. <http://alsalam.com> "E. T. 19/03/2022".
- Mohammed Ahmed Hussein, M. A. (2017). *Dawr Al'ahisaayi Al'ijtimaei Al'madrasi fi Elaj Suluk Tulab Marhalat Al'asas Mahaliyat Al'hartum* (pp. 0–137).
- Mohammed Salih, Mustafa, T. (2009). Al'hidme Al'ejtimei Al'madresia El'sudan Nemüzejan. In *Dirasat Afrikia* (Vol. 42, pp. 117–148).
- MSSD. (2018, February 17). *Ministry of Security and Social Development (MSSD)*. <https://web.archive.com> "E. T. 03/12/2021".
- NAWABİ, S. (2019). TÜRKİYE'NİN AFGANİSTAN'A DIŞ YARDIMLARI. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 79–91.
- Nour Mohamed, K. H. (2014). *At'her Al'müewiqet Ele Ada A'satidhzet Al'hidme Al'eijtimeia*.
- OCHA. (2021). *Taqrir An Al'wadie fi El'sudan*, <https://reliefweb.com> "E. T. 29/12/2021".
- Onsekiz Mart Üniversitesi, Ç., ve Tasarım Fakültesi, M., ve Bölge Planlama Bölümü, Ş., Teknik Üniversitesi, İ., Fakültesi, M., & Mühendisliği Bölümü Geliş, J. (2018). Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi. *Omer Halisdemir University Journal of Engineering Sciences*, 7(2), 1023–1037. <https://doi.com> "E. T. 20/03/2022".
- Orakçı, S. (2022). *Türkiye-Sudan İlişkilerinde Yeni Dönem - İNSAMER*. Retrieved September 10, 2022, from <https://www.insamer.com> "E. T. 10/08/2022".
- Orakçı, S. (2018). *Sudan Raporu Parçalanmadan Toparlanmaya*. www.insamer.com "E. T. 21/03/2022".
- Orakçı, S., & Raporu, S. (2018). *Parçalanmadan Toparlanmaya*. www.insamer.com "E. T. 11/9/2021".
- Osman Ali Ömer, M. (2014). *Dawr Al'munazamat Qheyr Al'hukumia fi Tamwil Al'mašhariye Al'tanmawia fi El'Sudan*.

- Osman Mohammed, A. A. (2008). *Munazamet Al'daman Al'ijtemaei fi El'sudan ve Dawruha fi Tahqiq Al'eadl Al'ijtemaei*.
- Osman, T. (2018). *Al'Sudan Aft Al'mukhadirat Taghzu Al'shabab Watalabat Al'jamieat*. <https://www.albayan.com> "E. T. 19/03/2022".
- Raporu, S. (2021). *Beyan El'Sudan fi Ijtimateat Al'dewre 64 Lilajnet Al'muhdiret*.
- Sabah. (2020). *TİKA Sudan'da 4 Çocuk Parkı Yaptırdı*. <https://www.sabah.com> "E. T. 14/02/2022".
- Sabri Rashedi, M. (2020). *Al-Elaqet Al-Sudani Al-Türkiye Rüye İstiratiji 1989-2018*. <https://www.tika.gov.com> "E. T. 20/01/2022".
- Şafak POLAT, D. (2020). *TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)'NIN ULUSLARARASI GÜVENLİĞE KATKILARI*. <https://doi.com> "E. T. 22/03/2022".
- şhakir Al-Harsani Abu Osama, M. (2017). *Müwetin Al-Şub Al- islemi fi Afrikiye*.
- Society, S. R. C. (2014). *Jameiat Al'hilal Al'ahmar Al'sudani*.
- Sosthenes, E. G. M. (2019). *Sağlık diplomasisi ve Türkiye üzerine bir araştırma*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sudan. (2016). *İt'ifaqiat Huquq Al'eaqa fi Sudan*. <http://docstore.ohchr.com> "E. T. 02/02/2022".
- SUDAN. (2020). *Taqrir Alwad fi Sudan*.
- Sudanese Observatory for Human Rights. (2014). *Al'himaye Al'dusturia Lihuquq Al'ansan fi el'sudan, Tahadiyat ve Ruya Mustaqbalia*. Hartum.
- Suleiman Elias, A. H. (t.y.). *Menzumet Al'himayae Al'eijtimaeia*.
- Taj Alsir Mahmoud, I. (2017). *Dawr Al'hisaayi Al'eijtimaei fi Marakiz Al'muweaqin Harakian bi'wilayat Al'hartum* (p. 134).
- Tika. (a.g.e.). *TİKA'dan Sudan'da ihtiyaç sahibi ailelere 34 ton gıda yardımı*. Retrieved February 18, 2022, from <https://www.aa.com> "E. T. 18/02/2022".
- Tika. (2015). *TİKA FAALİYET RAPORU 2015*.
- Tika. (2017). *Tika SUDAN 2017*.
- Tika. (2018). *TİKA Stratejik Plan 2018-2022*.
- Tika. (2018). *TİKA Stratejik Plan 2018-2022*. Tika. <https://www.tika.gov.com> "E. T. 20/01/2022".
- Tika. (2019). *Stratejik Plan 2019-2023*.

- Tika. (2020). *2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu* (p. 34).
- Tika. (2020). *Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2019* (p. 87).
- TİKA. (t.y.). *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı*. Retrieved March 22, 2022, from <https://www.tika.com> "E. T. 04/02/2022".
- TİKA. (2015). *TİKA Afrika'nın 28 Ülkesinde Faaliyet Gösteriyor (Video Haber)*. <https://www-tika-gov-tr.translate.com> "E. T. 23/03/2022".
- TİKA. (2015). *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı*. <https://www-tika-gov-tr> "E. T. 04/02/2022".
- TİKA. (2016). *TİKA'dan Sudan'da İhtiyaç Sahibi Ailelere Yardım*. https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika'dan_sudan'da_ihtiyac_sahibi_ailelere_yardim-23880
- TİKA. (2017). *Ayrı coğrafyalarda aynı imza*. <https://www.tika.gov.tr/upload.com> "E. T. 22/03/2022".
- TİKA. (2017). *Sudan*.
- TİKA. (2017). *SUDAN*. <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 22/03/2022".
- TİKA. (2017). *Sudan Mesleki Eğitim Merkezi'nde Mesleki Eğitim Programları Devam Ediyor* <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 23/03/2022".
- TİKA. (2018). *Sudan'ın Güney Kordofan Eyaletinde Gıda Yardımı*. <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 21/03/2022".
- TİKA. (2019). *Faaliyet Raporu*. <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 21/03/2022".
- TİKA. (2019). *TİKA'dan Sudanlı Engelli Eğitim Merkezi Uzmanlarına Eğitim*. <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 23/03/2022".
- TİKA. (2020). *TİKA'dan Sudan'da Kadın İstihdamına Destek* . <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 23/02/2022".
- TİKA. (2020). *TİKA'dan Sudan'da "Madde Bağımlılığı"nı Yenen Gençlere Destek*. <https://www-tika.translate.com> "E. T. 04/02/2022".
- TİKA. (2020). *TİKA'dan Sudan'daki Eritreli Mülteci Kamplarına Yardımı* . <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 21/03/2022".
- TİKA. (2021). *TİKA'dan Sudan'a Uyuşturucu Bağımlılığıyla Mücadelede Destek*. <https://www.tika.gov.tr> "E. T. 23/03/2022".
- Towards, K., Understanding, B., The, O. F., Of, K., Source, H., & Url, K. S. (2020). *University of Khartoum* (Vol. 49, Issue 1968, pp. 1–16).
- Unhcr. (2015). *Madkhal ila Al-Himaya Al-Duwlia Li'Ajjeiyen*.

- Unicef. (2014). *El'sudan Alteqrir Alqateri Hewl Al'etfel Herj Al'madris*.
- Unicef. (2020). *Social Protection In Sudan— System Overview And Programme Mapping Charlotte*.
- wikibidya. (t.y.). Eiqtisad Sudan. Retrieved, <https://www.cia.com> "E. T. 10/8/2022".
- Wikibidya. (2020). *Al-Alaqat Al-Turkia Al-Sudania*. <https://ar.wikipedia.com> "E. T. 02/02/2022".
- YAMAK, T. (2020). *Bölünmenin Kurumsal Ekonomi Politikası: Sudan Örneği*. 2020. Retrieved September 10, 2022, from <https://dergipark.com> "E. T. 10/09/2022".
- Yelek, H. B. (2020). TÜRKİYE’NİN DIŞ YARDIM POLİTİKASINDA TİKA’NIN VE STK’LARIN ETKİSİ: SUDAN ÖRNEĞİ. *TURAN-SAM*, 12(46), 60–70.
- YILDIRIM, K. E., & YILDIRIM, A. (2017). Türkiye’nin Yumuşak Güç Sembollerinden Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Ve Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı’Na Genel Bakış. In *Karadeniz*. <https://doi.com> " 23/02/2022".
- Yousef Musa, J. (2019). *Al'athar Al'ejtimei ve El'nafsie Ledman Al'muhedirat*.
- Yunus, A. (2022). *Sudan'da devrim gösterileri sürüyor*. <https://turkish.aawsat.com> "E. T. 10/09/2022".

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Ahmed Altigani Abdalla MOHAGER	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Al-Neelain Üniversitesi – Sudan
Fakülte	Ekonomi ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Bölümü	Sosyal Hizmet Bölümü
Makale ve Bildiriler	
1. Abdalla Mohager, A. A. (2022, May 24). Social Work İn Sudan. International Journal of Academic Researchs Studies.	